

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE
FİNANSAL BİLGİLERİN ETKİNLİĞİ VE
BİR ÖRNEK UYGULAMA**

ADEM ALTAY

BANKACILIK ANABİLİM DALI

KASIM 2017

**KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE FİNANSAL
BİLGİLERİN ETKİNLİĞİ VE BİR ÖRNEK UYGULAMA**

Adem ALTAY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BANKACILIK ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

KASIM 2017

Adem ALTAY tarafından hazırlanan “ Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Finansal Bilgilerin Etkinliği ve Bir Örnek Uygulama” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY~~ ~~ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Bankacılık Anabilim Dalında Bankacılık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç.Dr. Cevdet YİĞİT ÖZBEK

Bankacılık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof.Dr. Mehmet ARSLAN

Bankacılık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

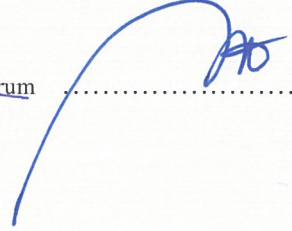
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Yrd.Doç.Dr. Mustafa DOĞAN

İşletme Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 06/11/2017

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL

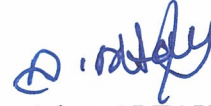
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Adem ALTAY

06/11/2017

KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE FİNANSAL BİLGİLERİN ETKİNLİĞİ VE BİR ÖRNEK UYGULAMA

(Yüksek Lisans Tezi)

Adem ALTAY

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Kasım 2017

ÖZET

Bankaların temel işlevlerinden biri de kredi vermektir. Bankalar kredi verme kararı verirken rekabetçi piyasa koşullarında kredi talebinde bulunan firmaları analiz ederek kredi riskinden korunmaya çalışırlar. Bu çalışmanın amacı ticari kredi taleplerinin değerlendirilmesi ve kredi taleplerinin değerlendirilmesinde bankacıların finansal bilgiye verdikleri önemin tespit edilmesidir. Ayrıca finansal sistem içerisinde önemli bir konuma sahip olan bankaların en önemli işlevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olmaktır. Bu çalışma kapsamında Türkiye’deki bir bankadan, tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir işletmenin 2014 ve 2015 yılı finansal bilgileri ile bankanın istihbarat değerlendirmeleri temin edilerek uygulama yapılmıştır. Çalışma sonucunda, kredi verme kararında yalnızca şirketin finansal tablolarının değil, şirketin piyasadaki ve bankalar arasındaki istihbaratı, şirketin alacaklarını tahsil durumunun dikkate alındığı tespit edilmiştir. Kredi değerlendirme sürecinde bankacılar, şirketlerin ortaya koydukları her türlü performansı değerlendirmekte ve ana faaliyet konusu olan unsurlara ağırlık vermektedir.

Bilim Kodu : 115301

Anahtar Kelimeler : Banka,

Sayfa Adedi : 83

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cevdet Yiğit ÖZBEK

EFFECTIVENESS OF FINANCIAL INFORMATION IN THE EVALUATION OF
CREDIT DEMANDS AND A SAMPLE APPLICATION

(Master's Thesis)

Adem ALTAY

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

November 2017

ABSTRACT

One of the main function of banks is to offer credits. Banks try to protect against credit risk by analyzing firms demanding credit in competitive market conditions while giving credit decision. The objective of this study is to determine the importance of financial information banks give in evaluating the commercial credit demands. In addition, to aid in performing the main functions of banks, located in a significant position in the financial system, in an efficient manner. Within the scope of the study, an application has been performed by obtaining the 2014-2015 financial information and intelligence of a bank from a company operating in textile sector. The result of the study suggests that in credit giving decisions, not only the financial statements of the firm but also the intelligence of market and banks have been taken into consideration as well as the collection of the company's receivables are taken into consideration. In the course of credit evaluation, the bankers evaluate all kinds of performance of the companies and place emphasis on the main business subjects.

Science Code : 115301

Key Words : Bank,

Page Number : 83

Supervisor : Assoc Prof. Dr. Cevdet Yiğit ÖZBEK

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli tecrübelerinden faydalandığım danışmanım Doç. Dr. Cevdet Yiğit ÖZBEK'e çok teşekkür ederim. Muhakkak tez yazmak sabır gerektiren bir süreçtir. Bu meşakkatli süreçte beni motive eden ve destek olan arkadaşım, Arş. Gör. Ahmet Baybars ÖZŞAHİN'e teşekkür ederim. Bununla beraber aynı şekilde desteğini esirgemeyen Kadir YILMAZ ve Cihan ERENER arkadaşlarıma da teşekkürlerimi belirtmek isterim.

Bu seviyeye gelmemdeki en önemli rolü oynayan aileme, hayatımda desteğini gördüğüm dostlarıma ve yakınlarıma çok teşekkür ederim. Yine arka planda da olsa ilgi ve alakasıyla yanımda olan adlarını sayamadığım herkese tekrar tekrar teşekkür ederim.

Tezin ilgili konuda çalışanlara faydalı olmasını temenni ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

KREDİ KAVRAMI, TÜRLERİ VE KREDİLENDİRME SÜRECİ

1.1. Kredi Kavramı.....	3
1.1.1. Kredi Kavramının Açıklanması	3
1.1.2. Kredinin Temel Unsurları	3
1.1.2.1. Zaman Unsuru.....	3
1.1.2.2. Risk Unsuru	4
1.1.2.3. Güven Unsuru	5
1.1.2.4. Gelir Unsuru.....	5
1.1.3. Kredi Türleri.....	6
1.1.3.1 Nitelik Açısından Krediler	6
1.1.3.2. Vade Açısından Krediler.....	7
1.1.3.3. Teminat Açısından Krediler.....	7
1.1.3.4. Limit Uygulaması Açısından Krediler	8
1.1.3.5. Bireysel Krediler	9
1.2. Kredilendirme Süreci	11
1.2.1. Kredi Talebi ve Öngörüşme	12
1.2.1.1. Müşteri İle Öngörüşme	13
1.2.1.2. İstihbarat	13

Sayfa

1.2.2. Kredinin Değerlendirilmesi.....	14
1.2.3. Kredinin Yapılandırılması.....	16
1.2.4. Kredinin İzlenmesi ve Kontrolü.....	17

2. BÖLÜM**KREDİ DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN MALİ TABLOLAR VE ANALİZ YÖNTEMLERİ**

2.1. Kredi Değerlendirilmesinde Kullanılan Mali Tablolar	19
2.1.1. Bilanço	20
2.1.1.1. Bilançonun Varlıklarına İlişkin İlkeler	21
2.1.1.2. Bilançonun Yabancı Kaynaklarına İlişkin İlkeleri.....	22
2.1.1.3. Bilançonun Öz Kaynaklarına İlişkin İlkeleri	23
2.1.2. Gelir Tablosu.....	23
2.1.2.1. Brüt Satışlar	24
2.1.2.2. Satış İndirimleri	25
2.1.2.3. Net Satışlar.....	26
2.1.2.4. Satışların Maliyeti	26
2.1.2.5. Brüt Satış Karı.....	27
2.1.2.6. Faaliyet Giderleri	27
2.1.2.7. Faaliyet Karı veya Zararı	28
2.1.2.8. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar	28
2.1.2.9. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar	30
2.1.2.10. Finansman Giderleri.....	30
2.1.2.11. Olağan Dışı Gelir ve Karlar	31
2.1.2.12. Olağan Dışı Gider ve Zararlar.....	32
2.1.2.13. Dönem Net Karı veya Zararı.....	32
2.1.3. Fon Akım Tablosu	33
2.1.3.1.Kavramsal Açıklama.....	33

Sayfa

2.1.3.2. Fon Akım Tablosunun Fon Kaynakları ve Kullanımları	34
2.1.3.3.Fon Kullanım Yerleri	37
2.1.4 Kar Dağıtım Tablosu.....	39
2.1.5 Öz kaynaklar Değişim Tablosu.....	39
2.2.1. Trend (Yatay) Analizi	41
2.2.2. Dikey Yüzde Analizi Yöntemi.....	43
2.2.3. Oran Analiz Yöntemleri.....	45
2.2.3.1. Likidite Oranları.....	46
2.2.3.2. Faaliyet Oranları	48
2.2.3.3. Mali Yapı Oranları	52
2.2.3.4. Kârlılık Oranları.....	54

3. BÖLÜM

**KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE FİNANSAL BİLGİLERİN
KULLANIMINI İÇEREN BİR ÖRNEK UYGULAMA**

3.1.Araştırmanın Amacı	59
3.2. Araştırmanın Önemi.....	59
3.3. Araştırmanın Yöntemi.....	60
3.3.1. Uygulamaya Konu Olan Firmadan Elde Edilen Bilgiler	60
3.3.2. Uygulamaya Konu Olan Firmanın Analizi	62
3.3.3. Mali Analiz Sonuçlarının Değerlendirilmesi	76
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	77
KAYNAKÇA.....	79
EKLER.....	83
ÖZGEÇMİŞ	88

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. A Tekstil İşletmesine ait 2014 ve 2015 Dönemlerine Ait Gelir Tabloları ile Dikey ve Yatay Analiz Tabloları	62
Çizelge 3.2. A Tekstil İşletmesi 2014–2015 Yıllarına Ait Finansal Durum Tablosu (Bilançosu).....	65
Çizelge 3.3. Mali Analiz Oranları.....	69

GİRİŞ

Bankalar, sürdürülebilir karlılığın sağlanmasına, etkin ve verimli kredilendirme süreçlerinin yürütülmesine, geçmişte olduğundan daha fazla bağlıdır. Bankalar için kredi gelirlerinin toplam gelirler içindeki öneminin gün geçtikçe artmasının yanında risk yönetimi kapsamında sahip oldukları toplam riskin kredi risklerinden kaynaklanan kısmında da artış yaşanmaktadır. Bu durum karşısında kredi riski yönetiminin önemi de artmıştır. Kredi riski yönetimine karşı risk araçlarından çok daha önce dikkat edilmesi gereken unsur ise kredi taleplerinin doğru değerlendirilerek etkin ve verimli bir kredilendirme sürecinin yapılmasının sağlanmasıdır (Kaya, 2014: 408).

Ekonomide faaliyet gösteren firmaların kredi taleplerinin değerlendirilmesi kredi arz eden bankalar tarafından yapılmaktadır. Bu çalışmada, bir bankadan kredi talebinde bulunmuş bir firmanın mali analiz çalışmaları için gerekli mali bilgiler ve tablolarına ulaşılmış, analize ve yorumlara hazır hale getirilmiştir. Bu kapsamda çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde kredi kavramı, türleri, kredilendirme ilkeleri ve kredilendirme süreci ele alınmıştır. İkinci bölümde kredi analizinde kullanılan mali analiz teknikleri anlatılmaya çalışılmıştır. Mali analiz yöntemlerinden dikey yüzde analizi, trend (yatay) analizi, oran analiz yöntemleri açıklanmıştır. Üçüncü ve son bölümde kredilendirme süreci yukarıdaki bölümlerde bahsedilen bilgiler ışığında uygulamalı olarak anlatılmaya çalışılmıştır. Uygulama gerçekleştirilirken tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir adet firma seçilmiş ve inceleme sürecinde firmaya ait finansal bilgilerden ve mali tablolardan yararlanmıştır.

1. BÖLÜM

KREDİ KAVRAMI, TÜRLERİ VE KREDİLENDİRME SÜRECİ

1.1. Kredi Kavramı

Bu başlık altında, kredi kavramının daha iyi anlaşılması amacıyla öncelikle tanımı yapılacak, sonrasında, unsurları ve türleri üzerinde durulacaktır.

1.1.1. Kredi Kavramının Açıklanması

Kredi kelimesi itimat etmek anlamına ‘‘credere’’ kökünden gelmekte olup, saygınlığı ifade etmektedir. Kredi genel olarak; belirli bir süre sonra ödeme vaadi ile; mal, hizmet ve para cinsinden satın alma gücünün sağlanması veya var olan satın alma gücünün belirli bir zaman sonra geri alınmak üzere başka bir kimseye devredilmesi şeklinde tanımlanır (Usta, 1994: 1). Kredi, komisyon veya faiz almak şartıyla belirlenen bir süre için borç para vermektir. Kredi borçlanan açısından bir borç banka açısından ise alacaktır. Krediden alınan faiz, banka için bir getiridir. Gelir düzeyleri ihtiyaç duyulan bazı mal ve hizmetlerin peşin satın alınmasına yetmeyen tüketiciler veya hammadde, bina, makine ve teçhizata ihtiyaç duyan üreticiler bankalardan faiz karşılığı belirli bir süre için kredi kullanmaktadır (Zarakolu, 1993: 53). Bu nedenle kredi satın alma gücünün belirli bir süre için kiralanması anlamına gelmektedir. Kişilerin tüketim ihtiyaçlarını karşılamak için verilen kredilere bireysel kredi veya tüketici kredisi, üretim veya ticaret için verilen kredilere ise ticari kredi denilmektedir. Krediler kısa, orta ve uzun vadeli olabilmektedir (Takan, 2011: 242).

1.1.2. Kredinin Temel Unsurları

Kredi kavramını oluşturan temel unsurları; zaman, risk, güven ve gelir olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır (Kavcıoğlu, 2003: 6).

1.1.2.1. Zaman Unsuru

Kredi kavramında en önemli unsur zamandır. Bu bakımdan, bir kısım ekonomistler krediyi kısaca; ‘‘hazır bir servetin gelecekteki bir servetle değiştirilmesi’’ şeklinde

tanımlamaktadır (Çelik, 2014: 17). Kredi belirli bir başlangıç ve bitiş sürelerini içermelidir. Zaman unsurunun olmadığı işlemler kredi olarak değerlendirilemez. Çünkü paranın bir zaman değeri vardır ve zaman ve risk arasında finansal bir bağlantı vardır. Kredi işlemlerinde gerçek veya tüzel kişiler borcun belirli bir tarihte bitmesi gerektiğini belirlemektedir. Buna bağlı olarak; kredideki zaman faktörü güven faktörünü de doğurmaktadır. Para, mal veya hizmet gibi değerler gelecekte karşılığını ödemeyi vaat eden diğer bir kişiye verilirken güven faktörü rol oynamaktadır. Kredi türlerine göre vade incelendiğinde; nakit kredilerde vade banka ve müşterinin mutabık kaldığı belirli bir tarihtir (Çelik, 2014: 18). Banka vadeye kadar paranın zaman değeri, karşılaşılabileceği riskler ve beklenen verimi göz önünde bulundurarak kredi fiyatlamasını yapmaktadır.

Kredide zaman uzadıkça yani kredinin vadesi uzun tutulduğu oranda krediden faydalanan kimseye borcunu daha kolaylıkla ödeme imkânı verilmiş olacağı için riskin azalacağı düşünülebilirse de kuvvetli teminat alınmadığı takdirde borçlunun mali ve ahlaki durumu ile işindeki yeteneği ne derece kuvvetli olursa olsun uzun bir müddet içerisinde ekonomik şartların değişmesi sonunda kredinin ödenememesi ihtimali vardır. Bu bakımdan, zaman uzadıkça kredi riskinin de artacağı tabidir (Aydın, 2003: 232).

1.1.2.2. Risk Unsuru

Bankalar, kaynaklarını ekonomik koşullara, para ve kredi piyasalarının gereklerine göre belirli ilkeler çerçevesinde kredi kullanırlar. Bu nedenle müşterinin ihtiyacına uygun kredi kullanılması önemlidir. Kredinin amacına uygun kullanılması, sağlam teminata bağlanması, kısa vadede geri ödenmesi ve bankanın katlandığı riske karşılık olarak da kredi veriminin sağlanması kredilendirme sürecinde kritik öneme sahiptir (Aras, 1996: 4).

Bankacılıkta risk, verilen kredinin veya garanti verilmiş taahhüdün tahsiline ya da yerine getirilmesine kadar meydana gelmesi muhtemel tehlikelerin toplamıdır (Yıldırım, 2007: 12). Kredinin riski kredi faizinin ödenmesinin gecikmesi ya da çeşitli kredi kayıplarının ortaya çıkmasıdır. Bankalar, topladıkları mevduatı kişi ve kuruluşlara kredi şeklinde verirken olası riskle karşı karşıyadır. Bu riskler müşteri yapısından ve pazar koşullarından kaynaklanmaktadır. Müşteri yapısından kaynaklanan riskleri anlayabilmek

ve ona göre riskleri azaltabilecek önlemleri alabilmek için öncelikle firmayı ayrıntılı bir şekilde incelemek gerekmektedir (Küçük, 1993: 48).

Piyasa koşullarından kaynaklanan risk, piyasa ekonomisinin belirsizliğinden kaynaklanmaktadır. Piyasada her zaman planların gerçeğe uymaması ve olayların sürprizler getirme ihtimali vardır. Bu riski azaltmak, yöneticilerin ileriye görebilen ve muhtemel piyasa hareketlerini doğru analiz edebilen hünerli kişilerin saptadığı kredi ve risk politikasına sadık kalmaları ile mümkün olur. Bir bankanın kredi risklerine nasıl yaklaşacağı onun en önemli politikasını oluşturur (Çelik, 2014: 20-21).

1.1.2.3. Güven Unsuru

Kredi kullandırtan banka ile krediyi kullanan kişiler arasında mutlak bir güven bağının olması gereklidir. Bu nedenle hem bankanın müşteri üzerindeki itibarı hem de müşterinin ödeme kabiliyeti ile banka üzerinde oluşturduğu itibar esas alınır. Karşılıklı güvene ve itibara dayalı olarak kurulan bu ilişki, banka açısından kullanılacak kredinin nakdi veya gayri nakdi teminatlar alınması yoluyla kullanılmasında belirleyici olacaktır (Delikanlı, 2000: 41).

1.1.2.4. Gelir Unsuru

Bankalar mevcut fonları ve çeşitli şekillerde elde ettikleri kaynakları ile faiz, komisyon ve benzeri gelirler sağlamak zorundadırlar. Bankalar açısından bu gerekliliğin ana nedenleri;

- Varlıklarını devam ettirebilmek ve geliştirmek
- Topladıkları mevduat nedeniyle mevduat sahiplerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirebilmek,
- Banka ortaklarına kar sağlamaktır.

Krediler bankanın nakit sağlayan en önemli aracıdır. Kredinin geliri faizler ve komisyonlardan oluşmaktadır (Aras, 1996: 5).

1.1.3. Kredi Türleri

Kredilerin nitelik, vade, teminat, kaynak, kullanım amacına göre, kullanılan sektörler açısından, izin açısından vb. birçok sınıflandırma şekilleri bulunmaktadır. Ancak, kesin sınırlar bulunmadığından bir kredi birden fazla gruba da dâhil olabilir (Aras, 1996: 7-8).

1.1.3.1 Nitelik Açısından Krediler

Nitelik açısından krediler; nakdi ve gayri nakdi krediler olarak sınıflandırılabilir. Nakdi kredi, bankanın belirli koşullarla, belirli bir miktar parayı, faiz veya faiz ve komisyon karşılığında kredi müşterisine ödünç vermesidir (Çelik, 2014: 37). Nakdi kredi, yapılan ödemenin dönüşünün uzun ya da kısa olması, karşılığında senet ve teminat alınıp alınmadığı alınmışsa senedin kıymetli evrak ve menkul kıymet niteliği taşıyıp taşımadığı gibi yönlerden, çeşitli alt türlere ayrılabilir.

Kredinin vadesinin dolmuş olması nakdi kredi niteliğini etkilemez. Vadeye ya da hesabın kapatılmasına kadar işleyecek olan faizler de anapara ile birlikte talep edilebilecek alacaklardan olduğundan, nakdi kredi kapsamındadır. Ayrıca bankanın tahsil etmediği bir alacak durumu da olan temerrüt faizleri dahi bir tür nakdi kredi oluşturmaktadır (Reisoğlu, 2000: 96). Banka tarafından elde edilmiş bir mal ve hizmet karşılığında ödenecek olan borcun bir kısmının, önceden avans olarak verilmesi halinde, banka sadece borcunu erken ödemiş olacağından ve ödediğini geri istemesi de hukuken mümkün olmadığından bu ödemeler kredi oluşturmazlar (Reisoğlu, 2000: 347).

Gayri nakdi kredi; bankanın, bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi konusunda müşterisi lehine gerçek ve tüzel üçüncü kişilere taahhütte bulunması, garanti vermesidir. Gayri nakdi kredilere teminat mektubu, kefalet, aval / kabul kredileri örnek gösterilebilir. Gayri nakdi kredilerde müşteriye ödünç olarak para verilmesi söz konusu değildir; ancak garanti edilen işin yapılmaması veya borcun ödenmemesi halinde banka garanti verdiği gerçek veya tüzel üçüncü kişiye, taahhüt edilen tutarların ödenmesi riskini üstlenmektedir (Çelik, 2014: 37-38).

1.1.3.2. Vade Açısından Krediler

Vade açısından krediler; kısa ve orta-uzun vadeli krediler olarak sınıflandırılabilir. Kısa vadeli krediler bir yıl veya daha kısa süreler için kullandırılan kredilerdir. Maliyetin düşük olması ve riskin uzun vadeli kredilere göre daha az olması nedeniyle daha fazla tercih edilmektedir. Kısa vadeli krediler firmaların kısa vadeli fon gereksinimlerini karşılamasında çok fazla kullanılmaktadır (Aras, 1996: 8-9).

Orta - uzun vadeli krediler kategorisinde yer alan kredilerden, vadesi 1 ile 5 yıl arasında olanlar “orta vadeli krediler”, 5 yıldan uzun vadeli olanlar ise “uzun vadeli krediler” olarak değerlendirilmektedir. Bankaların bireysel müşterilerine hitap eden 1 yıldan uzun vadeli tüketici, otomobil veya konut finansmanına yönelik kredi ürünleri ile ticari müşterilerine sundukları 1 yıldan uzun vadeli işletme sermayesi finansmanı, araç ve işyeri kredileri; ayrıca işletme sahiplerine hitap eden orta ve uzun vadeli yatırım ve proje finansman kredileri, bu grupta yer alan kredi ürünlerinden bazılarıdır (Vurucu ve Arı, 2014: 341).

Ülkemiz para ve sermaye piyasalarında istikrarın henüz oluşmadığı 2003 yılına kadar olan dönemde bankaların portföylerinde yer alan orta ve uzun vadeli krediler çok özel durumlarda açılan ve kullandırılan yatırım ve proje kredileri ile sınırlı iken, günümüz bankacılık uygulamalarında tüketici finansmanından ticari müşterilerin işletme sermayesi finansmanına kadar olan geniş bir alanda seçenek olarak sunulmaktadır (Vurucu ve Arı, 2014: 341).

1.1.3.3. Teminat Açısından Krediler

Teminat açısından krediler; açık ve teminatlı krediler olarak sınıflandırılır. “Açık kredi, sadece müşterinin imzası karşılığında, kredi değerliliğine güvenilerek, hiçbir teminata bağlanmadan açılan kredi türüdür. Bankalar, bu krediyi işletmelere; ihracat, hazırlık, akreditif teminatı ve kasa kolaylığı biçiminde kullanmaktadır. Açık kredilerde belirli yasal bir karşılık söz konusu olmadığı için bu tür krediler görünürde diğerlerine göre daha risklidir. Açık krediler riskli olduğundan dolayı alınacak faiz yüksektir” (Yıldırım, 2001: 11).

Açık kredinin verilmesinde kredi müşterisinin üstün karakteri, girişim yeteneği, deneyimi ve konusunda uzmanlığı, sermayesi baz alınır. Açık kredi uygulamada bankadan avans alınması, tek imzalı senet iskontosu veya iştirası, tek imza ile müşteri lehine teminat mektubu verilmesi gibi biçimlerde olur. Bu kredi türü ticari bankalara önemli tutarda faiz geliri sağlamakta ve kısa sürede geri ödemesi ile de ticari mevduat birikimine olanak sağlamaktadır (Reisoğlu, 2000: 97).

Teminatlı krediler şahsi ve maddi teminatlı krediler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kredi müşterisinin imzası ile birlikte en az bir güvenilir imza karşılığında açılan krediler şahsi teminatlı kredi olarak adlandırılmaktadır. Maddi teminatlı krediler ise bankaca kabul edilebilme şartlarını taşıyan maddi kıymetlerin teminata alınması karşılığında kullandırılan kredilerdir (Çelik, 2014: 39).

1.1.3.4. Limit Uygulaması Açısından Krediler

Limit uygulaması açısından krediler; tasfiyeye tabi krediler ve rotatif krediler olarak iki alt başlıkta incelenebilir. Kredinin geri ödenmesi halinde oluşan limit boşluğunun aynı kredi için ya da münakale (firmaya belirli bir işlem türü için tahsis edilmiş olan limitlerden birinin başka bir işlem için kullandırmasına verilen isim, diğer bir deyişle limit aktarımı) yoluyla başka bir kredi için kullanımını söz konusu olmadığı tasfiyeye tabi krediler (Berk, 2001: 13);

- Proje ve yatırım kredileri,
- Diğer ülke kuruluşları tarafından verilen SACE, HERMES ve COFACE gibi yatırım malı ithalatına yönelik olarak ihracat kredi sigortası kapsamındaki krediler,
- Nakit karşılıklı krediler,
- İşyeri kredileri,
- Tahsisleri sırasında riskin tasfiyesini takiben limitin iptal edileceğinin belirtildiği diğer krediler olarak tanımlanmaktadır.

Nakit karşılıklı ve müsaadeye tabi krediler tahsisinde yer alan teminat koşulunun aynen sürdürülmesi durumunda rotatif olarak kullanılabilecektir.

Rotatif krediler, belirlenen vade ve limit içinde serbestçe kullanılan, faiz oranı para piyasalarındaki gelişmelere göre değişen kredilerdir. Tahsis edilen kredinin geri ödemesi halinde oluşan limit boşluğunun aynı kredi için ya da münakale yoluyla başka bir kredi için kullanımının mümkün olduğu krediler limit uygulaması açısından rotatif olarak tahsis edilen kredilerdir (Çelik, 2014: 40).

1.1.3.5. Bireysel Krediler

Bireysel krediler; bankalar tarafından ticari amaç dışında kullanılmak üzere konut, taşıt veya herhangi bir mal ya da hizmet alımının finansmanına yönelik olarak kamu veya özel sektör kuruluşlarında ücretli olarak çalışan veya emekli olmuş bireyler, düzenli gelir elde eden gerçek kişiler ile serbest meslek mensupları işletme sahibi diğer gerçek kişilere verilen ve başlangıçta belirlenen faiz oranlarına göre bir ödeme planı dâhilinde geri ödenmesi gereken kredilerdir (Gürses, 2016: 29).

Bilindiği gibi bankacılık sisteminin genel işleyişi toplanan mevduatın ve banka öz kaynaklarının belirli bir gelir sağlayan alanlara plase edilmesi esasına dayanır. Bankalar bu yolla kullandırılan kredilerden de kar edebilirler. Tüketicilere kullandırılan krediler son yıllarda toplam banka kredileri portföyünün önemli bir payına ulaşmıştır. Öte yandan tüketici kredileri ile ticari krediler arasındaki bazı farkların vurgulanması gerekir. Tüketici kredilerinin temel amacı bir mal ya da hizmetin satışını özendirmek veya bir ihtiyacı karşılamaktır. Oysa ticari kredilerin temel amacı karlılıktır (Berk, 2001:14). Tüketiciler kredi borçlarını genellikle aylık taksitlerle geri ödemekte; buna karşılık borçlu cari hesap veya avans şeklide kullandırılan ticari kredilerin geri ödenmesi de ticari kredinin şekline göre değişmektedir. Ayrıca kredilerin teminatlandırılması açısından da ödemede farklılık görülmektedir. Ticari kredilerde teminat olarak, işletme rehni, teminat mektubu, ticari senetler şirket varlıkları ya da şirket ortaklarının özel varlıkları kullanırken tüketici kredilerinde borçlunun potansiyel geliri ve satın alınan mal teminat oluşturmaktadır (Berk, 2001: 14). Bireysel krediler ekonomik şartlara ve ihtiyaçlara göre zaman içinde değişikliklere uğramakta, bankalara göre çeşitlenmektedir.

Tüketici kredisi, gerçek kişilerin ticari amaç dışındaki her türlü mal ve hizmet alımlarının finansmanına yönelik doğrudan nakit olarak ve bir defada ödenen, geri ödemesi başlangıçta belirlenen faiz oranlarına göre eşit veya değişen taksitler halinde yapılan bir kredidir.

Tüketici kredisi şahsi ya da yerine başka bir maddi teminat alınarak kullanılır. Kredi kullananlara maaşlarının/ücretlerinin birkaç katı kadar kredi kullanılabilir. Tüketici kredileri damga vergisi hariç, herhangi bir şekilde vergi, resim, harç istinasına tabi değildir. Faiz üzerinden KKDF (kaynak kullanımı destekleme fonu) ve BSMV (banka ve sigorta muamele vergisi) kesintisi yapılır (Şakar, 2011: 199).

Taşıt kredilerinin kapsamına giren binek otomobil, motosiklet, kotra, yat, binek maksatlı küçük çapta helikopter veya uçak, karavan, minibüs, otobüs, cip, kamyon, kamyonet gibi ulaşım araçlarının satın alınmasında taşıt kredisi kullanılabilir. Taşıt kredisi üretici ve ithalatçı firma ile bunların yetkili bayilerden alınacak araçlar için kullanılabileceği gibi, otomobil ticareti konusunda faaliyet gösteren diğer gerçek veya tüzel kişilerden yapılacak alımlar ile ikinci el alımlarda da kullanılabilir (Çelik, 2014: 396).

İkinci el taşıtların kredilendirilmesinde, gerçekten bir taşıt alım satımı yapıldığından emin olunmalıdır. Ortak, eş, kardeş, ana-baba ve yakın akrabalar arasındaki ikinci el satış ve kredilendirme işlemlerinde muvazaa (danışıklı) olma ihtimali yüksek oranda olmaktadır. Bankalar bu tip kredilerde ağırlıklı olarak oto bayileri ile kampanyalı işlemlerle ürünlerini pazarlamakta, belirli bir komisyon ve faiz oranları üzerinden yapılan anlaşma çerçevesinde bayiler müşterilerini taşıt kredilerine yönlendirmektedir (Berk, 2001: 14).

Konut kredileri, hazır konut veya işyeri almayı düşünen gerçek kişilerin konut edilmelerinde finansman olanağı sağlayan, geri ödemesi sabit veya değişken ve eşit/değişken taksitlerde yapabilen bir kredidir. Yeni tamamlanmış konut veya işyeri alımı için verilebileceği gibi kullanılmış konut veya işyeri alımlarında da kullanılabilir. Bankaların konut ve işyeri kullanılırken gayrimenkulün durumunda dikkat ettikleri konular aşağıda sıralanmıştır (Gürses, 2016: 25):

- Tapuyu müstakilen, kat mülkiyeti veya kat irtifakı esasına göre tescil edilmiş olması,
- Satış kabiliyeti olması.

Şahsi teminat (en az bir kefil) ile birlikte krediyle alınacak gayrimenkulün ipotek alınması ile, gayrimenkulün ekspertiz değerinin %1-%100'üne kadar kredi kullandırılabilir. Kredi kullandıran gayrimenkul için yangın, deprem, su baskını zorunlu deprem sigortası gibi nedenlerle sigorta yaptırılır. Sigorta işlemlerine ilişkin poliçelerin bir yıl süreli olarak düzenlenmesi nedeniyle kredi devam ettiği sürece yenilenir. Sigortaya ilişkin masraf ve primler müşteriden tahsil edilir. Konut kredisi talebinin değerlendirilmesi yapıldıktan sonra, kullandırılması uygun görülen müşteriden gerekli belgeler alınarak işlem yapılır (Şakar, 2011: 201).

1.1.3.6. Akreditif

Akreditif, ihraç edilen malların bedellerinin ödenmesi konusunda belirli koşulların yerine getirilmesi halinde ödemenin yapılacağına ilişkin bir çeşit teminattır. Akreditif işlemlerine bankalar aracılık etmektedir. Bu doğrultuda, akreditif, bankaların belirli bir süre için, belirli bir miktar ve üçüncü bir kişi lehine yabancı ülkedeki bir muhabir bankaya kendi nezdinde kredi açması için gönderdiği bir tür teminat mektubudur. Diğer bir ifadeyle akreditif, ithalatçının bankası aracılığıyla ihracatçının ülkesinde bulunan aracı bankada, ihracatçı lehine açtığı bir tür itibar hesabıdır (Öztürk, 2014: 21).

1.2. Kredilendirme Süreci

Bankalar için kredi isteyen müşteri talebinin değerlendirilmesi, kredi verilme sürecinde en önemli süreçlerden biridir. Bankalarda kredilendirmede kredi talep eden müşteri ile ilk irtibata geçilmesiyle başlayan ve kredinin anaparası ile tüm faiz ve her türlü ödemenin yapılarak veya bankanın taahhüdünün bitmesi nedeniyle teminatların serbest bırakılması, ilişkinin tasfiye edilmesi ile sona eren bir zaman dilimini ve bu zaman dilimi içerisinde yapılan tüm işlemleri kapsayan süreçtir (Çelik, 2014: 73).

İşletmelerin kredi ihtiyaçları, iş konularına, firma yapılarına göre değişiklik gösterir. Bu nedenle bankalardan talep edilen krediler gerek nitelik gerekse vade yönünden

değişiklik gösterir. Bankalar bu talepleri değerlendirirken, firmanın talebinin yanı sıra, banka politikası doğrultusunda, işletmenin mali durumunu, yaptığı işi, talep edilen kredinin nerede kullanılacağını, iş mevsimini, kredinin süreci ile kredi talep edilen dönemdeki iş olasılıklarını dikkate alır. (Gürses, 2016: 39-41).

Kredilendirme süreci temel olarak dört aşamadan incelenecektir. Bunlar;

- Kredi talebi ve ön görüşme
- Kredi değerlendirilmesi,
- Kredinin yapılandırılması,
- Kredinin izlenmesi ve kontrolüdür.

1.2.1. Kredi Talebi ve Öngörüşme

Firmanın istekle bulunduğu kredinin amacını, vadesini, tutarını bankaya bildirmesi için yapılan görüşmedir. Firma bankaya kredi ihtiyacı olduğunu bildirebileceği gibi görüşme sırasında banka firmanın kredi ihtiyacını belirleyip çalışma yapabilir. Firma ile yapılan ön görüşme sırasında, istenilen kredi miktarı ve çeşidinin bankanın verdiği kredi çeşitleri arasında olup olmadığı ve geri ödeme şekli görüşülür (Şakar, 2011: 30-31).

Bankanın çalışmak istediği sektörde iş yapan ve çalışmaya uygun bulunduğu firmaların belirlenebilmesi için farklı kaynaklardan istifade edilebilir. Bu kaynaklar aşağıdaki gibi sıralanabilir: (Şakar, 2011: 63).

- Piyasa istihbaratı
- Diğer müşterilerin önerileri
- Mali ve finansal tablolar
- Şubeden geçen iş hacmi, (şubede hesabı olmayıp havale, çek tahsilatı gibi işlemler yapan firmalar belirlenir)
- İçinde bulunduğu sektör ve endüstri

- Yurtdışı sermayeli firmaların listesi

Müşteri ile ilk kredi görüşmesi banka yöneticilerinin firmaya ziyareti ile veya firmanın görüşme talebi ile bankada gerçekleşebilir.

1.2.1.1. Müşteri İle Öngörüşme

Kredi talep eden müşteri ile ön görüşme yapılması kredi kararının uygun bir şekilde verilmesine çok önemli bir katkı sağlayacaktır. Müşteri ile ön görüşme aşamasında;

- İşletmenin durumunun tespiti,
- İşletmenin süreçteki durumunun uygun olup olmadığı,
- Stokların miktarı ve kalitesi hakkında bilgi alınması,
- Borçlunun kayıtlarının incelenmesi,
- Firmanın genel durumunun ve çalışmalarının değerlendirilmesi sağlanır (Usta 1998: 9).

Bu süreç kredi ihtiyacı bulunan firmanın, kredi talebini bankaya ileterek firmanın görüşme talebi ve bunun sonucunda da banka yöneticilerinin firmayı ziyareti ile meydana gelir. Ön görüşme sırasında, kredi talebinin banka kredi politikasına uygun olup olmadığı ve geri ödeme şekli belirlenir (Usta 1996: 51).

Sadece her zaman firmanın talebi üzerine ön görüşme yapılamaz. Banka da kendi belirleyeceği potansiyel müşterilere kredi kullandırmada bulunmak üzere ziyarete de gidebilir (Yıldırım, 2007: 21).

1.2.1.2. İstihbarat

Bankaların müşteri ile müşterilerin etkinlik gösterdikleri piyasalar hakkında, kredi dağıtımına rehber olabilecek çeşitli bilgilerin bir sistem dahilinde değerlendirmek üzere toplanmasına istihbarat denir. Diğer bir tanımla istihbarat bankalarda kredi ve hizmet ilişkisi içerisinde bulunan veya bulunacak bireyler ve firmaların kredi değerliliğinin tespiti

ve riskin azaltılması amacıyla gizlilik, tarafsızlık, doğruluk ve süreklilik ilkeleri altında bilgi toplama ve bu bilgilerin değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalardır (Kaya, 2014: 369).

Bankacılıkta istihbarat, kredi verilecek ya da ileride ilgi kurulacak kişi ya da kurulların ahlaki, mali ve servet durumlarıyla işlerindeki bilgi ve yeterliliklerinin öğrenilmesi için yapılan inceleme, soruşturma ve bilgi toplama işlemlerinden oluşmaktadır. Verilen ve verilmesi düşünülen kredilerde riskin en alt düzeye indirilmesini kredilerin vadelerinde geri ödenmesini temin eden en önemli tedbirlerden birisi de doğru ve devamlı istihbarattır (Kaya, 2014: 369).

Kredi için istihbarat firma ve ortaklarının mal varlığı açısından gerekli istihbaratın yapılmış olması, gerekli bilgilerin alınmış ve güncelleştirilmiş olması, risklerin tasfiye edilmesinde kolaylık sağlayacaktır. Bu sebeple kredi ilişkisine girilirken firma ve ortakları ile ilgili olabildiğince geniş bilgi edinilmeli ve bu bilgilerin güncel tutulması sağlanmalıdır.

Firma ile ilgili istihbaratın iyi yapılabilmesi için bilgi kaynağının çeşitli olması, belli aralıklarla tekrarlanması gerekir. Bazı özel durumlar dışında her yıl yapılan değerlendirmede kredi müşterileri hakkında olumlu veya olumsuz gerekli tüm bilgiler değerlendirilmelidir (Şakar, 2011: 45).

1.2.2. Kredinin Değerlendirilmesi

Kredi değerlemesinde kredi başvurusunda bulunan müşterinin banka tarafından krediye uygunluğunun incelenmesi sürecidir. Bu değerlendirmenin yapılabilmesi için, kredi soruşturması sonunda iç ve dış kaynaklardan elde edilen bulgular ve firmanın finansal verilerinden faydalanılır (Yıldırım, 2007: 21). Kredilendirme prensipleri doğrultusunda müşterinin karakteri, sermayesi, geri ödeme kapasitesi, krediye karşılık olarak vereceği teminat ve krediye etki edebilecek dışsal ve ekonomik koşullar incelenir. Kredi analizi ile kredinin riski ve verimliliğinin değerlendirilmesi ve kredi talebinin bankanın amaçlarına ve politikalarına uygunluğu da denetlenir (Yıldırım, 2007: 47)

Kredi değerlendirilmesinde ticari borçlanmanın üç temel ilkesi vardır. Bunlar (Yıldırım, 2007: 21):

- Kredinin gerçek ve özel amacı nedir?

- Borçlanan krediyi nasıl ödeyecek?
- Kredi ne derecede risklidir?

Kredi sözleşmelerinde başvuru sahibinin krediyi ne amaçla ve nerede kullanacağı yer alır. Ancak genellikle krediler sözleşmede yer aldığı şekilde kullanılmazlar. Kredinin gerçekte nerede ve nasıl kullanılacağını anlaması için kredi uzmanlarının iyi analiz etme yeteneğine sahip olması gerekir (Yıldırım, 2007: 22). İşletme kredileri genellikle işletme sermayesine ilave amacıyla talep edilir. Fakat gerçekte ise kredi talebi istemi amacı çok farklı olabilir (Aras, 1996: 24-25). Bu sebeple kredi değerlendirilirken ilk olarak firmanın finansman ihtiyacının neden doğduğunun araştırılması ve krediyi nerede kullanacağı tahmin edilir. Kredi isteği, bankaca kabul edilebilir bir ekonomik nedenden doğmadığı takdirde inceleme daha ileri aşamalara götürülmeden kredi isteği geri çevrilmelidir. Bir firmanın finansman gereksiniminin hangi nedenlerden doğduğu, hangi nedenlerle kredi istediği mali tabloları analiz edilerek saptanabilir (Aras, 1996: 24-25).

Kredilendirmede düşünülen ikinci önemli soru ise, müşterinin borcunu nasıl ödeyeceğidir. Kredi analizcisinin finans ve muhasebe konusundaki yeteneği müşterinin borcunu ödeyebilme yeteneğinin belirlenmesinde çok önemlidir (Yıldırım, 2007: 28). İşletme sermayesi kredilerinde, nakit akışı, stoklarındaki mevsimlik artışların eritilmesi ve alacakların tahsil edilmesiyle sağlanır. İşletme faaliyetleri dışında olan her türlü parasal kaynakları, belirli bir şekilde değerlendirilmelidir. Borçlu gelecekte yapacağı sermaye artışıyla aldığı krediyi geri ödemeyi isteyecektir. Fakat işletme, yatırımcılarını tatmin edecek kar seviyesine ulaşamıyorsa, sermaye artırımını için yatırımcılarını nasıl ikna edeceği şüphelidir (Aras, 1996: 24-25).

Genelde işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akımları borç ödemelerindeki en önemli kaynaktır. Ancak kredi alan işletme bu faaliyetlerden yeterli nakit akımı sağlayamıyorsa, banka krediyi verirken ikinci bir kaynağı da garantilemişse kendini olası bir zarara karşı koruyabilir (Altman, 1985: 482).

Kredilendirmede, en önemli konulardan biri de kredinin riskinin belirlenmesidir. Kredi analizi ile bir kredi müşterisine belirli bir süre için verilecek belirli tutardaki kredinin taşıdığı risk saptanmaya çalışılır (Akgüç, 1997:5). Banka bunun için, işletmenin, nakit akış analizi ve nakit bütçeleri ile fonların kaynakları ve kullanımları analizi ile de uzun dönem

için fon ihtiyacının tahminini yapar. Uygun finansman ihtiyacının tespit edilmesinden sonra, kredi analizinde kullanılan diğer teknik ve yöntemler kullanılır. Kredilendirme kararının verilebilmesi için bütün bu analiz teknik ve yöntemlerin yanı sıra, bankanın krediler portföyündeki uygunluğuna, açıkça tanımlanmış olan portföy stratejilerine de önem vermek gerekir (Berk, 2001: 183).

Uygulanan analiz yöntemleri ile, müşterinin kredi değerliliği belirlenerek, fon yaratma yeteneği ve krediyi geri ödeme gücü hakkında fikir edinilir. Zira banka için önemli olan kredinin zamanında ve belirlenen tutarda geri ödenmesini sağlamaktır.

1.2.3. Kredinin Yapılandırılması

Kredilerin yapılandırılması konusunda, bankalar arasında farklı uygulamalar söz konusu olabilmektedir. Bazı bankalar, firmanın mevcut talebini dikkate alarak bir kredi limiti tahsis ederken, bazı bankalar ise mali tahlil sonucu belirlenen kredi değerliliğine göre firmaya genel bir kredi limiti tahsis etmektedirler (Torun, 2013: 84). Genel kredi limiti tahsis eden bankalarda ise genellikle süresi bir yıl olan bir limit vadesi vardır. Firma söz konusu vade içinde, genel limiti aşmamak kaydıyla ihtiyaç duyduğunda yeniden kredi değerlendirme sürecine tabi tutulmaksızın kredi alabilir.

Kredi limiti tespit edildikten sonra kredinin ne şekilde kullanılacağı, vadesi ve geri ödemenin nasıl yapılacağı belirlenir. Burada istihbarat ve mali tahlil çalışmalarında elde edilen bilgilere ve sonuçlara göre hareket edilir. Özellikle kredinin kullanım amacı oldukça önemlidir (Torun, 2013: 84).

Doğru kredilendirmede firmaya verilen kredinin o firmanın amacına uygun kullanılması sağlanır. Firmanın ihtiyaçları dikkate alınarak kredi tahsis edilir. Firmanın ihtiyacı ile kredi uygun tutarda, gerekli zamanda ve ihtiyaca göre türde ve vadede düzenlenmelidir. İyi bir kredi yapısı için oluşacak riskin iyi anlaşılması, kötü olasılıklar risk tahlili yapılmalıdır (Halkbankası A.Ş., 2007: 38).

Bunun için de kredinin miktarı uygun belirlenmeli, amaca uygun türde kredi verilmeli ve geri ödeme kaynaklarının, teminatlarından daha önemli olduğu unutulmamalıdır. İyi bir kredi vadesinde ödenen kredidir, esas dikkate alınmalıdır.

Firmanın faaliyet konusu, nakit akışı, sektör özelliği, ürün özelliği, dikkate alınmalıdır (Çelik, 2014: 79).

1.2.4. Kredinin İzlenmesi ve Kontrolü

Kredinin izlenmesi firmanın finansal kurumlar ile ilişkilerinin performansı, banka ve piyasa ilişkilerindeki gelişmeler, banka ile kredi ilişkisinin seyri, kredi kullanım ve teminat koşullarına, şekil şartlarına uyulup uyulmadığının kontrolü olarak ifade edilir (Berk, 2001: 128). Kredinin izlenmesi kredinin herhangi bir ödenmeme olasılığının önceden görülerek tedbir alınmasını sağlar. Kredilerin izlenmesi, kredi riskini azaltır ve bankanın riskini kontrol etmesini sağlar.

İzleme aşamasında, portföyde bulunan kredilerin dağılımının portföyün toplam riskine etkisinin takip edilmesi önemlidir. Kredilerin izlenmesi aşamasında firmaların finansal sorunlarını önceden tahmin eden erken uyarı sistemleri ve çeşitli analiz yöntemleri önem taşımaktadır (Aras, 1996: 67). Bankacı erken uyarı yöntemleri ile ileride kredilere ilişkin büyüyeabilecek sorunlar için önceden önlem alma olanağına sahip olacağı gibi bankanın maruz kalacağı riski de önlemekte ya da azaltmaktadır.

Banka kredinin izlenmesi ve kontrolünde aşağıdaki bazı değerlendirmeleri yapmak zorundadır (Yurtsever, 2008: 69):

- ✓ Bankanın kredi alanın mevcut finansal durumu hakkına bilgi sahibi olması,
- ✓ Tüm kredilerin mevcut sözleşmelere uygunluğu,
- ✓ Büyük kredilere ilişkin tasarlanmış nakit akışlarının hizmet gereklerini karşılayabilmesi,
- ✓ Kredi alanın mevcut finansal durumuna ilişkin olarak teminatların yeterliliği,
- ✓ Problemlı kredilerin zamanında fark edilmesi ve sınıflandırılması.

Kredi izleme, krediler bölümü içindeki bir birim tarafından yerine getirileceği gibi, bazı büyük bankaların oluşturduğu gibi ayrı bir bölüm tarafından da sürdürülebilmektedir. Bankanın kredi portföyünün bileşimi ve boyutları arttıkça karlılık ve güvence açısından

kontrolün sürdürülmesi zorlaşmaktadır. Kontrol edilecek kredilerin belirlenmesi konusunda bankalar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bazı bankalar, tüm kredilerin kontrolünü gerekli görmekte, buna karşılıklı sorunlu kredileri daha sık kontrol etmektedirler (Berk, 2001: 189).

Kredilerin izlenmesinde aşağıdaki amaçlar dikkate alınmalıdır (BDDK, Md.21):

- ✓ Borçluların, geri ödeme dönemi, faiz gibi kredi koşullarına uygun hareket edip etmediğini ve teminatların korunup korunmadığının belirlenmesi,
- ✓ Zamanında iyileştirici önlemler alınmasını ve bu suretle uğranılabilecek kayıpların azaltılmasını sağlayacak, borçlunun temerrüdünün gerçekleşebileceğine yönelik erken uyarıların tespit edilmesi,
- ✓ Temerrüde düşme durumlarının, sözleşme hükümlerine ayrılıkların ve alınmış olan iyileştirici önlemlerin etkisizliğine veya yetersizliğine ilişkin tespitlerin yönetime raporlanmasının sağlanması,
- ✓ Kredilerin, risk yoğunlaşmalarına ilişkin olanlar da dahil olmak üzere, bireysel, grup ve toplam portföy bazında kredi riski stratejisi ve politikasında belirlenmiş olan limit ve sınırlamalar ile yasal sınırlara uygunluğunun izlenmesi,

Kredilerin sağlıklı bir şekilde izlenmesi ve kontrolü için yukarıda bahsettiğimiz değerlendirmeler ve amaçlar son derece öneme sahiptir.

2. BÖLÜM

KREDİ DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN MALİ TABLOLAR VE ANALİZ YÖNTEMLERİ

2.1. Kredi Değerlendirilmesinde Kullanılan Mali Tablolar

Mali tablolar (finansal tablolar), kredi talebinde bulunan firmalar hakkında temel bilgi kaynağı olmalarının yanı sıra bazı durumlarda kredi kararının temel dayanağını oluşturdıklarından, bu tabloların analizi, bankalar açısından önem taşır. Bankalar için mali tablolar analizinde hedef, tabloların uygulandığı zamanda firmanın borç ödeme gücü olup olmadığını; borç ödeme gücünün gelecekte devam etme tehlikesini; firmanın gelirinin geçmiş dönemlerde göstermiş olduğu yetersizlik ve firmanın gelecek dönemlerde talep ettiği krediyi geri ödeyebilecek miktarda fon oluşturup oluşturamayacağını belirlemektir. Kredi taleplerinin değerlendirilmesinde yol gösterecek, ihtiyaç duyulan bilgileri sunacak mali tablolar bilanço, gelir tablosu, kar dağıtım tablosu, fon akım tablosu, öz sermaye (öz kaynak) değişim tablolarıdır (Akgüç, 2011: 33).

Bankalar için kredi değerlendirilmesinde gösterilen mali tabloların doğruluğu ve güvenilirliği önemlidir. Mali tablolar doğru dürüst şekilde hazırlanmadığı zaman ne kadar ileri analiz teknikleri uygulanırsa uygulansın, kredi talep edenin mali durumu hakkında doğru ve güvenilir sonuçlara ulaşmak imkânsızdır. Mali tablolar sadece doğru olarak düzenlenmedikleri gibi ayrıca genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine ve kurallarına uygun düzenlenmedikleri için de yanlış bilgi sunmaktadır (Acer, 2010: 78).

Varlıkların durumunun gerçek durumundan iyi gösterilmesi, yabancı kaynakların da gereğinden az gösterilmesi gibi varlık ve kaynakların değerlendirilmesi aşamasında oluşan yanlışlıklar sonucunda firmanın dönen varlıklarının yüksek, kısa süreli yabancı kaynaklarının düşük, bu nedenle net işletme sermayesinin yüksek hesaplanması, mali tablolarda yapılan genel hatalardır. Bu yüzden bağımsız hesap uzmanlığının gelişmiş olduğu ülkelerde, bankalar, mali tabloların bağımsız ve tarafsız uzmanlarca incelenmesini ön koşul olarak ileri sürmektedirler (Savcı, 2013: 86).

Bankalar tarafından mali tablolarda tek düzen oluşturulması için bunların belirli bir standarda göre düzenlenmesi gerektiğine inanılmaktadır. Ülkemizde tekdüzeliği sağlamak için bankalar, BDDK'nın belirlediği esaslar dahilinde mali tabloları düzenlemek zorundadırlar. Bankalara sunulan mali tablolar geçmiş dönemlerle ilgili olup tarihi bir nitelik taşıdıklarından dolayı firmaların geçmiş ve gelecek hakkındaki durumunu görebilmek ve firmaların sağlıklı bir analizini yapmak için tek bir hesap dönemine değil birbirini izleyen birkaç dönme ait mali tablolar, kredi uzmanları tarafından istenmektedir. Kredi uzmanları birbirini takip eden dönemlere ait mali tablolarda yer alan verileri inceleyerek ve analiz ederek firmanın mali durumu hakkında bilgi sahibi olmakta ve firmanın geleceği hakkında tahminlerde bulunabilmek için faydalı bilgiler elde etmektedirler (Akgüç, 2011: 34-36).

Mali tablolar analiz edilmeden önce mali tablolarda bulunan verilerin incelenmesi, değerlendirilmesi ve lazım gelen düzeltmelerin yapılması gerekir. Mali tablolar ihtiyaç duyulursa yeniden düzenlenerek analize uygun duruma getirilmesi analizin amacına uygun sonuçlar vermesi için başlıca koşuldur (Savcı, 2013: 94).

2.1.1. Bilanço

“Bilanço, bir işletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren finansal tablodur. Bir işletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynaklar bilanço aracılığı ile ilgililere aktarılır”

“Bilanço aktif ve pasif olarak isimlendirilen iki çizelgeden oluşmaktadır. Bilançonun en temel kuralı, aktif ve pasifinin birbirine eşit olmak zorunluluğudur. Bilançonun aktif kısmında işletmenin sahip olduğu varlıklar, pasif kısmında ise bu varlıkların edinildiği öz ve yabancı kaynakları gösterilir” (Akdoğan ve Tenker, 2010: 72).

Aktif ve pasif kısımlardan oluşan bilançonun aktif tarafında dönen varlıklar ve duran varlıklar nakde çevrilme hızına göre sıralanırlar, pasif tarafında yer alan kaynaklar ise vadelerine göre kısa vadeli yabancı kaynaklar, uzun vadeli yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar şeklinde sıralanırlar. Bilanço bahsedilen sıra gözetilmeksizin de düzenlenebilir. Ancak bu şekilde düzenlenen bilanço analiz amacına hizmet etmeyecektir. Bilançonun karşılaştırılabilir olması için yukarıda bahsedilen biçimde oluşturulması gerekmektedir (Erol, 1991: 16).

Bu açıklamalar gösteriyor ki biçimsel olarak bilanço, belirli kurallara uygun düzenlendiği takdirde, işletme hakkında faydalı bilgilere ulaşmamıza yardımcı olmaktadır.

Ancak bilançoyu inceleyen finansal tablo uzmanı öncelikle şunların varlığına bakmalıdır (Sevilengül, 2009: 31):

- İşletme adı
- Bilanço sözcükleri
- Bilançonun hangi tarih itibariyle düzenlediği

Hangi işletmeye ait olduğu veya hangi tarihi belirttiği belli olmayan bir bilanço hiçbir işe yaramayacaktır (Sevilengül, 2009: 31).

Bilanço, hesap tipi ve rapor tipi olmak üzere temel olarak iki şekilde düzenlenebilir. Hesap tipi bilançoda aktif sol tarafta, pasif ise sağ tarafta bulunmaktadır. Böylece işletmelerin varlıkları ile kaynakları kolaylıkla karşılaştırılabilir. Rapor tipi bilançoda ise aktif ve pasif alt alta sıralanarak dönemler itibariyle karşılaştırma yapma olanağı sağlanır (Yalkın, 2012: 2021).

2.1.1.1. Bilançonun Varlıklarına İlişkin İlkeler

Varlıklarla ilgili ilkelerin amacı; işletmenin sahip olduğu varlıkların doğru bir şekilde kaydedilip, işletmenin finansal durumunu doğru bir şekilde ortaya konmasını sağlamaktır. Bilançonun varlıklarına ilişkin ilkeler aşağıdadır (Kaygusuz, 2015: 13-14):

- İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşebilecek varlıkları, bilançoda dönen varlıklar grubu içinde gösterilir.
- İşletmenin bir yıl veya normal dönem içine paraya dönüşmeyen ancak bir hesap döneminden daha uzun süre yararlanılan uzun vadeli varlıkları, bilançoda duran varlıklar grubunda gösterilir.
- Bilançoda varlıkları, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değeriyle gösterebilmek için, varlıklardaki değer düşüklüklerini göstererek varlıklara karşılık ayrılması zorunludur.

- Gelecek dönemlere ait olarak önceden ödenen giderler ile cari dönemde gerçekleşen ancak, gelecek dönemlerde tahsil edilecek olan gelirler ayrıca belirtilmelidir.
- Dönen ve duran varlıklar grubunda yer alan alacak senetlerine, gerçeğe uygun değerini gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.
- Duran varlıklarda yer alan özel tükenmeye tabi varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla ayrılan amortismanların birikmiş tutarları ayrıca bilançoda belirtilmelidir

2.1.1.2. Bilançonun Yabancı Kaynaklarına İlişkin İlkeleri

Yabancı kaynaklarla ilgili ilkeler işletmenin tüm yabancı kaynaklarının, işletmenin mali durumunu uygun biçimde ve açıkça gösterecek şekilde kaydedilmesi ve belirlenmesinde kullanılır. Bilançonun yabancı kaynaklarına ilişkin ilkeler aşağıdadır (Kaygusuz, 2015:14):

- İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçları bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.
- İşletmenin normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelmemiş borçları, bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.
- Bilançonun kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan borç senetlerini gerçeğe uygun değeri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.
- Bilançonun kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan borçlar, alınan avanslar ve diğer ilgili hesaplardan işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilgili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmek zorundadır.
- İşletmenin dönem içindeki borçlar özelliklerine ve vadelerine göre ayrılmalıdır.

2.1.1.3. Bilançonun Öz Kaynaklarına İlişkin İlkeleri

Öz kaynaklarla ilgili ilkeler öz kaynağı oluşturan unsurların anlamlı ve dönemden döneme ortaya çıkan değişmelerin kümülatif olarak aksettirilmesini sağlayacak biçimde muhasebeleştirilmelerini sağlamak için düzenlenmiştir. Bilançonun öz kaynaklarına ilişkin ilkeler aşağıdadır (Kaygusuz, 2015: 15):

- İşletme sahip ve ortaklarının işletme varlıkları üzerindeki hakları öz kaynak grubunda gösterilmelidir.
- Sermaye payları özelliklerine ve oranlarına göre gösterilmelidir.
- Öz kaynaklardaki değişimler (artış ve azalış) belirtilmelidir.
- Zararlar öz kaynaklardan arındırılmalıdır.
- Ödenmiş sermaye bilançonun kapsamı içindeki kalemler özelliklerine göre gösterilmemelidir.
- Sermaye yedekleri gelir tablosuna gelir olarak alınmamalıdır.

2.1.2. Gelir Tablosu

Gelir tablosu diğer bir ifadeyle gelir-gider tablosu “işletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net karını ya da uğradığı dönem net zararını topluca gösteren muhasebe raporudur” (Akdoğan ve Tenker, 2010: 178).

Bazı yazarlar bilançoju bir firmanın belirli bir zamandaki fotoğrafı buna karşı gelir tablosunu belirli bir döneme ilişkin hareketli filmi olarak nitelendirirler. Gerçekten bilanço bir firmanın belli bir andaki iktisadi varlıklarını (aktifini) yabancı kaynak ve öz sermayesini (öz kaynağını) gösterdiği halde gelir tablosu belirli bir dönem içinde firmanın satışları giderleri karı ile ilgili hareketli bir tablo ortaya koyar. Bilanço durum tablosu olmasına karşın, gelir tablosu bir akışı gösteren dönemsel bir tablodur (Arat ve Çetin, 2011: 121).

Gelir tablosunun tek bir şekli yoktur. Hazırlanışı ve şekli uygulamada farklılık göstermektedir. Benzer firma içinde dahi farklı hedeflere hizmet etmek üzere düzenlenmiş

gelir tabloları içerik açısından daha kapsamlı olabilmektedir. Firmanın geleceğine ışık tutmak ve iç denetim amacıyla kullanılan gelir tabloları ayrıntılı bir şekilde düzenlendiği halde paydaşlara kredi veren kurumlara vergi dairelerine bilgi vermek amacıyla hazırlanan tablolar genellikle daha kısa ve öz olmaktadır (Akgüç, 2011: 143).

Gelir tablosu “Brüt Satış Karı veya Zararı”, “Faaliyet Karı veya Zararı”, “Olağan Kar veya Zarar”, “Dönem Net Karı veya Zararı” olarak dört bölümden oluşmaktadır. Tablo brüt satışlardan başlayarak, dönem net karı veya zararı ile son bulmaktadır.

2.1.2.1. Brüt Satışlar

Brüt Satışlar bir işletmenin belirli bir dönemde gerçekleşen faaliyetleri çerçevesinde satılan mal ya da hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerleri içerir. Satılan mal ve hizmetlerle ilgili desteklemeler, satış tarihindeki vade farkları, ihracatla ilgili dönem içinde ortaya çıkan kur farkları, vergi iadeleri brüt satışlar kaleminde bulunur. Brüt satışlara katma değer vergisi dâhil edilmez. Brüt satışlar; “Yurtiçi Satışlar”, “Yurtdışı Satışlar” ve “Diğer Gelirler” kalemlerinden birisine alınır (Acer, 2010: 157).

Yurtiçi satışlar hesabı: Yurtiçindeki gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan veya tahakkuk ettirilen değerlerin toplamını kapsar.

Yurtdışı satışlar hesabı: Yurtdışına satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da alınacak değerlerin toplamını kapsar.

Diğer gelirler hesabı: Sermaye katkısı niteliğinde olmayan mali yardımların, vergi iadelerinin, satış tarihindeki vade farklarının, ihracatla ilgili destekleme primlerinin, bu başlık altında gelir tablosunda yer almasını öngörmüştür. Sübvansiyon, vergi iadesi, destekleme primi gibi gelirlerin, faaliyet dışı gelirler arasında gösterilmesi daha doğrudur. Fason imalat yapan işletmelerde alınan fason ücreti de diğer gelirler arasında yer almaktadır (Akgüç, 2013: 280).

2.1.2.2. Satış İndirimleri

Net satış tutarına ulaşabilmek için brüt satış tutarından indirilmesi gereken kalemleri kapsar. Satış indirimleri, gelir tablosunda satıştan iadeler, satış iskontoları, diğer indirimler olarak bölümlendirilmektedir.

Satıştan iadeler hesabı: Satıştan iadeler, mal satışından sonra tamamı veya bir kısmı iade edilen mal tutarını gösterir. Satış iadelerinin gelir tablosunda ayrıca yer alması, üretilen ya da satılan malların müşteri taleplerini gereksinimlerini ne kadar karşıladığını göstermesi yönünden önemlidir. Satıştan iadelerin net satışlara oranının yüksekliği üretimde imalat hatası ya da kalite sorunu olduğunu veya satış servisinin müşteri siparişlerini gerektiği şekilde karşılayamadığını, siparişlere uyumlu mal gönderilmediğini gösterebilir (Akgüç, 2011: 145).

Eksik, hatalı malların onarılması ya da yenisi ile değiştirilmesi, işletmenin giderlerini artırıcı, net satışlarını azaltıcı bir etki yapar. İadelerin artış göstermesi satılan malın kalitesi konusunda müşteri güveninin azaldığını firma kalite kontrolüne gereken önemin verilmediğini gösterebilir. Satış iadelerinin yüksekliği firmanın net satışlarını dolayısıyla karını azaltıcı etkisinin yanı sıra bir risk göstergesidir (Bozdemir, 2016: 318.)

Satış iskontoları hesabı: Satış iskontoları net satıştan sonra yapılan her türlü nakit ticari ve miktar iskontoları satış iskontoları hesabı içine girer. İskonto kredili satışlarda alıcının mal bedelini vadesinden önce ödemeye teşvik ettirici bir unsurdur. Hedef, alacak tahsilatını çabuklaştırmaktadır (Sevilengül, 2009: 685).

Diğer indirimler hesabı: Satıcı tarafından alıcı hesabına malın sevki sırasında ödenen satılan mallara ait sevk giderleri, satılan malların noksan veya hatalı olması ya da taşıma sırasında hasara uğramış olması nedeniyle yapılan indirimler diğer indirimler kaleminde gösterilir. Kalite farkları, malın noksan ya da hatalı olması nedeniyle yapılan indirimlerin yüksekliği ve firma değerlendirilirken dikkate alması gereken temel bir etkidir (Sevilengül, 2009: 684).

2.1.2.3. Net Satışlar

Net satışlar, brüt satış hasılatından, iadeler, satış iskontoları, diğer indirimler düşüldükten sonra kalan tutardır. Net satış hasılatı, gelir tablosunun temel kalemlerinden biridir. İşletmenin faaliyet karı net satışlardan kaynaklanır.

Firmaların faaliyet oranlarının hesaplanabilmesi için net satış hasılatının bilinmesi gerekir. Firmada satışların maliyetinin ve faaliyet giderlerinin boyutu değerlendirilirken ölçü firmanın net satışlar tutarıdır. Maliyet ve giderler net satış tutarına oranlanarak firmanın faaliyet sonuçları incelenebilir. Doğru hesaplanabilmesi için alacakların ortalama tahsil süresinin firmanın net satışlarının peşin ve kredili olarak ayırımı yapılması önemlidir. Vadeli satışlarda gelecek hesap dönemine ilişkin vade farkları da net satış hasılatı içinde bulunmaktadır (Kaval, 2011: 312).

2.1.2.4. Satışların Maliyeti

Gelir tablosunda brüt satış kar veya zararına ulaşabilmek için net satışlardan indirilmesi gereken tutarların izlendiği hesapları içerir. Satışların maliyeti grubunda yer alan hesaplar Satılan Mamüller Maliyeti, Satılan Ticari Mallar Maliyeti, Satılan Hizmet Maliyeti, Diğer Satışların Maliyeti hesaplarıdır (Çabuk ve Lazol, 2008: 38-39).

İşletmelerde maliyet hesaplanmasında tekdüzelik yoktur. Maliyet öğeleri maliyetin kapsadığı giderler ve maliyet tespit yöntemleri satışların maliyetini etkilemektedir. Stokların değerlendirilmesinde ise bazı işletmeler finansman giderlerinden ve genel yönetim giderlerinden stoklara dolayısıyla satışların maliyetine pay vermektedir. Söz konusu işletmelerde stokların ve satışların maliyeti görece olarak yüksek hesaplanmaktadır (Sevilengül, 2009: 687).

Enflasyon döneminde stokların değerlendirilmesinde belirlenen değerleme yöntemi de satışların maliyetini etkilemektedir. Örneğin enflasyon dönemlerinde ilk giren ilk çıkar yöntemi diğer yöntemlere göre en düşük satışların maliyet tutarını verdiği halde son giren ilk çıkar yöntemi en yüksek satış maliyetinin hesaplanmasına neden olmaktadır. Bu yüzden uzmanlar satışların maliyetini incelerken işletmenin finansman giderlerinden stoklara ve satışların maliyetine pay verilip verilmediğini üretim işletmelerinde yönetim giderlerinden

üretileen malın maliyetine pay verilip verilmediğini incelemelidirler. Firmaların düzenlediğı satışların maliyeti tablosunda üretim maliyetlerinin nasıl oluştuğı, maliyetlerde tasarrufun olanaklı olup olmadığı araştırılmalıdır (Akgüç, 2011: 147).

2.1.2.5. Brüt Satış Karı

Gelir tablosunda brüt satış karı net satışlardan satışların maliyetinin indirilmesiyle hesaplanmaktadır. Brüt satış karının net satışlara oranı satılan mal ve hizmetlerden sağlanan ortalama kar yüzdesinin faaliyet ve finansman giderlerini karşılamaya ve işletmenin net kar elde etmesine yeterli olup olmadığını analizciye gösterir. Brüt kar yüzdesi; ürünün niteliğine, işletmenin büyüklüğüne, satış hacmine, kuruluş yerine, ilgili faaliyet alanındaki rekabet şartlarına ve satış şartlarına göre farklılık gösterir (Bakır ve Şahin, 2009: 51).

2.1.2.6. Faaliyet Giderleri

İşletmenin temel faaliyet konusu ile ilgili bulunan ve üretim maliyetlerine yüklenmeyen giderlerdir. Faaliyet giderleri ise araştırma ve geliştirme giderleri; pazarlama, satış ve dağıtım giderleri ve genel yönetim giderlerinden oluşan hesap grubudur. Faaliyet Giderleri içerisinde yer almaması gereken tutarlara rastlanması durumunda belirlenen tutarlar ilgili kaleme aktarılır (Acer, 2010: 161).

Araştırma ve Geliştirme Giderleri: Üretim maliyetinin azaltılması, kalitenin yükselmesi, satışların artırılması ve yeni üretim biçim ve teknolojilerin işletmeye uygulanması amacıyla yapılan giderlerden aktifleştirilmeyen araştırma ve geliştirme giderleri ile aktifleştirilmiş olanlardan bu döneme isabet eden itfa payları bu hesapta yer alır.

Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri: Mal ve hizmetlerin pazarlama, satış ve dağıtım faaliyetleri ile ilgili olarak yapılan endirekt malzeme, endirekt işçilik, personel giderleri, dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler, çeşitli giderler, vergi resim ve harçlar, amortismanlar ve tükenme paylarının izlendiğı hesaplardan oluşur (Akgüç, 2013: 287)

Genel Yönetim Giderleri: Firmaların genel yönetim işlevi ile ilgili olarak yapılan ve üretimle ya da satışların maliyeti ile doğrudan ilişki kurulamayan giderler bu başlık

altında toplanır. Üretici firmalar VUK'un 274. Maddesine göre genel idare giderlerinden mamule pay verebilirler. Uzmanlar gelir tablosunda genel yönetim giderleri görülmüyorsa ya da düşük tutarda ise bu tür giderlerin bir bölümünün stok tutarı altında aktifleştirildiğini bir bölümünün satışların maliyetine eklendiğini dikkate almaktadırlar. Genel yönetim giderleri genellikle genel yönetim amacıyla oluşan giderleri kapsamaktadır (Çaldağ ve Ayanoğlu, 2016: 78).

2.1.2.7. Faaliyet Karı veya Zararı

Faaliyet karı veya zararı tablodaki kalemlerden anlaşıldığı gibi brüt satış karı veya zararından faaliyet giderlerinin düşülmesi sonucu bulunan rakamdır. Firmanın faaliyet karı elde etmesi beklenir. Sürekli olarak faaliyet karı elde etmeyen bir firmanın faaliyetlerini sürdürmesinin bir anlamı olamaz. Firmanın dönem karının güvenilir ve sürekli olabilmesi için faaliyet karından oluşan bir kar olması gerekir (Kiracı, 2014: 57).

2.1.2.8. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar

Bir işletmenin esas konusu dışındaki faaliyetlerden sağladığı gelirlerin izlendiği hesaptır.

İştiraklerden Alınan Kar Payları (Temettü Gelirleri): Firmanın sermayesine eklendiği iştiraklerden aldığı kar payları (temettü) bu alt bölümde yer alır. Kar payları nakden alınabileceği gibi hisse senedi şeklinde de alınabilir. İştiraklerinden hisse senedi şeklinde kar payı alınması genellikle iki şekilde gerçekleşmektedir. Sermayesine iştirak edilen ortaklıklar daha önce ayırmış oldukları kar yedeklerini sermayelerine ekleyerek ortaklara bedelsiz hisse senetleri vermektedirler (Kiracı, 2014: 57-58).

Halka açık ve hisse senetleri borsada işlem gören anonim ortaklıklar, sermaye piyasası kurulunca aksi kararlaştırılmadıkça dönem karını da bedelsiz hisse senedi verme yoluyla dağıtabilmektedirler. Kar payı olarak bedelsiz alınan hisse senetleri yazılı bedelleriyle gelir yazılırlar. İştiraklerin yeniden değerlendirme değer artış fonlarını enflasyon düzeltme farklarını ödenmiş sermayelerine eklemeleri nedeniyle alınan bedelsiz hisse senetlerinin gelir tablosunda yer alıp almadığı dikkate alınmalıdır (Akgüç, 2013: 288).

Bağlı Ortaklıklardan Alınan Kar Payları (Temettü Gelirleri): Firmaların bağlı ortaklık olarak nitelendirilen yüzde elliden fazla paya sahip oldukları iştiraklerinden aldıkları kar payları gelir tablosunda ayrı olarak gösterilir.

Faiz Gelirleri: Kısa ve uzun süreli mali yatırımlardan sağlanan faiz gelirleri bankalardan alınan faizler menkul kıymet portföyünde ya da mali duran varlıklar arasında yer alan devlet tahvili hazine bonosu gelir ortaklığı yerli ya da yabancı özel kesim tahvilleri ve benzeri sermaye piyasası araçları faizleri repo işlemlerinden sağlanan gelirler bu alt bölümde yer alır. Faiz gelirlerinin kaynak girişi sağlayan bölümü ile tahakkuk (reeskont) yolu ile gelir yazılan bölümü arasında ayırım firmanın fon ve nakit akım tablolarının sağlıklı bir şekilde düzenlenebilmesi için de gereklidir.

Komisyon Gelirleri: Satışlara aracılık edilmesi sonucu elde edilen gelirlerin takibi için kullanılır. Komisyon Gelirleri Hesabındaki tutarların incelemesinde, esas faaliyeti acentelik, temsilcilik vb. olan firmalarda ilgili satışlar kalemine aktarılır. Devamlılık gösterip göstermediği araştırılmalıdır (Akdoğan ve Tenker, 2010: 280).

Kambiyo Karları: Firmanın yabancı para ile olan borç ve varlıklarından lehe doğan kur farkları, bu bölümde gösterilir. Bu hesapta, dönem içerisinde yapılan satışlardan kaynaklanmış kur farkı gelirleri varsa, ilgili satışlar kalemine aktarılır.

Reeskont Faiz Gelirleri: Borç senetlerinin reeskont edilmesi, bilanço gününe indirgenmesi nedeniyle hesaplanan gelirler ile alacak senetleri reeskontunun izleyen dönem başında iptali ile gelir yazılan tutarı bulunmaktadır.

Diğer Olağan Gelir ve Kar: İşletmenin olağan faaliyetlerinden sağlanmakta beraber gelir ve karlar kapsamına girmeyen diğer gelir ve karlar bu bölümde bulunur. İşletmenin taşınır ve taşınmaz mallarının ya da sınai haklarının kiralanmasından sağlanan kira gelirlerinin bu alt bölümde mi yoksa olağandışı diğer gelir ve karlar bölümünde mi yoksa olağandışı diğer gelir ve karlar bölümünde mi yer alması gerektiği konusunda görüş ayrılıkları vardır (Akdoğan ve Tenker, 2010: 280).

2.1.2.9. Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar

İşletmenin esas faaliyetleri dışında kalan olağan faaliyetlerle ilgili gider ve zararları içerir. Bu hesap grubunda yer alan hesaplar aşağıdadır (Çetiner, 2007: 77):

Komisyon Giderleri: İşletmenin esas faaliyeti dışında kalan faaliyetleri ile ilgili olarak acente, temsilci ve benzeri kuruluşlara ödediği komisyon giderlerinin izlendiği hesaptır. İşletmenin esas faaliyeti ile ilgili olarak ödediği komisyonlar bu hesaba alınmaz. Bu komisyonlardan bir mal, hizmet veya duran varlık için ödenenler onların maliyetine eklenir. Diğerleri ise ilgili fonksiyonun gideri olarak muhasebeleştirilir (Sevilengül, 2009: 494).

Karşılık Giderleri: Aktifteki bir değerle (menkul kıymet, stok, alacak) ilgili olarak ayrılan karşılıklarla diğer riskler için ayrılan karşılıkların gider yazıldığı hesaptır.

Menkul Kıymet Satış Zararları: Menkul kıymet satışında, kayıtlı bedelin satışında ortaya çıkan zararların yazıldığı hesaptır.

Kambiyo Zararları: Yabancı paralı borçlar dışındaki işlemlerle ilgili olarak ortaya çıkan kur farkı, yabancı para satış zararı gibi giderler bu hesaba borç yazılır. Yabancı paralı borçlarla ilgili kur farkları borçlanma maliyetlerine ilişkin Türkiye Muhasebe Standardı uyarınca finansman gideri olarak muhasebeleştirilir (Sevilengül, 2009: 495).

Reeskont Faiz Giderleri: Alacak senetleri reeskont faizleri ile önceki dönemde gelir kaydedilen borç senetleri reeskontunun iptalinden doğan giderler bu hesapta izlenir.

Diğer Olağan Gider ve Zararlar: İşletmenin esas faaliyeti dışında olan ancak olağan sayılan faaliyetlerle ilgili olarak ortaya çıkan giderlerden yukarıdaki hesapların kapsamına girmeyenler bu hesapta toplanır.

2.1.2.10. Finansman Giderleri

İşletmenin borçlandığı tutarlarla ilgili olarak katlanılan ve varlıkların maliyetine eklenmemiş bulunan faiz, kur farkları, kredi komisyonları ve benzeri diğer giderleri bulundurulur. Finansman giderlerinin, gelir tablosunda ayrı bir kalemde gösterilip, maliyetler

ya da satış giderlerine dâhil edilmemesinin nedeni, işletmenin öz kaynak ya da kredi ile finanse edilmesine göre elde edilen kârların karşılaştırılmasına olanak sağlamaktır (Kocaman, 2015: 92).

Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır:

Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri: Dönem içinde ödenen veya tahakkuk eden, bir yıldan az süreli (kısa vadeli) faiz giderlerinin takibi için kullanılır.

Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri: Dönem içinde yapılan uzun vadeli faiz giderlerinin gösterimi için kullanılır.

Hesaplara ilişkin aktarma arındırma işlemleri şöyle olacaktır (Çetiner, 2007: 77).

Aktifleşen finansman gideri var ise, net işletme sermayesi yeterliliğine baz alınan oranların doğru hesaplanabilmesi için ilgili tutar dönem karından indirilir. Aynı zamanda gelir tablosunda finansman giderlerine eklenerek bilanço ve gelir tablosu karı eşitlenir.

Aktifleştirilen finansman giderlerinin tespiti ve aktiften çıkarılmasının yanı sıra, satılan malın maliyeti içinde bulunan finansman giderlerinin de finansman gideri kalemine aktarılarak firmanın üstlendiği toplam finansman giderinin tespit edilmesi analiz açısından daha doğrudur. Olağan Kar veya Zarar Faaliyet Kar veya Zararından, Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlarla birlikte Finansman Giderlerinin düşülmesi, Olağan Faaliyetlerden Gelir ve Karların eklenmesi ile oluşur (Kocaman, 2015: 92).

2.1.2.11. Olağan Dışı Gelir ve Karlar

Bir işletmenin olağan faaliyetlerinin dışında olan ve bu nedenle geçici nitelik taşıyan duran varlıkların satışlarından elde edilen karlar ile olağan dışı olay ve gelişmeler nedeniyle ortaya çıkan gelir ve karlardır (Acer, 2010: 163).

Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır:

Önceki Dönem Gelir ve Karlar: Cari dönemden önceki dönemlere ait olan ve bu dönemlerin mali tablolarında hata ya da unutma nedeniyle yansıtılamayan gelirlerin izlendiği hesaptır.

Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar: Ayrı defteri kebir hesabında izlenenler dışında kalan arızı nitelikteki gelirlerin izlendiği hesaptır.

2.1.2.12. Olağan Dışı Gider ve Zararlar

İşletmenin olağan faaliyetlerinden bağımsız olan ve bu nedenle sık sık düzenli olarak ortaya çıkması beklenmeyen işlem ve olaylardan kaynaklanan gider ve zararlar (Acer, 2010: 163).

Bu grupta aşağıdaki hesaplar yer alır:

Çalışılmayan Kısım Gider ve Zararları: Üretim birimlerinden bir bölümün, teknik nedenlerle veya piyasa koşullarından dolayı faaliyetinin durdurulması nedeniyle, üretime dahil edilmeyen giderlerin izlendiği hesaptır.

Önceki Dönem Gider ve Zararları: Cari dönemden önceki dönemlere ait olan ve bu dönemlerin mali tablolarına hata veya unutma nedeniyle yansıtılamayan giderlerin izlendiği hesaptır.

Diğer Olağandışı Gider ve Zararları: Ayrı defterikebir hesabında izlenenler dışında kalan arızı nitelikteki giderlerin izlendiği hesaptır (Sevilengül, 2009: 495).

2.1.2.13. Dönem Net Karı veya Zararı

Dönem sonunda altıncı gruptaki hesapların tamamı “690 Dönem Net Kar veya Zararı” hesabında izlenir. Tüm gelir ve giderlerin toplandığı bu hesabın, alacak kalanı vergi öncesi dönem net karını, borç kalanı ise dönem zararını gösterir. (Kocaman, 2015: 93) Ödenecek vergi ve benzeri yasal yükümlülükler için karşılık ayrıldıktan sonra kalan tutar, işletmenin o hesap döneminde sağladığı net karı gösterir (Kiracı, 2014: 58).

2.1.3. Fon Akım Tablosu

İşletmenin finansal yapısı ile faaliyet sonuçlarının değerlendirilebilmesi ve amaçları ile tutarlı rasyonel kararlar alınabilmesi için, finans yöneticisinin analizde kullanabileceği başlıca araçlardan biri fon akım tablosudur. Fon akım tablosu, işletmenin yıllık düzenlenmesi gereken finansal raporlardan biri olarak belli dönem içindeki fon kaynaklarını göstererek, işletmenin finansal durumunu ve yatırım faaliyetlerini özetleyen ek finansal tablolardan biridir. Fon akım tablosu aracılığıyla bir işletmenin geçmişteki başarısı belirlenebileceği gibi gelecekteki performansının sınırları da çizilebilir. Böylece fon akım tablosu aracılığıyla ortaklar ve işletmeye kredi verenler işletmenin finansal gücünü kolaylıkla değerlendirebilmekte ve geleceğe ilişkin kararlar verebilmektedir (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 100).

2.1.3.1.Kavramsal Açıklama

Fon Akım Tablosu, işletmenin mali tablolarından biri olarak bir dönem içinde fon kaynaklarının nereden sağlandığını ve bunları nerede kullandığını gösteren bir tablodur. Bu tabloda fon kavramı tüm finansal (mali) değişimleri ifade eder. Fon akım tablosu, bilanço ve gelir tablosunu tamamlayıcı ve işletmenin finansal durumunun yorumlamasına yardımcı bir kapsama sahiptir (Er, 2010: 32).

Fon akım tablosunun kaynakları faaliyet döneminde elde edilen fonların sağlam kaynaklardan mı yoksa geçici işlemlerden mi sağlandığını gösterir. Tablonun fon kullanımları ise söz konusu fonların kullanım yerlerinin uygunluğu ile ilgili bilgi verir. Buradan işletme yönetiminin finansmanda uygunluk ilkesine yani uzun vadeli yatırımların uzun vadeli fonlarla finanse edilmesi gereğine uyup uymadığı açık olarak görülebilir (Er, 2010: 32).

Fon akım tablosu yardımı ile işletme çalışanları gerek duyulan aşağıdaki sorulara kolaylıkla yanıt bulabilmektedirler (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 102):

- İşletmenin olağan faaliyetlerden ne kadar fon sağladığı ve bunun nasıl kullanıldığı,

- İşletmenin ne tutarda yabancı kaynak kullandığı ve ne tutarda ilave yabancı kaynak kullanılmış olduğu ve yabancı kaynakların nerelerden sağlandığı,
- Büyümenin nasıl finanse edildiği,
- Yeni duran varlıklar elde edinilmişse duran varlıklar hangi kaynaklardan fonlandığı,
- Sermaye artışı yapılmışsa sermaye artışı ile sağlanan yeni fonların hangi alanlarda kullanıldığı,
- Firma zararda ise zarara karşın varlık artışını nasıl finanse ettiğini,
- Olağan faaliyet sonucu yaratılan kaynakların firmanın yükümlülüklerini özellikle kısa süreli borçlarını ne ölçüde karşıladığı.

Fon akım tablosu sağladığı bilgilerle firmanın finansal yapısında oluşan değişimin nedenlerinin anlaşılmasını kolaylaştıran, finansal oranların yorumuna katkıda bulunan, firmanın takip ettiği finansman politikası konusunda en azından ipuçları veren, ayrıca firmanın geleceğiyle ilgili olasılıklara dayanak hazırlayan bir analiz aracıdır (Akdoğan ve Tenker, 2010: 289).

2.1.3.2. Fon Akım Tablosunun Fon Kaynakları ve Kullanımları

Fon kullanımları, her çeşit varlık artışları ile işletme borçlarını ve öz kaynaklardaki artışları ifade etmektedir. Fon kaynakları ise, her çeşit varlık azalışları ile borçları ve öz kaynaklardaki artışlardır. Bir işletmenin fon akım tablosunun düzenlenmesindeki fon kaynakları dokuz grupta toplanmıştır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 106):

1-Faaliyet sonucu yaratılan kaynaklar

İşletmenin belirli bir dönemde olağan faaliyetinden oluşturduğu kaynak, sadece olağan kardan oluşmaz, oluşan kaynak tutarı hesaplanırken olağan karın hesaplamasını etkilemekte birlikte fon çıkışı gerektirmeyen giderler olağan kara eklenir buna karşın fon girişi gerektirmeyen gelirler ise indirilir (Yalkın, 2012: 108).

Fon çıkışı gerektirmediği için eklenmesi gereken giderler, örneğin hesap döneminde ayrılan amortismanlardan ayrılan tükenme paylarından maddi olmayan duran varlıklar, itfa paylarından gelecek aylara ait giderlerin, döneme ilişkin paylardan, şüpheli alacak karşılığı, stok değer düşüklüğü karşılığı, menkul değerler değer düşüklüğü karşılığı gibi değer kayıpları için ayrılan karşılıklardan, alacak senetleri için yapılan reeskontlardan oluşmaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 106).

Gelecek yıllara ait gelirlerin o hesap dönemine denk gelen payı da dönem karını artırdığı halde o dönemde işletmeye mali olanak sağlamaz. Reeskont faiz gelirleri, gelir reeskontları, konusu kalmayan karşılıklar, olağan karı olumlu etkilemekle birlikte ayrıca aynı dönemde işletmeye yeni kaynak girişi sağlamazlar (Akdoğan ve Tenker, 2010: 294).

2-Olağandışı faaliyetlerden sağlanan kaynaklar

Olağandışı gelir ve karlara bu kapsamda fon çıkışı gerektirmeyen giderler eklenir ve fon girişi sağlamayan gelirler bu tutardan düşürülür.

Duran varlık satışlardan elde edilen kaynak satış tutarı ile fon akımı tablosunda bulunması gerektiğinden, olağandışı gelir ve karlara kaydedilen duran varlık satış karı ve zararında ihtiyaç duyulan düzeltmeyi yapmak üzere, olağandışı kara, duran varlık satış zararı ilave edilir, çifte sayımı önlemek için duran varlık satış karı çıkartılır (Bakır ve Şahin, 2009: 73).

3-Dönen varlıkların tutarında azalış

Dönen varlıklarla ilgili değer düşüş karşılıkları menkul kıymetler değer düşüş karşılığı, stok değer düşüş karşılığı, şüpheli alacak karşılığı ve alacak senetleri reeskontu, faaliyet sonucu yaratılan kaynaklar arasında gösterildiğinden, dönen varlıkların brüt tutarında azalışlar bu bölümde bulunur (Bakır ve Şahin, 2009: 74).

4-Duran varlıkların tutarında azalış

İşletmenin duran varlıklarının brüt tutarındaki azalışlar, diğer bir ifadeyle duran varlıkların satışı, bir fon kaynağı oluşturur. Duran varlık satışından elde edilen kaynaklar

satış tutarı üzerinden tabloda gösterilir. Uzun vadeli alacaklardaki azalışlar da işletmeye fon kaynağı sağlamaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 106).

5-Kısa vadeli yabancı kaynaklarda artış

Ayrılan gider karşılıkları faaliyet sonucu oluşturulan kaynaklara eklendiğinden ayrılan gider ve borç karşılıkları dışında kısa süreli borçlardaki artış bu başlık altında bulunmaktadır (Bakır ve Şahin, 2009: 74).

6-Uzun vadeli yabancı yabancı kaynaklarda artış

Borç ve gider karşılıkları dışında uzun vadeli yabancı kaynaklardaki artışlar işletmeler için fon kaynağı oluşturur. Ayrılan borç ve gider karşılıkları dışında uzun süreli borçlardaki artışı ifade etmektedir.

7-Sermaye artışı

Fon akım tablosu düzenlenirken öz sermaye artışı değil, ödenmiş sermaye artışı kaynaklar arasında bulunur. Ödenmiş sermaye artışı pasifte öz sermaye bölümünün yeniden düzenlenmesi sonucu ise, firmaya yeni bir kaynak oluşturmaz. Daha açık bir deyişle ödenmiş sermaye artışı, değer artış fonunun, iştirakler değer artış karşılığının dağıtılmamış karların veya yedek akçelerin sermayeye eklenmesi firmaya yeni kaynak girişi oluşturmaz. Ödenmiş sermaye artışı sadece nakit değil, nakit dışında da diğer varlıkların sermaye olarak konulması yoluyla artmışsa, bu artış fon akım tablosunda bulunur (Akdoğan ve Tenker, 2010: 309).

Dönem karı olağan ve olağandışı kar olarak fon kaynakları arasında gösterildiğinden dönem karından yedek akçelere yapılan eklerin ayrıca kaynak olarak hesaba katılması tekrar sayıma neden olacağından, kardan ayrılan yedek akçelerde artış, fon akım tablosunda bulunmaz. Değer artışları dışında sermaye yedeği olarak adlandırılan işlemlerin firmaya sağladığı fon girişleri, kar-zarar hesabı ile ilgili olmadıklarından direkt yedek akçelere dâhil ediliyorsa tabloda ayrıca gösterilmelidir (Akgüç, 2013: 412).

8- Hisse senetleri ihraç primleri

Hisse senedi ihraç primi iki yolla elde edilmektedir. Hisse senetlerinin nominal değerinin üstünde bir bedelle çıkarılması ve halka açık ve hisse senetleri borsada işlem gören anonim ortaklıkların sermaye artışlarında ortaklarca kullanılmayan rüçhan haklarının borsada satışı. Hangi türden olursa olsun elde edilen hisse senedi ihraç primleri tabloda bulunmaktadır (Gücenme, 2000: 144).

9-Diğer fon kaynakları

İşletmelerin yukarıda açıklananlar dışında da bazı istisnai durumlarda fon girişleri bulunabilir. Devletin yatırımları teşvik etmek için verdiği mali destekler ve hisse senedi iptal karları örnek olarak verilir (Gücenme, 2000: 144).

2.1.3.3.Fon Kullanım Yerleri

Fon kullanımları, işletmeden fon çıkışına sebep olan ve finansal araçlarda azalma meydana getiren işlemler fon kullanımı olarak adlandırılmaktadır. İşletmenin fon kullanımları dokuz grupta toplanmıştır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 107):

1-Olağan faaliyetlerden kaynaklanan fon kullanımı: İşletmenin dönem faaliyetini zararla kapatması halinde, bu zarar tutarı bir kaynak kullanımıdır. Fon çıkışı gerektirmeyen giderler, olağan zararı azaltır. Buna karşılık, fon girişi sağlamayan gelirler, olağan zararı artırır. Bu ekleme ve indirimler sonucunda pozitif bir tutarın ortaya çıkması durumunda, söz konusu tutar fon kaynağı olarak dikkate alınır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 108).

2-Olağandışı faaliyetlerden fon kullanımı: Olağandışı zarara, fon çıkışı gerektirmeyen giderlerin ilave edilmesi ve fon girişi oluşturmamayan gelirlerin düşürülmesi sonucu bulunan fark olağandışı faaliyetlerle ilgili fon kullanımıdır. Olağandışı zararlar arasında duran varlık satış zararları varsa, fon kullanımı hesaplanırken, duran varlık satış zararları çıkartılmalıdır (Gücenme, 2000: 144-146).

3-Kar üzerinden ödenen vergi ve benzerleri: Kaynaklar arasında ilgili dönemin vergiden önceki kar tutarı bulunduğundan kar üzerinden ödenen vergilere fon kullanımı arasında yer verilmelidir.

4-Ödenen kar payları: Belirli bir hesap döneminde elde edilen karın dağıtımı da genellikle o yılı izleyen hesap döneminde yapılmaktadır. Bu sebeple bir önceki dönem karından pay sahiplerine ve kardan pay alan diğer kişilere nakden ödenen kar payları ve yedeklerden dağıtılan kar payları bu bölümde bulunur (Akgüç, 2013: 413).

5-Dönen varlıklar tutarında artış: Değer kayıpları için ayrılan karşılıklar, alacak senetleri reeskontu tutarı, kaynaklar arasında gösterildiğinden işletmenin dönen varlıklarının tutarında artışlar bu bölümde bulunur.

6-Duran varlıklar tutarında artış: Kaynak kullanım yerleri belirlenirken duran varlıklar tutarında brüt artışları içerir. Ayrılan amortismanlar kaynaklar arasında gösterildiğine göre, duran varlıklardaki brüt artış dikkate alınmalıdır. Fakat yeniden değerlemeden veya enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan artışlar kullanım arasında bulunmamalıdır. Duran varlıklarda yeniden değerlemeden veya enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan artışlarda kullanım yeri olarak gösterilemez (Akgüç, 2013: 414).

7-Kısa vadeli yabancı kaynaklarda azalış: İşletmenin borç ve gider karşılıkları dışında, kısa vadeli yabancı kaynak kalemlerindeki azalışları ifade eder.

8-Uzun vadeli yabancı kaynaklarda azalış: İşletmenin ayrılan gider karşılıkları dışında uzun süreli borçlarında ortaya çıkan azalış tutarlarıdır.

9-Sermayede azalış: Sermaye işletmelerinde sermayenin itfası söz konusu olabilir. Belirli kanuni şartların yerine getirilmesi ile sermaye şirketlerinde sermayenin azaltılması kanunda düzenlenmektedir (T.T.K. m.396 m.517). Şahıs şirketlerinde ise şirket ortak veya ortakları bulunduğu hesap dönemi içerisinde işletmenin sermayesini eksilterek azaltma yoluna gidebilirler.

2.1.4 Kar Dağıtım Tablosu

İşletmelerin kuruluş amaçları farklı da olsa bütün işletmeler, faaliyetlerini sürdürebilmek için kar elde etmeyi amaçlarlar. İşletmelerin yöneticileri, ortakları ve işletme ile ilgili diğer kişi ve kurumlar işletmenin karı hakkında bilgi sahibi olmak isterler. Kar dağıtım tablosu, işletmenin dönem karının dağıtım biçimini gösteren bir tablodur. Kar dağıtım tablosu, işletmelerde dönem sonunda düzenlenen bilanço ile gelir tablolarının bir uzantısı ve bu tabloların tamamlayıcısı ve destekleyicisi durumundadır (Bakır ve Şahin, 2009: 83).

Bu tablo işletmelerde dönem sonu itibariyle örnek bir tablo olarak hazırlanır. Bu tabloda hesaplanan vergi ve diğer yasal yükümlülükler sermaye şirketlerinde karın netleştirilmesi ile ilgili muhasebe kayıtlarına bilgi oluşturur. Bu bilgileri oluştururken dikkate alması gereken bazı ilke ve kuralları vardır.

Kar dağıtım tablosu, dönem karından yapılan dağıtımla yedeklerden yapılacak dağıtımı ayrı ayrı gösterecek şekilde düzenlenmelidir.

- Kar dağıtım tablosunda, ödenecek vergi ve yasal yükümlülükler, ortaklara ödenecek temettüler, kardan pay alan ilgililere yapılacak ödemeler açıkça gösterilmelidir.
- İmtiyazlı payların veya oydan yoksun hisse senetlerinin bulunması halinde, dönem karının dağıtımında, imtiyazlı ve oydan yoksun hisse senetleri ile adi hisse senetlerine ödenen kar payları ayrı tabloda yer almalıdır.
- İntifa senedi, katılma intifa senedi, kara iştirakli tahsil, gibi belgeler yasal düzenlemeler çerçevesinde kar dağıtım tablosunda ayrı ayrı belirtilmelidir.
- Hisse başına kar ve hisse başına temettü tutarları da tabloda yer almalıdır (Bakır ve Şahin, 2009: 85).

2.1.5 Öz kaynaklar Değişim Tablosu

Öz kaynaklar; ortakların elde ettikleri sermaye, sermaye ve kar yedekleri, geçmiş yıllar karı veya zararı ve dönem net karı veya zararı gibi hesaplardan oluşmaktadır. İşletme

sahiplerinin veya ortakların işletme varlıkları üzerindeki sahip oldukları hakları öz kaynaklar hesap grubunu oluşturur (Er, 2010: 34).

Öz kaynaklar değişim tablosunun amacı, ilgili dönemde öz kaynak kalemlerinde meydana gelen değişimlerin topluca gösterilmesini sağlamaktır. Öz kaynaklar değişim tablosu cari dönem ve önceki dönem verilerini içerecek biçimde sunulur. Öz kaynaklar değişim tablosunun düzenlenmesindeki amaç özellikle sermaye şirketlerinde dönem içinde öz kaynak kalemlerinde meydana gelen değişimleri topluca göstermektir (Çabuk, 2009: 246).

2.2 Mali Analiz Yöntemleri

Genel olarak analiz, herhangi bir konuyu önceden belirlenen koşullar altında çeşitli yönleri ile incelemek ve sonuca varmaktır. Analiz, mikro ya da makro seviyede olabilir. Örneğin, bir işletmenin karlılık analizi mikro açıdan, sermaye piyasalarının gelişme analizi makro açıdan yapılan analizlerdir (Çetiner, 2007: 7).

Mali analizin, birçok yazar tarafından tanımlaması yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

“Mali analiz, firmanın iç ve dış kaynaklarından sağladığı veya sağlamayı düşündüğü fonlarını kullanma alanlarına göre değerlendirmek, yeni finansal durumlarını mevcut şartlar altında incelemek ve gelecekteki şartlara göre tahminlerde bulunmaktır” (Pınar, 1972: 22)

“Mali analiz, bir işletmenin mali durumunun ve mali yönden gelişmesinin yeterli olup olmadığını belirlemek için, mali tablo kalemlerindeki değişikliklerin, kalemler arasındaki ilişkilerin, zaman içinde göstermiş oldukları eğilimlerin incelenmesi ve gerektiğinde belirlenen standart ve sektör ortalaması ile karşılaştırılarak yorumlanması faaliyetlerinin bütünü olarak tanımlanabilir (Güruş, 1972: 7).”

Mali tablolar, işletmenin mali durumunu ve faaliyet sonuçlarına ilişkin önemli bilgiler verirler. Bu bilgilerin analizi ve yorumu yapılmadan, işletmenin durumunu ve sonuçlarını anlamak mümkün değildir. Bu nedenle mali tablolarda yer alan çeşitli kalemler arasında, karşılaştırmalar, yüzdeler ve oranlar yoluyla bağlantılar kurulur ve bu kurulan bağlantılar sayesinde gerekli analiz ve yorumlar yapılabilir. Böylece ilişkilerin ne anlama geldiğini ve değişimlerde hangi faktörlerin rol oynadığı belirlenmeye çalışacak ve zaman içinde işletmenin nereye ve nasıl doğru gideceği konusunda yorum yapılacaktır. Yani

işletmenin geçmişteki ve şimdiki mali durumu ve faaliyet sonuçları belirlenecek ve buna göre de işletmenin geleceği hakkında tahminde bulunulacaktır (Çetiner, 2007: 7).

Mali analiz ile işletmenin faaliyetlerinde etkinlik ve başarı derecesi ölçülecek, hedeflerine ulaşp ulaşmadığı belirlenecektir. Eğer amaçlarına ulaşmış ise bunun nedenleri açıklanacaktır. Mali analiz, geleceğe ait planlar hazırlamada, üretim ve fiyat politikasının izlenmesinde, işletme faaliyetlerinin denetim ve değerlendirilmesinde fayda sağlayacaktır. Bunun için bazı temel mali analiz tekniklerinden yararlanılır. Genelde temel mali tablolara uygulanan analiz teknikleri şunlardır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010:241).

2.2.1. Trend (Yatay) Analizi

Trend analizi ile işletmenin gösterdiği gelişmeler yıllar itibariyle görüldüğünden, bu analize yatay yüzde analizi de denir. Bu yöntemde, birbirini izleyen dönemlere ait finansal tablolarda yer alan kalemlerin temel alınan finansal tablo kalemlerine göre gösterdiği artış ve azalışlar yüzde olarak hesaplanır. Analist, finansal tablo kalemlerindeki artış ve azalış eğilimlerinin olumlu veya olumsuz olduğunu belirlerken aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilecek kalemleri birlikte değerlendirmelidir. Ayrıca, analizin anlamlı olabilmesi için temel olarak seçilen yılın her bakımdan işletme faaliyetlerini yansıtacak normal bir yıl olması gerekir (Çubuk ve Lazol, 2009: 149-150).

Eğilim yüzdeleri analizi yoluyla, belli tarihler arasındaki dönemde finansal tablo kalemlerindeki artış ve azalışın temel yıl ile karşılaştırılması yapıldığından dinamik bir analiz yöntemidir. Birkaç yıllık finansal tabloların incelenmesi karşılaştırmalı tablolar ile yapılabilirse de, uzunca bir dönemi kapsayan süre içerisinde işletmenin durumu görülmek istenildiğinde bu yöntemin uygulanmasında güçlükler yaşanabilmektedir. Öte yandan yıllar itibariyle tablo kalemlerinin eğilim yüzdelerinin hesaplanması işletme seyrinin daha kolay görülmesini ve finansal tablo kalemleri arasındaki ilişkilerin daha uygun kurulmasını sağlamaktadır (Gücenme, 2005: 180) Ayrıca, finansal tablo kalemlerinin zaman içinde gösterdikleri eğilimlerin belirlenmesi ve incelenmesi suretiyle işletmenin yıllar itibariyle içinde bulunduğu durumu gözlenmiş olmaktadır.

Trend analizi yapılırken işletmenin finansal tablolarında yer alan kalemlerin dönemler arasında göstermiş olduğu artış ya da azalışlar belirlenmekte ve bu

değişikliklerin temel yıla göre oransal önemleri ortaya konularak işletmenin gelişme yönü incelenmektedir. Trend analizi tekniğinin uygulanmasında amaç, birbiriyle ilişkili olan kalemlerin göstermiş olduğu eğilimlerin karşılaştırılması yoluyla, inceleme döneminde işletme ile ilgili olumlu ya da olumsuz gelişmeler hakkında sonuçlara varmaktır.

Trend analizinin uygulanabilmesi için, incelemeye alınan dönemlerin çok sayıda olması gerekir. İnceleme döneminin birkaç hesap dönemini kapsaması hainde, trend analizinin fazla anlamı yoktur. Trend analizinde şöyle bir sıra izlenmektedir (Karapınar ve Ayıkoğlu Zaif, 2013: 83):

- a) Öncelikle temel olarak seçilen yılın bilanço kalemleri 100 olarak ifade edilir.
- b) Bilanço ve gelir tablosundaki her kalem temel olarak seçilen yılın miktarına bölünür.
- c) Çıkan değer 100 ile çarpılarak trendi hesaplanır.

Eğilim yüzdelerinin hesaplanması aşağıdaki formülle gösterilebilir:

$$\text{Trend (Yatay) Analiz} = \frac{\text{Trendi bulunacak yılın bilanço kalemi değeri}}{\text{Baz alınan yılın bilanço kalemi değeri}} * 100$$

Hesaplama dikkat edilmesi gereken unsurlar aşağıdaki gibidir;

- Temel dönemde bir kalem negatif ise başka bir dönemde pozitif olmuşsa kalem tutarı için trendi hesaplanmaz.
- Temel dönemde bir kalemin tutarı bilinmiyorsa o kalem için trendi hesaplanmaz.
- Temel dönemde tutarı olan kalem başka dönem sıfıra düşerse değişim %100 olur.

Her bir kalemin artış ve azalış oranı yüzde olarak gösterir. Örneğin; trendin 120 olması, o kalemin temel döneme göre % 20 artmış olduğunu, trendin % 180 olması ise o kalemin temel döneme göre % 80 artmış olduğunu gösterir (Bektöre ve Çömlekçi 1989: 107).

2.2.2. Dikey Yüzde Analizi Yöntemi

Dikey yüzdeler yöntemiyle analiz, bir işletmenin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını izlemek amacıyla kullanılır. Bu analiz tekniğinin uygulanması ile, finansal tabloların kaynak ve varlık yapılarında yer alan her bir kalemin varlık ve kaynak yapısı toplamı içindeki yüzde oranı belirlenir (Akıncı ve Erdoğan, 1995: 231). Bu yöntemde, her tablo kalemi yüzde ile ifade edildiğinden tabloların anlaşılması ve yorumlanması kolay olmaktadır. Çünkü, mutlak rakamların okunması ve karşılaştırılması güç olduğundan, farklı işletmelerde aynı mutlak rakama sahip bir finansal tablo kaleminin toplam içindeki payı değişik ise taşıdığı anlam da değişecektir (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 234).

Bu yöntem ile tek bir dönme ilişkin finansal tablolar analiz edilebileceği gibi birden fazla dönemin finansal tabloları da analiz edilebilir. Bu şekilde yapıldığında dikey yüzdeler hem statik, hem de dinamik bir analiz tekniği niteliği taşımaktadır. Dikey yüzdeler yöntemi, işletmeler arası karşılaştırmalar veya işletmenin sektör içindeki yerini belirleme açısından veya işletmenin finansal yapısında meydana gelen değişimleri izleme açısından faydalı bir araç niteliği taşır (Çabuk ve Lazol, 2009: 163).

Ortak esasa indirgenmiş tablolar analizi olarak da adlandırılan dikey yüzdeler analizi yönteminde, finansal tablolarda yer alan her bir kalemin toplam içindeki payı yüzde olarak ifade edilmektedir. Bu analiz yönteminin diğer tekniklere oranla iki önemli üstünlüğü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, yöntemle her bir kalemin toplam içindeki yüzdesi açıkça ortaya konulmaktadır. İkincisi ise, finansal tablolar ve bu tablolarda yer alan kalemlerdeki değişiklikler salt rakamsal olarak ifade edildiği zaman, aynı iş kolundaki farklı büyüklükteki işletmeler arasında anlamlı karşılaştırmaların yapılması mümkün olmadığından, bu yöntemle bu sakınca yok edilmiş olmaktadır (Aydın, Başar, Coşkun. 2007: 117).

Dikey analiz yönteminde hesaplamalar yapılırken finansal tablolarda yer alan her kalem aynı tabloda yer alan belirli bir kaleme veya toplam kısmına oranlanmakta ve bulunan yüzdeler göre ifade edilmektedir. Başka bir deyişle, finansal tablolarda yer alan kalemin grup toplamı içindeki oranı hesaplanmaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 234). Örneğin bilançoların yüzde yöntemiyle analizinde, bilanço toplamı 100 kabul edilerek her

bir kalemin toplama oranı hesaplanmaktadır. Ayrıca istenirse, her kalemin kendi grupları içindeki oranları da hesaplanabilir.

Bilanço kalemleri genel ve grup toplamı içinde net tutarlarıyla yer aldıklarından, bu kalemlerin indirim tutarları varsa net değerleri üzerinden hesaplamaya katılmaları gerekir. Bu açıklamalardan sonra dikey yüzdeler yöntemine göre finansal tabloların analizinde her bilanço kaleminin hesaplanmasında aşağıdaki formüllerden yararlanılır.

$$\text{Genel Toplama Göre} = (\text{Kalem} \times 100) / \text{Aktif veya Pasif Toplamı}$$

$$\text{Grup Toplamına Göre} = (\text{Kalem} \times 100) / \text{Grup Toplamı}$$

Bilançoda olduğu gibi, gelir tablosu kalemlerinin de yüzde yöntemiyle analizi mümkündür. Ancak, bilanço kalemlerinde olduğu gibi yukarıdan aşağıya toplama yapma yerine, aynı türden kalemlerin toplanması ve farklı türden kalemlerin çıkarılması esası uygulandığından farklılık taşımaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010:234). Bu sebeple, gelir tablosunun yüzde yöntemi ile analizinde net satışlar 100 kabul edilmekte ve gelir tablosu verilerinin net satışlara oranı hesaplanmaktadır. Dikey analiz yöntemi ya tek bir dönemin gelir tablosu için, ya da birden fazla dönemin gelir tablosu için de uygulanabilir. Bunlardan birincisinde yöntem statik, ikincisinde ise dinamik bir özellik taşımaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 234).

Dikey analiz tekniğinin yorumu da son derece önemlidir. Dikey yüzdeler yöntemi, incelenmek üzere kaç dönem ele alınmış olunursa olunsun her dönemin finansal tablolarına bağımsız olarak uygulanır. Bu analiz tekniğinin bilançoda grup toplamı veya genel toplamı, gelir tablosunda ise net satışlar üzerinden uygulanması her iki tablodaki dikey yüzdelerin farklı anlamda ifade edilmesine yol açar (Çömlekçi, Sözbilir ve Bektöre, 2013: 112). Bilançodaki yüzdeler, kalemlerin genel veya grup toplamı içindeki oransal yerini ifade ederken, gelir tablosundaki yüzdeler kalemlerin net satışlar karşısındaki oransal durumu gösterir. İki veya daha fazla döneme ait finansal tablonun yüzdelerle ifade edilmesinde her hangi bir kalemin mutlak rakamı dönemler veya işletmeler itibarıyla aynı ise, bu kalemin oranlandığı rakamın değişmesi onun farklı yüzdelerle ifade edilmesine sebep olur (Çömlekçi, Sözbilir ve Bektöre, 2013: 112).

Dikey yüzdelere ifade edilmiş bilançolarda farklı dönemlerle gösterilen tablo kalemleri iki farklı işletmeye ait rakamlar şeklinde verilmiş ise iki işletmenin karşılaştırılması kolaylaşır. Genellikle, bu yöntemle iki farklı işletmenin karşılaştırılması mümkün iken aynı işletmenin farklı yıllarına ait verilerin karşılaştırılması da yapılabilir. Böylece, işletmenin iki farklı döneme ait verilerinden hareketle, karşılaştırılan ikinci dönemin birinci döneme göre daha karlı bir dönem geçirip geçirmediği yönünde bir yorum yapılması mümkündür. Ancak, sadece bu tablodaki yüzdelere bakarak işletme hakkında tam bir fikir sahibi olmak ve kesin bir yorum yapmak anlamlı olmaktadır (Gücenme, 2005: 186-187).

2.2.3. Oran Analiz Yöntemleri

Finansal tablolar analizinde kullanılan en yaygın yöntemlerden birisi de oran yöntemi ile analiz tekniğidir. Finansal oran, en basit haliyle, finansal tablolarda yer alan iki kalem arasındaki ilişkiyi ifade eden sayıdır. Bir başka ifade ile hesap veya hesap grupları arasında matematiksel ilişkiler kurularak işletmenin ekonomik ve mali yapısı ile kârlılık, çalışma durumu hakkında kanaate varılmaya çalışılmaktadır (Akdoğan ve Tenker, 2010: 640).

Kural olarak analizde, çok sayıda oranın hesaplanması mümkündür. Ancak oran analizinden asıl beklenen, değerlendirilecek işletme hakkında bilgi verecek ve yorumu kolaylaştıracak kadar yeterli miktarda oranın hesaplanmasıdır. Oran analizinden başarılı sonuçlar alınabilmesi için aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir (Akgüç, 2013: 463-464).

- Oran analizinde gereksiz oran kullanmaktan kaçınılmalıdır,
- Oranlar amaçlara uygun olarak yorumlanmalıdır,
- Oranlardaki değişimlerin yorumlanırken diğer analiz yöntemlerinden yararlanılmalıdır,
- Oranlar değerlendirilirken işletmenin kendi geçmiş yıl bilgileri yanında sektör oranları da dikkate alınmalıdır.

İşletmenin geleceği ile ilgili tahminlerde bulunma amacı içeren oran analizi tekniğinde, çok miktarda finansal oran hesaplanabilmekle birlikte, kullanılan başlıca oranlar dört grupta toplanabilir.

2.2.3.1. Likidite Oranları

Likidite, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü göstermek amacıyla kullanılan bir kavramdır (Alpugan ve Diğerleri, 1987: 352). Likidite kavramı varlıkların nakte dönüşebilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bu tanıma göre likidite kavramının, varlığın nakte dönüşmesindeki geçecek süre ile varlığın nakit olarak bulabileceği değerin korunması olmak üzere iki boyutundan söz etmek mümkündür (Aydın, Başar ve Coşkun, 2007: 176). Likidite finans yöneticisine verimlilik ve karlılık açısından gerçekleşen sonuçları önceden belli plan, standart ve bütçelerle karşılaştırma ve değerlendirme imkanı sağlamaktadır (Lalick, 1975: 58).

Likidite analizin amacı, yıllık olarak nakit durumlarının nominal değerleri üzerinden, işletmenin faaliyeti boyunca oluşan nakit girişleri ve nakit çıkışlarını belirleyerek, işletmenin nakit ya da fon dengesini ortaya koymaktır (Sarıaslan, 1994: 216). Likidite oranları, işletmenin geçmiş dönem verilerine bağlı olarak elde edilmektedir. Bu nedenle, gelecekle ilgili verileri kapsamamaktadır. Ancak, likiditenin sürekli korunması, gelecekteki nakit giriş ve çıkışlarına bağlıdır (Fettahoğlu, 2008: 84).

İşletmelerde likidite analizi, temel finansal tablolardan bilançoya dayalı olarak likidite ölçümü oranlar aracılığıyla yapılmaktadır. Likidite ölçümünde genellikle cari oran ve likidite oranı veya asit test oranı ilk akla gelen ölçütler olarak kabul edilmektedir. Bunlardan cari oran, dönen varlıkların kısa vadeli borçlara bölünmesi suretiyle hesaplanmaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 248).

Likidite Oranları; cari oran, asit-test oranı, nakit oranından oluşmaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 248).

Cari oran: Dönen varlıklar / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Cari oran, işletmenin genel likidite durumunu yansıtarak işletmenin dönen varlıklarının kısa vadeli borçları karşılama düzeyini gösterir. İşletmenin net çalışma

sermayesinin yeterli kabul edilebilmesi için cari oranın mutlaka 1,5:1'den fazla olması gerekir. Oranın 1'den büyük olması işletmenin ödeme gücünün pozitif olduğunu göstermektedir.

Cari oranın hesaplanmasındaki amaç, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü ölçmek ve net işletme sermayesinin yeterli olup olmadığını ortaya koymaktır. Cari oran, işletmenin borç ödeme kapasitesini, net işletme sermayesi tutarına göre daha iyi gösteren bir ölçü olarak kabul edilmektedir (Akgüç, 2013: 465).

Cari oranın 2 olması durumunda likiditenin yeterli olduğu kabul edilmektedir. Ancak cari oranın yüksek olması, her zaman borç ödeme gücünün yeterli olduğunu göstermez. Bunun için cari oranla birlikte dönen varlıkların yapısının, işletmenin satın alma ve satışlarının, dönen varlıklarının gerçek değerinin, işletmenin faaliyet alanının, kısa vadeli yabancı kaynaklarının vadelerinin dağılımının dikkate alınması ve değerlendirmenin bu çerçevede yapılması gerekir (Arat, 2005: 94).

Asit-test oranı; cari oranı tamamlayarak onu daha anlamlı kılan orandır. Bu oran hesaplanırken, likiditeleri düşük olan stoklar ve diğer dönen varlıklar grubunda yer alan gelecek yıllara ait peşin ödenmiş giderler dönen varlıklar tutarından indirilmektedir. Başka bir ifadeye, nakit ve nakde kolaylıkla dönüştürülebilen değerler kısa vadeli borçlara bölünmek suretiyle likidite oranı hesaplanmaktadır. (Akgüç, 1989: 33)

Asit test oranı: (Dönen Varlıklar- Stoklar) / KVKYK veya

(Hazır Değerler+ Süratle Paraya Çev. Değerler) / KVKYK

Likidite oranı, cari oranı tamamlayan ve onu daha anlamlı hale getiren bir oran olup, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü gösterir. Bu oran ödeme gücünün belirlenmesinde stokların nakde dönüşme riskini ortadan kaldırmaktadır. Bu oran, işletmenin kısa vadeli borçlarını, tahsil edilecek alacaklar ve nakit varlıklarla ödeyebilme gücünü gösterir. Oranın 1'in altına düşmesi, işletmenin borç ödeme gücü açısından zayıf olduğunu göstermektedir. Oranın 1'den fazla olması ise, işletmenin ödeme gücünün olumlu olduğuna işaret eder (Arat, 2005: 95-96).

Nakit oranı (Disponibilite Oranı): Nakit ve nakde dönüşmesi kolay değerlerin toplamının, kısa vadeli yabancı kaynaklar toplamına bölünmesi ile hesaplanır. Bu oran işletmenin elindeki mevcut hazır değerlerle kısa vadeli yabancı kaynakların ne ölçüde karşıladığını gösterir. Diğer oranlara göre daha hassas bir orandır. Bu oran işletmenin satışlarının durması ve alacaklarının da tahsil edilememesi durumunda işletmenin kısa vadeli borçlarının ne kadarlık kısmını karşılayabildiğini göstermektedir (Çabuk ve Lazol, 2010: 210).

$$\text{Nakit Oranı} = \text{Hazır Değerler} / \text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}$$

Bu oranın 0.20'nin altına düşmemesi istenir. Oranın 0.20'nin altına düşmesi durumunda işletmenin likidite durumunda sıkıntılı bir durum ortaya çıkabilir ve işletmenin yeni krediler bulma ihtiyacı doğar. Nakit oranının büyük olması da sakıncalı bir durum oluşturur. (Berk, 1990: 26).

İşletmelerin nakit yeterliliğini ölçmede, dönen varlıkların nakit oranı ve satışların nakde dönüşümü olmak üzere iki tür oran kullanılır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010:252).

$$\text{Dönen Varlıkların Nakit Oranı} = (\text{Nakit Varlıklar} / \text{Dönen Varlıklar})$$

$$\text{Satışların Nakde Dönüşümü} = (\text{Dönem Başı Satışlar} / \text{Dönem Başı Nakit Varlıklar})$$

Dönen varlıkların nakit oranı, tüm dönen varlıkları kapsadığı için diğer oranlar gibi yanlış bilgi verebilir. Nakit düzeyinde bir artış olmaksızın stoklardaki artış, nakit kullanım oranını azaltacaktır. Bu sebeple satışların nakde dönüşüm hızı, işletmenin likidite ölçümü için nakdin kullanımında yeterli bir ölçüdür. Ayrıca, bu oran nakit kullanımını izlemeye finans yöneticisine daha çok katkıda bulunmaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010:252).

2.2.3.2. Faaliyet Oranları

Faaliyet oranları, işletmenin sahip olduğu ve faaliyetlerini gerçekleştirdiği varlıklarını ne derecede etkin kullandığını belirlemeye yöneliktir. Faaliyet oranları; alacakların devir hızı, alacakların tahsil süresi, stokların devir hızı, stokların devir süresi, duran aktiflerin devir hızı ve toplam aktiflerin devir hızı olmak üzere altı grupta incelenir (Akgüç, 1987: 365-366).

Alacak Devir Hızı: İşletmenin ticari alacaklarını tahsil etme yeteneğini ve bir yıl süresince alacaklarını satışları ile kaç defa devir ettiklerini gösteren bir orandır. Alacak devir hızı aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanır:

$$\text{Alacak Devir Hızı} = \text{Kredili Satışlar} / \text{Ortalama Ticari Alacaklar}$$

Oranın değerlendirilmesini yaparken işletmenin geçmiş dönemleriyle ve aynı sektör ya da endüstrideki diğer şirketlerle veya sektör ortalamalarıyla karşılaştırmak gerekmektedir. Alacak devir hızının yüksek olması, işletmenin alacak tahsilatının etkin olduğunu ortaya koyarak cari ve likidite oranları düşük olsa bile, borçlarını geri ödemede daha rahat olmasını sağlar. Alacak devir hızının düşük olması ise işletmenin rekabet gücünün zayıf olduğunu, alacak tahsilatında güçlükler çektiğinin, belirlenmiş etkin bir tahsilat politikasının olmadığını, vadeli satış yapılan müşterilerde seçici davranmadığının göstergesi olmaktadır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 255).

Alacakların Tahsil Süresi Oranı: İşletmelerin alıcılarına tanıdıkları kredi süresini ortaya koyan orandır. Alacakların tahsil süresi ticari alacakların kredili satışlara oranlanması ve bunun 365 ile çarpılması sonucu elde edilir. Süre gün olarak hesaplanır. Bu oran kredili satış ile tahsilat süresi arasında geçen zaman şeklinde belirtilmektedir. Bu durum işletmenin müşteri politikasına göre değişiklik gösterebilir. Alacakların tahsil süresi aşağıdaki formülle de hesaplanabilir (Arat, 2005: 110).

$$\text{Alacak Tahsil Süresi} = (360 \text{ veya } 365) / \text{Alacak Devir Hızı}$$

Alacakların tahsil süresi hesaplanırken, yalnızca kredili satışların dikkate alınması gerekir. Ancak, işletmenin satışlarının yüzde kaçının kredili olarak yapıldığı yaklaşık olarak biliniyorsa; yıllık net satış rakamlarını kullanarak, alacakların ortalama tahsil süresi yaklaşık olarak hesaplanabilir (Akgüç, 1989: 50).

Alacakların tahsil süresi ile devir hızı arasında ters ilişki söz konusudur. Alacak tahsil süresi kısaldıkça, alacakların devir hızı yükselir. Ayrıca, alacakların tahsil süresinin kısılması, işletmenin işletme sermayesi ihtiyacını azalttığı için bu durum olumlu olarak değerlendirilir. Ayrıca, alacakların tahsil süresinin uzaması, sermaye verimliliğini azalttığı

gibi, alacakların tahsil edilememe riskini ve işletmenin işletme sermayesi ihtiyacını da artırır (Arat, 2005: 110).

Stok Devir Hızı: Ortalama bir hesapla stok kalemlerinin ne kadar bir süre içerisinde tüketildiğini veya satış hasılatı unsuru halinde dönüştüğünü ölçer. Başka bir deyişle bu oran, işletmenin elindeki stokların nakde dönüşme hızını gösterir (Şamiloğlu, 1997: 55). Varlıkların kullanımındaki verimliliği ölçen bu oran, stokların bir yıl içerisinde kaç defa devrettiğini gösterir. Stok devir hızı analizinde amaç stoklanan bu varlıkların işletme tarafından ne kadar hızla üretim içinde tüketildiğini, satışa hazır hale getirildiğini ve satıldığını gösterir. Stok devir hızı, satışların maliyetinin ortalama stok tutarına bölünmesiyle hesaplanır (Akgüç, 1989: 51).

$$\text{Stok Devir Hızı} = \text{Satışların Maliyeti} / \text{Ortalama Stok}$$

İmalat işlemlerinde, hammadde, yarı- mamul ve mamul olmak üzere üç farklı biçimde stok bulunmaktadır. Bu stok türleri için ayrı ayrı stok devir hızı hesaplamak mümkündür.

$$\text{Mamul Stok Devir Hızı Oranı} = \text{Satılan Mamul Maliyeti} / \text{Ortalama Mamul Stoku}$$

$$\text{Yarı Mamul Stok devir hızı oranı} = \text{Üretim maliyeti} / \text{Ortalama yarı mamul stoku}$$

$$\text{İlk Mad. Mlz. Stok devir hızı oranı} = \text{İlk Mad. Mlz. giderleri} / \text{Ortalama İMM stoku}$$

Stok devir hızı, işletmenin belli bir yıl boyunca satışlarının belli zamandaki ortalama stok miktarına oranlamasıyla hesaplanmaktadır. Stok devir hızının yüksekliği, stokların satışların kolaylığını, düşüklüğü ise zor olduğunu göstermektedir. Stok devir hızı, satılan malın maliyetinin ortalama stok miktarına bölünmesiyle de hesaplanabilir. Ortalama stok ise, dönem başı stoklar ile dönem sonu stoklarının ikiye bölünmesiyle bulunur (Şamiloğlu, 1997: 55).

$$\text{Stok Devir Hızı} = \text{Net Satışlar} / \text{Ortalama Stoklar}$$

İşletmeler, fiyatlarında indirim yapmak suretiyle stok devir hızlarını yükseltebilir. Ancak bu durum işletmelerin karlılığı üzerinde olumsuz etki yaratabilir. Stok devir hızının

yüksek olması elde yeterince stok bulundurmamasından kaynaklanıyor ise bu durumda her sipariş için belirli bir harcama yapacağından, hem sipariş maliyetleri artar hem de firmanın karı bundan oluşur ve etkilenir. Bu sebeple, işletmelerin ani talepleri karşılayacak kadar stok bulundurmaları kaçınılmaz bir durum haline gelir. Stok devir hızı yorumlanırken bu hıza etki eden faktörlerin de dikkate alınması gerekir (Göksu ve Seziş, 1996: 26).

Stok Devir Süresi veya Ortalama Stokta Kalış Süresi: Stokların likidite durumunu ölçen göstergelerden biridir. Bu süre gün olarak, ortalama stok tutarının satılan mal maliyetine oranlanması ve bunun 360 veya 365 ile çarpılması sonucu elde edilir. İşletmenin tüm satışlarının peşin olması durumunda, bu oran işletmenin stoklarının kaç günde nakde dönüştüğünü göstermektedir (Akgüç, 1989: 58). Stokların devir süresi aşağıdaki formülle de hesaplanabilir:

$$\text{Stok Devir Süresi} = 360 \text{ (veya 365)} / \text{Stok Devir Hızı}$$

Duran Varlıkların Devir Hızı Oranı: İşletmenin hesap dönemi içinde gerçekleştirdiği net satışların duran varlık toplamına bölünmesiyle bulunur. Bu oran, işletmedeki 1 birimlik maddi duran varlık yatırımının yarattığı satış hacmi ile ilgili bilgi sağlar (Arat, 2005: 118).

Net Satış Tutarının, Maddi Duran Varlıklara Oranı: İşletmenin maddi duran varlıklara gereğinden fazla yatırım yapıp yapmadığını, işletmede atıl üretim kapasitesi olup olmadığını araştırmak için kullanılan ölçüttür. İşletme duran varlıklarını satın almak yerine, finansal kiralama yaparak kullanıyorsa, bu durum net satış tutarının maddi duran varlıklara oranının yüksek çıkmasına yol açar. Oranın düşüklüğü ise, maddi duran varlıkların tam kapasite ile kullanılmadığını veya maddi duran varlıklara aşırı yatırım yapıldığını işaret eder. Ayrıca, yeniden değerlendirme sebebiyle maddi duran varlıkların maliyet değerlerinin artması da oranın düşük olmasını gösterir (Gücenme, 2005: 195).

Aktiflerin Devir Hızı Oranı: İşletmenin hesap dönemi içinde gerçekleştirdiği net satışların aktif toplamına oranlanması ile bulunur. Bu oran, işletme varlıklarının satış tutarını gerçekleştirebilmesi için bir yıl içinde kaç defa devrettiğini gösterir. Başka bir ifadeyle, 1TL'lik aktif ile hangi tutarda satış tutarının gerçekleştiğini belirtir (Arat, 2005: 117).

Bu oran, aktif toplam içinde duran varlıklar oranı yüksek olan yani sermaye yoğun olan sektörlerde düşük olabilir. Aktiflerin ne derece verimli kullanıldığını gösteren bu oranı artırmak suretiyle işletme karlılığının artırılması sağlanabilir. İşletme yeni yatırımlar yapmış ise, bu yatırımların satışlara dönüşmesi için bir zaman gerekeceğinden oranın düşük çıkması olağan karşılanmalıdır. Ayrıca, ekonomideki durgunluk dönemlerinde satışların azalması ve bu sebeple stokların artması ya da işletmelerin yüksek stok tutma eğilimleri sebebiyle oranın düşük olması gibi bir sonuç ortaya çıkabilir (Gücenme, 2005: 196).

2.2.3.3. Mali Yapı Oranları

İşletmenin finansal yapısını ortaya koyarak uzun vadeli borç ödeme gücünü gösteren oranlardır (Aydın, Başar, Coşkun, 2007: 101). Bu oranlar, işletmenin varlıklarının ne kadarlık bir kısmının kısa ve uzun vadeli borçlarla, ne kadarlık bir kısmının da öz kaynaklarla karşılandığını ve öz kaynaklar ile yabancı kaynaklar arasında uygun bir dengenin bulunup bulunmadığının belirlenmesini ölçmeyi sağlar. Finansal yapı oranları, işletmenin faaliyetlerinin zararlar kapatılması, mevcut varlıkların değerinin düşmesi ve gerekli nakit hareketlerinin gerçekleşmemesi durumunda işletmenin borçlarını ödeyip ödeyemeyeceği konusunda önemli bilgiler sağlar (Göksu ve Seziş, 1996: 23).

Finansal Kaldıraç Oranı: Borçlanma oranı diye de ifade edilen bu oran yabancı kaynakların aktif toplama oranlanmasıyla elde edilir. Bu oran, işletmenin finansal yapısının hangi oranda yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir. Genel olarak finansal kaldıraç oranının %50 dolayında olması istenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de bu oranın %60 olması genel olarak yeterli kabul edilmektedir.

$$\text{Finansal Kaldıraç Oranı} = \frac{\text{Yabancı Kaynaklar Toplamı}}{\text{Aktif Toplamı}}$$

Bu oranın yüksek çıkması, finansal riskin yüksek olması demektir. İşletmeler finansal kaldıraç etkisi ile kaynak yapısında borçlara yer vererek öz kaynak karlılığı azalıyorsa, finansal kaldıraç olumsuz çalışıyor demektir (Konuralp, 2001: 107).

Genel Ödeme Gücü Oranı: Finansal kaldıraç oranının tersi olup, aktif varlıklar toplamının yabancı kaynaklar toplamına bölünmesiyle elde edilir. Genel olarak bu oranın

1'den büyük olması istenir. Bu durumda işletmenin borçlarını rahatlıkla ödeyebileceği söylenebilir (Arat, 2005: 99-100).

$$\text{Genel Ödeme Gücü Oranı} = \text{Aktif Toplam} / \text{Yabancı Kaynaklar}$$

Öz kaynaklar Oranı: İşletme varlıklarının ne kadarlık bir kısmının ortaklar veya işletme sahiplerince finanse edildiğini gösterir. Bu oranın yüksek olması işletmenin uzun vadeli borçları ile bunları ile bunların faizlerini ödemedeki güçlüğüyle karşılaşma ihtimalini azaltır. Ancak, kar marjlarını yükseltmek isteyen işletmelerin daha az öz kaynak daha çok yabancı kaynakla faaliyetlerini sürdürmeleri işletmenin karlılığı bakımından olumlu etki yaratır (Göksu ve Seziş, 1996: 24).

$$\text{Öz Kaynaklar Oranı} = \text{Öz Kaynaklar Toplamı} / \text{Aktif Toplamı}$$

Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Öz Kaynaklara Oranı: İşletmenin öz kaynaklarının yüzde kaç kadar kısa vadeli yabancı kaynağı olduğunu gösterir. Bu oran, uzun vadeli borcu olmayan veya uzun vadeli borç tedarik edemeyen işletmelerin kısa vadeli yabancı kaynaklardan yararlanma durumunu ölçmek istediğinde kullanılır (Akıncı ve Erdoğan, 1995: 263).

$$\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Öz Kaynaklara Oranı}$$

Borçlanma Katsayısı Oranı: İşletmenin öz kaynaklarının yüzde kaç kadar yabancı kaynaklardan yararlandığını gösterir. Oranın sonucu %100 veya bunun altında veya üstünde çıkabilir. Çıkacak sonuç, yabancı kaynakların öz kaynakların yüzde kaç oranında olduğunu, başka bir ifadeyle 100 liralık öz kaynaklara karşılık kaç liralık toplam kısa ve uzun vadeli borcun bulunduğunu gösterir (Akıncı ve Erdoğan, 1995: 262)

$$\text{Borçlanma Katsayısı Oranı} = \text{Yabancı Kaynaklar Toplamı} / \text{Öz Kaynaklar}$$

Borçlanma katsayısı oranının, alacaklılar ve kredi verenler açısından %100 veya bunun altında olması istenir. Çünkü oranın öngörülen düzeyde olması öz kaynakların alacaklılar açısından bir güven oluşturduğuna işaret eder. Bu sebeple, alacaklılar ve kredi verenler işletmenin tasfiyesi halinde öz kaynakların toplam borçları finanse edecek büyüklükte olduğunu görmek isterler. Oranın %100'ün üzerinde olması, alacaklıların şirket aktifi üzerinde işletme

sahip veya ortaklarından daha çok hak sahibi olduğunu gösterir. Bu durum, alacaklıların güven sınırı içerisinde olmadıklarını gösterdiği gibi, işletmeye kredi vereceklerin de güven sınırı içerisinde olmadıklarını gösterir (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 260-261).

2.2.3.4. Kârlılık Oranları

İşletmenin inceleme dönemi içinde faaliyetleri sonucu yeterli kar elde edip etmediğini ölçen oranlardır. Bu oranlar analizin amacına göre değişir. İşletmenin satış üzerinden karlılık derecesi araştırılabilir. Bu oranların hesaplanmasında temel olarak gelir tablosundan yararlanılır. Ayrıca bilançoda da kullanılır (Çetiner, 2007: 154).

Kârlılık oranları; dönem net kârının öz kaynaklara oranı, dönem kârının öz kaynaklara oranı, iktisadi kârlılık oranı, brüt satış kârı oranı, faaliyet kârı oranı, olağan kâr oranı, dönem net kârı oranı, aktif kârlılık oranı, satışların maliyeti oranı, finansman giderleri karşılama oranı, borç servis oranı, sabit ödemeleri karşılama oranı olmak üzere on iki başlıkta incelenecektir (Çetiner, 2007: 155).

Dönem Net Kârının Öz Kaynaklara Oranı: Dönem net kârının öz kaynaklara oranı, işletme sahipleri tarafından sağlanan kaynağın bir birimine düşen kâr payını göstermektedir. Mali rantabilite olarak da adlandırılan bu oranın yeterliliğinin saptanmasında alternatif yatırımların getirileri ile karşılaştırılması uygun olur (Akdoğan ve Tenker, 2010: 671).

$$\text{Dönem Net Kârının Öz Kaynaklara Oranı} = \text{Dönem Net Kârı} / \text{Öz Kaynaklar}$$

İktisadi Kârlılık Oranı: Tüm sermaye kârlılığı olarak da adlandırılan iktisadi kârlılık oranı, eğer yabancı kaynaklara faiz ödenmeseydi işletmenin ulaşabileceği kârlılık düzeyi hakkında fikir vermektedir.

$$\text{İktisadi Kârlılık Oranı} = (\text{Dönem Kârı} + \text{Faiz Giderleri}) / \text{Pasif Toplamı} \text{ (Akdoğan ve Tenker, 2010: 671).}$$

Brüt Satış Kârı Oranı: Bu oran işletmenin satış kârlılığını gösterir. Oranın yükselme eğiliminde olması satışların içindeki satışların maliyeti payının azaldığını göstermesi nedeniyle işletme açısından olumludur (Çetiner, 2007: 155).

Brüt Satış Kârı Oranı= Brüt Satış Kârı / Net Satışlar

Faaliyet Kârı Oranı: Faaliyet kârı oranı, iş hacmi kârlılığı hakkında bilgi verir. Bir işletmenin esas faaliyetlerinden ne ölçüde kârlı olduğunun saptanmasında kullanılır.

Faaliyet Kârı Oranı = Faaliyet Kârı / Net Satışlar

Olağan Kâr Oranı: Olağan kâr oranı, faaliyet kârı oranından sonra kârlılık üzerinde etkili olan diğer faaliyetlerle ilgili gelir ve gider ile finansman giderlerinin kârlılık üzerindeki etkisini gösterir.

Olağan Kâr Oranı = Olağan Kâr / Net Satışlar

Dönem Net Kârı Oranı: Dönem net kârı oranı, işletmenin tüm giderleri ve vergiden sonraki kârlılığını ölçer. Başka bir ifade ile bir birim satıştan ne oranda kâr elde edildiğini gösteren orandır.

Dönem Net Kârı Oranı = Dönem Net Kârı / Net Satışlar

Aktif Kârlılık Oranı: Bir işletmenin yapmış olduğu yatırımın kârlılığını, bir başka ifade ile varlıkların ne ölçüde verimli kullanıldığını gösterir.

Aktif Kârlılık Oranı = Dönem Net Kârı / Aktif Toplamı

Satışların Maliyeti Oranı: Satışların maliyeti oranı, işletmenin her 1 TL satışı içindeki satışların maliyetinin payını gösterir. Bu oranın dönemler arası karşılaştırmada azalma eğiliminde olması işletme lehine yorumlanır (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 261).

Satışların Maliyeti Oranı = Satışların Maliyeti / Net Satışlar

Finansman Giderleri Karşılama Oranı: Finansman giderleri karşılama oranı, işletmenin finansman giderlerini karşılama yeteneğinin olup olmadığının göstergesidir. Oranın hesaplanmasında dönem kârı tutarı ve dönem net kârı tutarı kullanılabilir. Kâr rakamlarının tercihi ülkedeki gelir ve kurumlar vergisi oranlarına göre değişmektedir. Söz konusu vergiler

düşükse dönem kârı tutarını, yüksekse dönem net kârı tutarı kullanılabilir (Çetiner, 2007: 154-156).

$$\text{Finansman Giderleri Karşılama Oranı} = (\text{Dönem Kârı} + \text{Faiz Giderleri}) / \text{Faiz Giderleri}$$

Borç Servis Oranı: Borçları karşılama oranı, işletme borçlarının anapara taksiti ve faiz toplamının, ilgili dönemde işletme faaliyetleri sonucunda yaratılan fon kaynakları ile ödenip ödenemeyeceğini gösterir. Oranın 2 olması normal kabul edilir (Akdoğan ve Tenker, 2010: 681).

$$\text{Borç Servis Oranı} = (\text{Dönem Net Kârı} + \text{Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler} + \text{Faiz Giderleri}) / (\text{Borç Anapara Taksitleri} + \text{Faiz Giderleri})$$

Sabit Ödemeleri Karşılama Oranı: İşletmeye önemli ölçüde yük getiren ve sabit nitelik taşıyan faiz, iş yeri kirası, finansal kiralama taksitleri ve benzeri ödemeler için sabit ödemeleri karşılama oranı hesaplanarak, işletmenin dönem içindeki yerine getirmek zorunda olduğu yükümlülüklerin kaç katı gelir elde ettiği belirlenir (Çabuk ve Lazol, 2010: 237).

$$\text{Sabit Ödemeleri Karşılama Oranı} = (\text{Dönem Kârı} + \text{Sabit Ödemeleri} + \text{Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler}) / \text{Sabit Ödemeler}$$

İşletme Değeri Oranları: İşletme değerinin belirlenmesinde kullanılan oranlar, işletme sahiplerinin ölçülü, yeterli ve tatmin edici bir gelir sağlayıp sağlamadıklarını belirlemeye çalışır. İşletme değeri oranları; hisse senedi başına kâr oranı, fiyat – kazanç oranı, hisse senedi başına defter değeri oranı, piyasa değeri – defter değeri oranı, hisse senedi başına dağıtılacak kâr oranı ve kâr payı verim oranı olmak üzere altı başlıkta incelenecektir (Çabuk ve Lazol, 2010: 238).

1. Hisse Senedi Başına Kâr Oranı: Hisse senedi başına elde edilen kâr, bir hisse senedinin değerini etkileyen en önemli unsurlardan biri olduğundan hisse senedi başına kâr oranının hesaplanması yararlıdır.

$$\text{Hisse Senedi Başına Kâr Oranı} = \text{Dönem Net Kârı} / \text{Hisse Senedi Sayısı}$$

2. Fiyat - Kazanç Oranı: Fiyat – kazanç oranı, işletmenin her 1TL'lik hisse başı kazancına karşılık, yatırımcıların hisse senedine kaç lira ödemeye razı olduğunu gösterir.

Genelde bir işletmenin fiyat – kazanç oranı, işletmenin riskinin azalması, işletmenin gelirlerinde büyüme beklentisi ve benzeri nedenlerle artar.

$$\text{Fiyat - Kazanç Oranı} = \text{Hisse Başına Piyasa (Borsa) Fiyatı} / \text{Hisse Başına Kâr}$$

3. Hisse Senedi Başına Defter Değeri Oranı: Öz kaynak tutarı ihraç edilen hisse senetlerinin sayısına bölünerek, her bir çıkarılmış hisse senedinin muhasebe kayıtlarına göre değeri hesaplanır.

$$\text{Hisse Senedi Başına Defter Değeri Oranı} = \text{Öz Kaynaklar} / \text{Hisse Senedi Sayısı}$$

4. Piyasa Değeri - Defter Değeri Oranı: İşletmenin borsa değerinin, öz kaynaklarının kaç katı olduğunu gösteren orandır. Bu oran hisse senedi yatırımcılarına alma, satma ya da elde tutma kararlarında yardımcı olur.

$$\text{Piyasa Değeri - Defter Değeri Oranı} = \text{Hisse Senedi Başına Piyasa Değeri} / \text{Hisse Senedi Başına Defter Değeri}$$

5. Hisse Senedi Başına Dağıtılacak Kâr Oranı: Hisse senedi başına dağıtılacak kâr oranı, hisse senedi değerini belirleyen önemli unsurlardan biri olduğundan gerek hissedarlar, gerekse yatırımcılar tarafından dikkatle izlenir.

$$\text{Hisse Başına Dağıtılacak Kâr Oranı} = \text{Kâr Payı (Temettü)} / \text{Hisse Senedi Sayısı}$$

6. Kâr Payı Verim Oranı: Hisse senedi başına kâr payı verimliliğini ortaya koyan bu oran, alternatif yatırım araçları karşılaştırmasında önemli bir değerlendirme aracıdır. (Çabuk ve Lazol, 2010: 238-241).

$$\text{Kâr Payı Verim Oranı} = \text{Hisse Senedi Başına Kâr Payı} / \text{Hisse Senedi Başına Piyasa Fiyatı}$$

3. BÖLÜM

KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE FİNANSAL BİLGİLERİN KULLANIMINI İÇEREN BİR ÖRNEK UYGULAMA

3.1.Araştırmanın Amacı

Bankaların temel işlevlerinden en önemlisi kredi vermektir. Bankalar kredi kararı verirken rekabetçi ve küresel piyasa koşullarında kredi talebinde bulunan firmaları analiz ederek kredi riskinden mümkün olduğunca korunmaya çalışırlar.

Bu çalışmanın amacı ticari kredi taleplerinin değerlendirilmesi ve kredi taleplerinin değerlendirilmesinde bankacıların finansal bilgiye verdikleri önemin tespit edilmesidir. Ayrıca finansal sistem içerisinde önemli bir konuma sahip olan bankaların en önemli işlevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirmelerine yardımcı olmaktır. Bu araştırma kapsamında Türkiye’de faaliyet gösteren bir bankadan bir firmanın finansal verileri alınarak bahsi geçen mali analiz yöntemlerinin uygulamalı olarak gösterimi sağlanmış olacaktır. İncelemenin sonucunda bir firmanın adeta fotoğrafı çekilerek banka kredi tahsis makamına yol gösterilmiş olacaktır (Ünal ve Yücedağ, 2013: 5).

Mali tahlil raporları aracılığıyla firmalar hakkında olumlu/olumsuz net bir görüş belirtilmemekte; kalitatif ve kantitatif tüm özellikleri ortaya koyarak objektif bir değerlendirme yapılmaya çalışılmaktadır (Kocaman, 2015: 118). Çalışma sonucunda şirketin piyasadaki ve bankalar arasındaki istihbaratı, şirketin alacaklarını tahsil durumu, şirketlerin finansal yapısı ve finansal tabloları en önemli unsurlar olarak belirlenmektedir. Bankaların, kredi taleplerini değerlendirmede hangi konulara önem verdiğinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Kredilendirme sürecinde yapılan hatalar, kredilerin geri dönüşünde ve verimliliğinde sorun yaratmaktadır. Sorunlu kredilerin maliyetleri ise yüksek ve çok boyutludur (Arslan, 2014: 50). Sorun oluşturan krediler beklenmedik bir zaman ve gider kalemi haline gelecektir. Bu durum bankanın faaliyetlerini, kredi-mevduat dengesini

olumsuz etkileyecek ve başarısını olumsuz etkileyecektir. Bankanın başarısı düştüğünde bankanın kaynak maliyeti de yükselecektir. Karlılıkta düşüş ile maliyetlerde yükseliş arasında başlayan bu döngünün olumsuz sonuçları, genel ekonomik duruma da yansıtacak; kısıtlı miktardaki fonların daha yararlı alanlara aktarılması olanaksız hale gelecektir. Böyle verimsiz bir kaynak kullanımı ve fon savurganlığı, ekonomik istikrarsızlığa ve kalkınmanın gerilemesine neden olacaktır (Tokel, 2004: 92).

Bankalar açısından sürdürülebilir karlılığın sağlanması etkin ve verimli kredilendirme süreçlerinin yürütülmesine geçmişte olduğundan daha fazla bağlıdır. Bankalar için kredi gelirlerinin toplam gelirler içindeki öneminin gün geçtikçe artmasının yanında risk yönetimi kapsamında sahip oldukları toplam riskin kredi riskinden kaynaklanan kısmında da artış yaşanmaktadır. Bu durum karşısında kredi riski yönetiminin önemi artmıştır. Kredi riski yönetimine karşı risk araçlarından çok daha önce dikkat edilmesi gereken unsur ise kredi taleplerinin doğru değerlendirilerek etkin ve verimli bir kredilendirme sürecinin işleminin sağlanmasıdır.

Bu açıdan kredilendirme sürecinin her bir aşamasının önemli bir yeri vardır. Kredi taleplerinin alınması ile başlayıp, kullandırılan kredilerin izlenmesi ve sonlandırılması ile son bulan süreç içerisindeki her bir aşamanın yapısal olarak oluşturulup etkin bir şekilde işletilmesi yoğun rekabetin ve sürekli zorlayıcı yapısal düzenlemelerin yapıldığı bankacılık sektöründe başarıya ulaşmak için hayati öneme sahiptir (Kaya, 2014: 408).

3.3. Araştırmanın Yöntemi

3.3.1. Uygulamaya Konu Olan Firmadan Elde Edilen Bilgiler

Mali tablo analizi için bir bankadan, A tekstil firmasına ait 2014–2015 yıllarına ait finansal durum tablosu (bilanço) ve gelir gider tablosu elde edilerek çalışmaya örnek olarak alınmıştır. Analize tabi tutulan tablolar Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nden farklı olsa da bankanın formatına uygun olarak hazırlandığı şekliyle alınmıştır.

Uygulamaya konu olan firma hakkında banka tarafından toplanan bilgiler işletmeye ilişkin banka istihbaratı tarafından toplanan bilgiler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- ✓ Firma 1996 yılında kurulmuş olup önemli ekonomik kriz yıllarını yaşamıştır.
- ✓ Firmanın ve ortaklarının hakkında olumsuz kayıt bulunmamaktadır.
- ✓ Ortakların ve firmanın ilgili sektörde yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olduğu anlaşılmıştır.
- ✓ Tüm dönemlerde faaliyetlerini pozitif net işleme sermayesi ile sürdürmüştür.
- ✓ Bankalarda kayda değer limitlerinin olduğu bilinmektedir.
- ✓ Yapılan piyasa istihbaratında soruna rastlanmamıştır.
- ✓ Öz kaynak birikiminin yeterli olduğu gözlenmiştir.
- ✓ Firmanın karlılığın düşük olduğu ve son dönemde zarar beyan ettiği görülmüştür.
- ✓ Son dönemde ciro gelişimi yetersizdir.

HAZIR DEĞERLER: Makul seviyedeki kasa bakiyesi, kredi kartından yapılan satışlardan biriken kredi kartı alacağı ve makul seviyedeki banka kredisinden oluşmaktadır. İlgili bakiyelerin faaliyet hacmiyle paralel olduğu görülmektedir

TİCARİ ALACAKLAR: İnceleme dönemlerinde satış portföyünün yaygın olduğu görülmektedir. Satış portföyü, özel firmalardan, belediyelerden, mühendislik ve mimarlık firmalarından oluşmaktadır. Edinilen bilgiye göre kamu kurumlarından alacaklar 10 aya kadar uzayabilmektedir. Özel firmalardan alacakların ise ortalama vadesi 4 aydır.

STOKLAR: Ticari mallardan oluşmaktadır. Dönemler itibariye paralel bir seyir izlemiştir.

VERİLEN SİPARİŞ AVANSI: Yapılan ithalat için ödenen avanslardan oluşmaktadır.

MADDİ DURAN VARLIKLAR: Dönemler itibari ile maddi duran varlıklarda kayda değer artış ya da azalış görülmemektedir. Aktif değeri 350.000 olan merkez binadan taşitlardan ve demirbaştan oluşmaktadır.

MALİ BORÇLAR: Firma mal alımlarının büyük kısmını yurt dışından yapmaktadır. İthalatın yapılış şekli peşindir. Büyük montanlı alış hareketleri incelendiğinde (yapılan ithalatların gümrük işlemlerini yapan firma), ithalat yapılan yurt dışı firmaları ve diğer hizmet alınan firmalar görülmektedir.

ORTAKLAR VE GRUP ŞİRKETLERE BORÇLAR: Firmanın hem kısa hem de uzun vadede ortaklara borçları bulunmamaktadır. Uzun vadedeki borçların firma faaliyetleri ortaklarca yapılan fiili destekler ile finanse edilmektedir.

ÖZ KAYNAK: 2014 ve 2015 yılında dönem net karlarının eklenmesinden kaynaklı artış görülmektedir.

3.3.2. Uygulamaya Konu Olan Firmanın Analizi

Çizelge 3.1. A Tekstil İşletmesine ait 2014 ve 2015 Dönemlerine Ait Gelir Tabloları ile Dikey ve Yatay Analiz Tabloları

GELİR TABLOSU	2014 DÖNEMİ	Dikey (%)	2015 DÖNEMİ	Dikey (%)	Yatay Mut.Değer	Yatay (%)
BÜRÜT SATIŞLAR	5.420.530	103	4.835.864	102	-584.666	(11)
Satış İndirimleri (-)	(162.165)	(3)	(107.958)	(2)	-54.207	(33)
NET SATIŞLAR	5.258.365	100	4.727.906	100	-530.459	(10)
Satışların Maliyeti (-)	(4.372.735)	(83)	(3.632.395)	(77)	-740.340	(17)
BRÜT SATIŞ KARI	885.630	17	1.095.511	23	209.881	24
Faaliyet Giderleri (-)	(711.398)	(14)	(950.222)	(20)	238.824	34
FAALİYET KARI	174.232	3	145.289	3	-28.943	(17)
Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar	8.562	0	14.027	0	5.465	64
Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zarar. (-)	(417)	(0)	(6.799)	(0)	6.382	1.530
OLAĞAN KAR	182.377	3	152.517	3	-29.860	(16)
Finansman Giderleri (-)*	(67.333)	(1)	(30.181)	(1)	-37.152	(55)
Olağandışı Gelir ve Karlar	16.974	0	23.853	1	6.879	41
Ol.dışı Gider ve Zarar. (-)	(3.010)	(0)	(4.031)	(0)	1.021	34
DÖNEM KARI	129.008	2	142.158	3	13.150	10
Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karş. (-)	(26.402)	(0)	(29.238)	(1)	2.836	11
NET DÖNEM KARI	102.606	2	112.920	2	10.314	10

* Finansman giderleri olağan kardan sonra raporlanmıştır.

Çizelge 3.1.'de gösterilen gelir tablosu kalemlerinin dikey analiz yorumlamasında, net satışlar kalemi 100 olarak kabul edilir ve tüm kalemler net satışlara oranlanarak hesaplanır. Dikey analiz sonucu, her bir kalemin net satışlar içerisinde yüzde olarak aldığı değeri gösterir. Örnek işletmenin gelir tablosundaki değerlere göre; işletmenin 2014

dönemi net satış tutarı 5.258.365 TL'dir. Bu satışların %83'ü satış maliyeti olmak üzere 4.372.735TL'dir. Satışların maliyeti satış gelirlerinin içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Net satışlardan satışların maliyetinin indirilmesiyle hesaplanan brüt satış karı 885.630TL, yani net satışların %17'sidir. 2014 yılında faaliyet karı 174.232TL'dir. Faaliyet karı net satışların %3'ü oranındadır. Faaliyet karının brüt satış karından oldukça düşük çıkmasının nedeni net satışların %14'ü oranındaki faaliyet giderleridir. Faaliyet giderleri işletmenin idamesi için gerekli giderlerdir. Banka formatına göre hazırlanmış gelir tablosunda yer alan 182.377TL (net satışların %3'ü) olağan kar rakamı, tekdüzen muhasebe sistemine uygun gelir tablosundan farklı olarak finansman giderleri hariç tutularak hesaplanmıştır. Olağan karın hesaplanmasında kullanılan diğer faaliyetlerden gelir ve karlar kalemi, diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar kaleminden büyüktür. Bu nedenle diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar, olağan kar artırıcı bir rol oynamış ancak yüzde olarak önemli bir etki yapamamıştır. Olağan kar yaklaşık olarak net satışların %3'ü oranındadır. 129.008TL'lik dönem karına finansman giderleri de yansıtılmıştır. Olağandışı gelir ve karların, olağandışı gider ve zararlardan fazla olmasına rağmen, finansman giderlerinin etkisiyle dönem karı net satışların %2'si seviyesine gerilemiştir. İşletme, 2014 döneminde 102.606TL net kar elde etmiştir. Yaklaşık %20'lik vergi karşılığının etkisiyle elde edilen bu tutar net satışların %2'sini oluşturmaktadır. Karın oluşumunda en önemli etkenin yüksek maliyetler olduğu gözlenmektedir. Yüksek maliyetlerin etkisiyle %3'e düşen faaliyet karı, diğer faaliyetlerden olağan ve olağandışı faaliyetler de katıldığında %2'ye gerilemiştir. Faaliyet giderlerinin yüksekliği bu sonucun doğmasında etkindir. Maliyetlerin ve faaliyet giderlerinin yüksekliği nedeniyle düşük bir karlılık gösteren işletmenin başarılı bir dönem geçirmediği söylenebilir.

İşletmenin 2015 dönemi gelir tablosu kalemleri, yatay analiz sonuçlarıyla birlikte yorumlanmıştır. 2015 döneminde brüt satış tutarı önceki yıla göre 584.666TL (%11) azalmıştır. Satış İndirimlerinde de önceki yıla göre 54.207TL (%33) azalma olmuştur. Satış indirimlerindeki mutlak değer olarak olmasa da yüzde olarak azalma işletmenin sattığı mal kalitesinde bir iyileşmenin işareti olarak kabul edilebilir. 2015 yılında net satış tutarı önceki yıla göre 530.459TL (%10) gerileyerek 4.727.906TL'ye inmiştir. 2015 döneminde satışların %77'sini oluşturan satış maliyeti kaleminde gerileme net satışlardan daha fazladır. Satışların maliyeti önceki yıla göre %17, mutlak değer olarak ise 740.340TL azalmıştır. Net satışlara oranla maliyetlerdeki daha yüksek oranda azalma işletmenin lehine olmuştur. 2015 yılında da satışların maliyeti satış gelirlerinin içerisinde önemli yer

tutmaktadır. Brüt satış karı 1.095.511TL, yani net satışların %23'üdür. Brüt satış karındaki önceki yıla göre %24'lük artışta satışların maliyetindeki azalma etkili olmuştur. 2015 yılında net satışların %20'sini oluşturan faaliyet giderleri, önceki yıla göre 238.824TL (%34) artarak satışların maliyetindeki azalmanın avantajlı etkisini yok etmiştir. 2015 döneminde faaliyet karı net satışların %3'ü oranında, 145.289TL olarak gerçekleşmiştir. Faaliyet giderlerinin etkisiyle faaliyet karı önceki yıla göre %17 oranında (28.943TL) azalmıştır. 152.517TL'lik (net satışların %3'ü) olağan karın hesaplanmasında kullanılan diğer faaliyetlerden gelir ve karlar kalemi, 2015 yılında da diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar kaleminden büyüktür. Ancak diğer olağan gider ve zararlar mutlak değer olarak olmasa da yüzde olarak çok önemli oranda (yaklaşık 16 kat) artmıştır. Olağan kar önceki yıla göre 29.860TL (%16) oranında azalmış ve net satışların %3'ü oranında gerçekleşmiştir. Yeni dönemde finansman giderleri %55 oranında azalarak net satışların %1'i oranında gerçekleşmiştir. Olağandışı gelir ve karlar ile olağandışı gider ve zararlar kalemleri 2015'de birbirine yakın oranlarda artış gösterse de olağandışı gelir ve karların olağandışı gider ve zararlardan fazla gerçekleşmesi nedeniyle olağan kara olumlu etki yapmıştır ancak dönem karının olağan karın altında kalmasına engel olamamıştır. 2015 döneminde dönem karı net satışların %3'ü oranındadır. 13.150TL'lik artışla dönem karı önceki yıla göre %10 farklılık göstermiştir. İşletme, 2015 döneminde 112.920TL net kar elde etmiştir. Vergi oranında önceki yıla göre değişiklik olmamıştır. Dönem net karı net satışların %2'sidir. 2015 döneminde de karın oluşumunda en önemli etken yüksek maliyetlerdir. Faaliyet giderlerinde önceki yıla göre önemli artış yaşanmış ve karlılığa olumsuz etki yapmıştır. Finansman giderlerinin azalması karın çok fazla düşmesini engellemiştir. Kredi talep edilen yılda maliyetlerin ve finansman giderlerinin azalmasına rağmen düşük bir karlılık gösteren işletmenin net karı önceki döneme göre ancak %10 artış göstererek 112.920TL'ye yükselmiştir.

Çizelge 3.2. A Tekstil İşletmesi 2014–2015 Yıllarına Ait Finansal Durum Tablosu (Bilançosu)

AKTİFLER	31.12.2014	Dikey (%)	31.12. 2015	Dikey (%)	Yatay Mut.Değ.	Yatay (%)
Dönen Varlıklar	3.855.649	85	5.830.007	87	1.974.358	51
Hazır Değerler	999.130	22	593.877	9	-405.253	-41
Ticari Alacaklar	984.861	22	1.430.846	21	445.985	45
Stoklar	1.800.711	40	3.610.583	54	1.809.872	101
Diğer Dönen Varlık.	70.767	2	194.701	3	123.934	175
Duran Varlıklar	692.218	15	839.599	13	147.381	21
Maddi Duran Varlık.	564.445	12	653.109	10	88.664	16
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	7.127	0	11.178	0	4.051	57
Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	120.646	3	175.312	3	54.666	45
AKTİF TOPLAMI	4.547.687	100	6.669.606	100	2.121.919	47
PASİFLER						
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	2.142.501	47	2.635.806	40	493.305	23
Mali Borçlar	110.527	2	32.740	0	-77.787	-70
Ticari Borçlar	1.027.462	23	1.267.803	19	240.341	23
Diğer Borçlar	794.698	17	873.976	13	79.278	10
Alınan Avanslar	187.744	4	425.323	6	237.579	127
Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülük.	22.070	0	26.331	0	4.261	19
Borç ve Gider Karşı.	0	0	9.633	0	9.633	
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	1.096.940	24	2.612.634	39	1.515.694	138
Mali Borçlar	1.096.940	24	1.763.161	26	666.221	61
Diğer Borçlar	0	0	849.473	13	849.473	
Özkaynaklar	1.308.246	29	1.421.166	21	112.920	9
Ödenmiş Sermaye	1.010.000	22	1.010.000	15	0	0
Geçmiş Yıllar Karl.	195.640	4	298.246	4	102.606	52
Dönem Net Karı	102.606	2	112.920	2	10.314	10
TOPLAM PASİF	4.547.687	100	6.669.606	100	2.121.919	47

Çizelge 3.2.'de görüldüğü gibi işletmenin dönen / duran varlık yapısı her iki yılda da birbirine benzemektedir. 2014 yılında dönen varlıklar toplam aktiflerin %85'ini oluştururken 2015 yılında %87'sini oluşturmaktadır. Duran varlıklar ise 2014 yılında toplam aktiflerin %15'i, 2015 yılında %13'ü oranındadır. Aktifler, önceki yıla oranla %47 artmıştır. Bu artışın önemli bir kısmı dönen varlıklardaki artıştır.

Dönen varlıklar önceki yıla göre 1.974.358TL (%51) artarken, duran varlıklar 147.381TL (%21) artmıştır. Her iki yılda da dönen varlıkların en önemli kalemini stoklar

oluşturmaktadır. Stoklar 2014 yılında toplam aktifin %40'ını, 2015 yılında %54'ünü oluşturmaktadır. Her iki yılda da önemli bir yer tutan stoklar 2015 yılında 1.809.872TL (%101) artmıştır. Stoklardaki artış aktifteki artışlar içerisinde de önemli yer tutmaktadır. İşletme zaten aktifinde büyük yer tutan stoklarına yeni yılda önemli oranda yatırım yapmıştır. Pasifte alınan sipariş avanslarındaki 237.579TL'lik (%127) artış, stoklardaki artışın bir kısmını açıklamaktadır. Dönen varlıkların ikinci önemli kalemi ticari alacaklarıdır. Ticari alacaklar her iki yılda da ikinci derecede önemli kalemdir. 2014 yılında aktifin %22'sini oluşturan ticari alacaklar 2015 yılında aktifin %21'ini oluşturmaktadır. 2015 yılında ticari alacaklarda mutlak değer olarak 445.985TL, oransal olarak %45 artış olmuştur. Net satışlardaki %10'luk azalma ile ticari alacaklardaki artış birlikte değerlendirildiğinde işletmenin vadeli satışlara yöneldiği söylenebilir. Diğer dikkat çekici durum ticari alacakların detayında yer alan şüpheli ticari alacakların 6.000TL'den 171.207TL'ye çıkmasıdır. Yaklaşık 27 kat büyüklükteki artış işletmenin ticari alacaklarının artmasıyla güvensiz alacaklarını da artırmıştır. Buradan hareketle, işletmenin tahsilat sıkıntısı yaşadığı da söylenebilir. Hazır değerlerin aktif toplamı içerisindeki yüzde payı 2014 yılında %22, takip eden yılda %9'dur. Hazır değerler 2015 yılında önceki yıla göre 405.253TL (%41) azalmıştır. Hazır değerlerdeki azalma ticari alacakların tahsil edilememesinin yanında stoklardaki artışın bir kısmı ile de açıklanabilir. Dönen varlıkların en önemsiz kalemi olan diğer dönen varlıklardaki %175'lik artışın nedeni tamamen Devreden KDV'ndeki artışa bağlıdır. İşletme 2015 yılında vergi idaresinden 194.701TL alacaklıdır. Devreden KDV hesabının artması 2015 yılında KDV'ne tabi alışların (ticari mal, maddi duran varlık gibi) KDV'ne tabi satışlardan fazla olduğunu göstermektedir.

Duran varlıkların neredeyse tamamı maddi duran varlıklardan oluşmaktadır. 2014 yılında işletmenin duran varlıkları net 692.218TL'dir ve aktif içerisinde yaklaşık %15 oranında yer tutmaktadır. Duran varlıkların önemli bir kısmı maddi duran varlıklardan oluşmaktadır. 564.445TL tutarındaki maddi duran varlıklar 2014 yılında aktif toplamının %12'sidir. Benzer biçimde 2015 yılında 653.109TL'lik maddi duran varlıklar aktifin %10'unu oluşturmaktadır. İşletmenin maddi duran varlıkları, arazi ve arsalar; tesis makine ve cihazlar; taşıtlar ile demirbaşlardan oluşmaktadır. Önceki yıla göre net 88.664TL'lik artış, arazi ve arsalar dışındaki üç kalemdeki satın almalarından kaynaklanmaktadır. Her iki yılda da aktifin %3'ünü oluşturan gelecek yıllara ait giderler 2015 yılında %45 oranında (54.666) artış göstermiştir. Bu da işletmenin 2015 yılında gelecek yılları ilgilendiren bir gidere katlandığını ifade etmektedir.

2014 sonu itibariyle işletmenin toplam kaynakları arasında yabancı kaynakları %71 oranındadır. Yani işletmenin neredeyse dörtte üçü işletme dışı kaynaklarla finanse edilmiştir. Bu oran 2015 yılı sonunda daha da artmış ve %79'a çıkmıştır. 2014 yılında toplam kaynaklar içerisinde kısa vadeli yabancı kaynaklar %47 oranında yer kaplamaktadır. Dönen varlıkların aynı dönemde değeri %85'tir. Bu oranlara göre işletme dönen varlıklarının büyük kısmını kısa vadeli yabancı kaynaklardan sağlamaktadır. Dönen varlıkların finansmanın kısa vadeli yabancı kaynaklardan sağlandığı kriterinden hareketle dönen varlık oranının kısa vadeli yabancı kaynak oranından yüksek olması olumlu bir sonuçtur. İşletmenin net çalışma sermayesi pozitifdir ve borç ödeme kabiliyeti vardır sonucuna ulaşılabilir. 2015 yılında kısa vadeli yabancı kaynakların toplam kaynaklar içerisindeki yeri azalırken dönen varlıkların toplam varlıklar içerisindeki büyüklüğü artmıştır, bu durum da işletmenin net çalışma sermayesine olumlu yansımıştır. 2015 yılında kısa vadeli yabancı kaynaklar, toplam kaynaklar içerisinde %40 paya sahiptir. Kısa vadeli yabancı kaynaklar önceki yıla göre 493.305TL (%23) oranında artsa da dönen varlıklardaki aynı dönemdeki artış hem mutlak değer hem de oransal olarak daha büyüktür. Çizelge 3.4'te yer alan iki dönemin likidite oranları arasındaki ciddi fark da bu durumu işaret etmektedir. Kısa vadeli yabancı kaynaklar içerisinde her iki yılda da en önemli kalem olan ticari borçlar önceki yıla göre artışta da en önemli büyüklüğe sahiptir. Ticari borçlar önceki yıla göre 240.341TL (%23) artmıştır. Bu artış işletmenin kredibilitesini gösterdiği gibi stoklardaki artışın nakit dışındaki kısmını da açıklamaktadır. 2015 yılında işletmenin net satışlarında bir düşme izlense de kısa vadeli yabancı kaynaklar içerisinde yer alan alınan avanslar kalemindeki 237.579TL (%127) artış, oransal olarak grubun en önemli artışıdır. Alınan avansların tamamı sipariş avansıdır. Bu da işletmenin satışları içerisinde çok önemli bir yer tutmasa da $(237.579/4.727.906=5\%)$ geleceğe yönelik satış kabiliyeti konusunda bir fikir vermektedir. İşletmenin kısa vadeli mali borçlarında önceki yıla göre 77.787TL (%70) azalma yaşanmıştır. İşletme bankalara olan borçlarını azaltma eğilimindedir.

2014 yılında işletmenin uzun vadeli yabancı kaynakları, kaynaklarının %24'ünü, öz kaynakları ise kaynaklarının %29'unu oluşturmaktadır. Duran varlıklar %15 varlık payına sahipken uzun vadeli kaynaklar ve öz sermayenin payları %53'tür. Duran varlıkların finansmanı öz sermaye ve uzun vadeli yabancı kaynaklar ile gerçekleştirildiğinden işletmenin %53 olan devamlı sermaye oranı; %15 olan duran varlığını fazlasıyla finanse edebilmektedir. Benzer durum 2015 yılında da sürmüştür. 2015 yılında işletme

kaynaklarının %39'unu uzun vadeli yabancı kaynaklar, %21'ini öz kaynaklar oluşturmuştur. Aynı dönemde duran varlıklar toplam varlıkların % 13'ünü oluşturmaktadır. Devamlı sermaye büyüklüğünün %60 olduğu dikkate alındığında işletmede atıl sermaye dikkati çekmektedir. Her iki yılda da en önemli orana sahip uzun vadeli yabancı kaynak, mali borçlardır. Üstelik mali borçlar 2015 yılında önceki yıla göre 666.221TL (%61) oranında artmıştır. Bu artıştan işletmenin üretime yönelik yatırımlara girişme amacında olduğu çıkartılabilir. Ayrıca 2015 yılında ortaklardan 849.473TL borç alınmıştır. Böylece uzun vadeli yabancı kaynaklar 2015 yılında önceki yıla göre toplam 1.515.694TL (%138) gibi hem tutar hem de mutlak değer olarak önemli biçimde büyümüştür.

2015 dönemi yatay analiz sonuçlarına göre; öz kaynaklarda 112.920TL (%9) artış olmuştur. Bu artış 2015 yılı karıdır. İşletme önceki yıla göre sermaye artırımına gitmemiş ancak kar dağıtmayıp önceki yılın karının tamamını işletmede bırakmıştır. Geçmiş yıllar karlarındaki 102.606TL'lık artış, dağıtılmayan 2014 yılı karıdır.

İşletme bilanço ve gelir tablolarının gösterdiğinden hareketle; 2015 yılında işletmenin net satışlarında 530.459TL (%10) düşüş olsa da her iki yılda da net çalışma sermayesi pozitifdir ve 2015 yılında önemli tutarda artmıştır. Bu durum işletmeye kısa vadeli borç sağlayacak olanlarda güven yaratmaktadır. İşletmenin duran varlıklarında çok önemli olmayan bir artış vardır. Bu artışta önemli kalem maddi duran varlıklardır. İşletmenin maddi duran varlık yatırımına girişme niyetinde olduğu, yabancı kaynaklardaki önemli artıştan anlaşılmaktadır. İşletmenin en önemli sorunu öz kaynak yetersizliğidir. İşletme bir yandan ortaklardan borç almakta bir yandan da kar dağıtımını yapmamaktadır. Öz sermaye artışına gitmeyen işletmede öz kaynakların toplam kaynaklar içerisindeki ağırlığı 2014 yılında %29, 2015 yılında %21'dir. Bu haliyle işletme varlıklarının büyük bir çoğunluğu işletme dışındaki kişilere aittir. Bu durum işletmeyi borç verenlerin baskısı altına sokabileceği riskini getirmektedir.

Finansal tablolardan yararlanılarak hazırlanan oranlar Çizelge 3.3.'de özetlenmiştir.

Çizelge 3.3. Mali Analiz Oranları

FİNANASAL YAPI ORANLARI	31.12.2014	31.12.2015
Yabancı Kaynaklar Toplamı /Aktif Toplam	%71,2	%78,7
Borçlanma Oranı	2.46	3,69
Öz kaynaklar/Yabancı Kaynaklar Toplamı	%40,4	%27,1
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar/Yabancı Kaynaklar	%66,1	%50,2
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar/Toplam Pasif	%47,1	%39,5
Kısa Vadeli Banka Kredileri/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	%32,2	%28,2
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar/Toplam Pasif	%24,1	%39,2
Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar/Devamlı Sermaye	%45,6	%64,8
Dönen Varlıklar /Toplam Aktif	%84,8	%87,4
Duran Varlıklar/Öz kaynaklar	%52,9	%59,1
Duran Varlıklar/ Yabancı Kaynaklar Toplamı	%21,4	%16
Duran Varlıklar/Devamlı Sermaye	%28,8	%20,8
Net Maddi Duran Varlıklar/Özkaynaklar	%43,1	%45,9
Net Maddi Duran Varlıklar/Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	%51,5	%25
Net Maddi Duran Varlıklar/Toplam Aktif	%12,4	%9,8

Çizelge 3.3. (devam) Mali Analiz Oranları

LİKİDİTE ORANLARI VE İLGİLİ ORANLAR	31.12.2014	31.12.2015
Cari Oran	1,8	2,21
Likidite Oranı	0,93	0,77
Nakit Oranı	0,47	0,23
Stoklar/ Dönen Varlıklar	%47	%62
Stoklar/Toplam Aktif	%39,6	%54,1
Stok Bağımlılığı Oranı	%63	%57
Kısa Vadeli Ticari Alacaklar/Dönen Varlıklar	%26	%25
Kısa Vadeli Ticari Alacaklar/Toplam Aktif	%22	%21
KARLILIK ORANLARI	31.12.2014	31.12.2015
Vergi Sonrası Net Kar/ Net Satışlar	%1,9	%2,4
Satılan Malın Maliyeti /Net Satışlar	%83,2	%76,8
Brüt Satış Karı/Net Satışlar	%16,8	%23,1
Faaliyet Giderleri/Net Satışlar	%13,5	%20
Faaliyet Karı/Net Satışlar	%3,3	%3
Faaliyet Karı/(Toplam Aktif- Mali Duran Varlıklar)	%3,8	%2,2
Finansman Giderleri/Net Satışlar	%1,3	%0,6
Finansman Giderleri + Vergi Öncesi Net Kar/ Toplam Aktif	%4,3	%2,6
Finansman Giderleri + Vergi Sonrası Net Kar/ Finansman Giderleri	%2,52	4,74
Finansman Giderleri + Vergi Öncesi Net Kar/ Finansman Giderleri	%2,91	%5,71
Vergi Öncesi Kar /Öz kaynaklar	%9,8	%10

Çizelge 3.3. (devam) Mali Analiz Oranları

Vergi Sonrası Kar/Toplam Aktif	%2,2	%1,6
Dağıtılmamış Karlar + Yedekler/Toplam Aktif	%4,3	%4,4
DEVİR HIZI	31.12.2014	31.12.2015
Öz Kaynak Devir Hızı	4	3,3
Çalışma Sermayesi Devir Hızı	1,3	%81
Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı	3	1,4
Aktif Devir Hızı	1,1	%70
Alacaklar Devir Hızı	5,3	3,9
Stok Devir Hızı	2,4	1,3
Duran Varlıklar Devir Hızı	7,5	5,6
Net Maddi Duran Varlıklar Devir Hızı	9,3	7,2

A tekstil işletmesi için yapılan mali analiz ve istihbarat çalışması iki dönem halinde ele alınmaktadır. Yapılan mali analiz, işletmenin 2014-2015 yıllarına ait vergi idaresi onaylı bilanço ve gelir tabloları üzerinden yapılmaktadır. Çalışmada 2014-2015 yıllarına ait mali veriler ele alınmaktadır.

Likidite Oranlarının Analizi: İşletmenin 2014 yılına ilişkin cari oranı 1,8 iken 2015 yılında bu oran 2,2 olarak gerçekleşmiştir. İşletmenin genel olarak kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü gösteren bu oranın 2014 yılında istenilen düzeyde olmaması kredi verenler için iyi sayılmazken 2015 yılında bu oranın yükselmesi borç ödeme gücünün 2014 yılına göre daha iyi olduğunu göstermektedir. 2015 yılında bu oranın yükselmesinin nedenleri; nakit tutarının azalmasına rağmen ticari alacak ve stoklarda önemli artışlar olması ve kısa vadeli yabancı kaynakların dönen varlıklar kadar değişme göstermemesidir. Genel olarak işletmenin her iki yılda da borçlarını ödemede güçlük çekmeyeceği söylenebilir.

İşletmenin likidite oranı ise 2014 yılında 0,93 iken 2015 yılında 0,77'ye gerilemiştir. Asit test oranı olarak da anılan ve işletmenin satışlarının durması halinde yani stoklarını eritemediği durumdaki kısa vadeli borç ödeme gücünü gösteren bu oranın 1 olması

beklenir. 2014 yılında oran 1'e yakındır, ancak 2015 yılında %77'ye gerilemiştir. Bunun nedeni işletmenin elinde nakit bulundurmama politikası ve likidite oranının hesaplanmasında stokların çıkartılmasıdır. Bu oran her ne kadar likidite sıkıntısı yaratacak gibi bir görüntü verse de, 2015 yılında alacakların devir hızının 4'e yakın olduğu yani işletmenin alacaklarını yaklaşık 3 ayda bir tahsil edebildiği dikkate alındığında, tüm alacakların zamanında tahsil edilebileceği varsayımıyla işletmenin çok sıkıntı yaşamayacağı beklenebilir.

Nakit oranı ise 2014 yılında %47 ve 2015 yılında %23 olarak gerçekleşmiştir. İşletmenin sadece hazır değerleri ve kolayca paraya çevrilebilir değerleriyle, yani satışların durması ve alacaklarının tahsil edilememesi halinde kısa vadeli borç ödeme gücünü gösteren bu oran her iki yılda da istenilen düzeyin üzerindedir. 2015 yılında bu oran normal sınırlar kabul edilen %20'ye yakındır. Ancak 2014 yılında elde çok fazla nakit bulundurulmuş ve bu atıl fonlar işletmenin karlılığını olumsuz yönde etkilemiştir yorumu yapılabilir.

Şirketin kısa vadeli borç ödeme gücünü gösteren oranlar birlikte değerlendirildiğinde, 2014 yılında cari oranın beklenenden çok az düşük olduğu ve likidite oranının beklenene yakın olduğu, ancak nakit oranının çok yüksek olduğu söylenebilir. 2015 yılında stokların ve alacakların artmasıyla cari oran istenilenin üzerine çıkmış, likidite oranı istenenden düşük gerçekleşmiş ve nakit oranı istenilen seviyeye çekilmiştir. Bu yapıyla işletmenin gelecekte önemli bir likidite sıkıntısı yaşamaması beklenmemektedir.

2014 ve 2015 yıllarında dönen varlıklar genel bilanço toplamı içinde %85 ve %87 paya sahiptir. Aynı yıllar içinde kısa vadeli borçlar genel toplam içinde %47 ve %40 paya sahiptir. Her iki yılda da dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklardan bilanço toplamı içerisinde daha fazla paya sahip olması, işletmenin pozitif net çalışma sermayesi ile çalıştığının göstergesidir. Bu işletme için iyi bir durumdur. Genel olarak şirket, her iki yılda da iyi bir kısa vadeli borç ödeme gücüne sahiptir.

Kısa vadeli borç ödeme gücünün değerlendirilmesinde stokların da değerlendirilmesi gerekmektedir. İşletmede stokların dönen varlıklar içerisindeki büyüklüğü 2014 yılında %47 ve 2015 yılında %62'dir. Bu oranlar çok yüksektir. Kısa vadeli borçların ödenebilmesinin büyük oranda stokların satışına bağlı olduğu görünmektedir. Stok

bağımlılık oranları incelendiğinde bu oranın 2014 yılında %63, 2015 yılında %57 olduğu hesaplanmıştır. Bu oran, kısa vadeli borçların ne kadarlık kısmının stoklarla karşılandığını ifade eder. Yani, işletmenin stokların satışına ne derece bağlı olduğunu gösteren orandır ve dolayısıyla bu oran düştükçe işletmenin stoklarına bağımlılığı da düşecektir. 2015 yılında biraz azalmasına rağmen her iki dönemde de hesaplanan stok bağımlılık oranı, çok yüksektir. 2015 yılındaki stok devir hızının 1,3 olması işletmenin stoklarını paraya çevirmesinde sıkıntılar olduğunu ifade etmektedir. 2015 yılında işletme stoklarını yaklaşık 9 ayda bir (280 gün) paraya çevirebilmektedir. 2015 yılında satışların da önceki döneme göre düştüğü dikkate alındığında bu, likidite riskini artıran bir unsurdur.

Karlılığa İlişkin Analiz: Vergi sonrası net kar 2014 döneminde net satışların %2'sini 2015 döneminde de %2'sini oluşturmuştur. Oranlar her iki dönemde de birbirine yakındır. Net kar, brüt satış karı ve satışların maliyeti oranlarını birlikte ele almak daha açıklayıcı olacaktır. İşletmenin 2014 döneminde satışların maliyetinin net satışlara oranı %83,2; 2015 döneminde %76,8'dir. Bu oranların yüksek olması, işletmede brüt kar marjının düşük olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla 2014 dönemi brüt satış karı oranı %16,8; 2015 dönemi brüt satış karı oranı %23,1 şeklinde gerçekleşmiştir. İşletmenin maliyetleri üzerinde iyi bir kontrol gücüne sahip olmadığı ve maliyetlerin yüksek oluşunun az kar elde edilmesine neden olduğu yorumları yapılabilir. İşletmeye, bu konuda sorunun kaynağını bulması ve bunları önleyici politikalar kullanması tavsiye edilebilir.

İşletmenin faaliyet giderleri 2014 ve 2015 dönemlerinde %13,5 ve %20 şeklinde gerçekleşmiştir. Faaliyet giderleri işletmenin idamesini sağlamak üzere yapılan; araştırma-geliştirme, pazarlama ve genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır. İşletmede araştırma-geliştirme gideri bulunmamakta, yalnızca pazarlama ve genel yönetim giderleri bulunmaktadır. Faaliyet giderlerinin yüksekliği faaliyet karı oranlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Faaliyet karı oranları 2014-2015 dönemlerinde sırayla %3,3 ve %3 şeklinde gerçekleşmiştir. Böylece brüt satış karı oranları önemli ölçüde azalmıştır. İşletmenin ana faaliyetinden elde ettiği kar düşük oranlarda gerçekleşmiş, işletme 2015 yılında ana faaliyetinden ancak %3 oranında kar edebilmiştir.

Diğer faaliyetlerden sağlanan olağan gelir ve karlar işletmede, faiz gelirleri ile kambiyo karlarından oluşmaktadır. Diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar ise yalnızca kambiyo zararları kaleminden oluşmaktadır. Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve

karların diğer faaliyetlerden gider ve zararlardan büyük olması, işletme karını aşındırmaması arzu edilir. İşletmede diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar, diğer faaliyetlerden gider ve zararlardan oldukça büyük gerçekleşmiş ve işletme karına oldukça önemli olumlu katkıda bulunmuştur. İşletmede finansman giderleri 2015 yılında azalmış olsa da önemli sayılabilecek büyüklüktedir. Olağandışı gelir ve karlar da olağandışı gider ve zararlardan büyük gerçekleşmiş ve bütün bu olumlu etkiler dönem karına olumlu yansımıştır. Dönem karı 2014 yılında net satışların %2,5'i, 2015 yılında %3'ü oranında gerçekleşmiştir. Görüldüğü gibi faaliyet karının aşınmaması diğer olağan ve olağandışı gelir ve karlar sayesinde sağlanmıştır. Vergi öncesi karın öz kaynaklara oranı, 2014 ve 2015 dönemlerinde sırayla %9,8 ve %10 olmak üzere küçük bir artış göstermektedir. Vergi sonrası karın toplam aktife oranı da; 2014 ve 2015 dönemlerinde sırasıyla, %2,2 ve %1,6 seklindedir. Gerek brüt satış karı, gerek net karı, gerekse vergi öncesi karı olsun işletmenin tüm kar oranları düşüktür. Dağıtılmamış karlar ve yedeklerin, toplam aktiflere oranı incelenen dönemler içerisinde sırayla %4,3 ve %4 olarak gerçekleşmiştir. Dağıtılmayan kar ve kar yedeklerin toplam aktifler içindeki oranı net karın oranından daha fazladır. Genel olarak değerlendirildiğinde; işletmenin ana faaliyetleriyle ilgili satışlarının düşük olması kar elde edememesine neden olmuş ve işletme, 2014 döneminde düşük bir karlılık oranıyla çalışırken 2015 döneminde daha da kötüye giden bir seyir izlemiştir. Stokları eritip satışları artırmak ve satışların maliyetleriyle faaliyet giderlerini düşürmek sorunu çözecektir, denilebilir.

Finansman giderlerinin farklı kalemlerle toplanıp oranlanması bazı finansal oranları bulmaya yardımcı olur ve hesaplanan oranlar işletmelerin sektörel karlılığında gösterge olarak kabul edilir. İncelenen işletmenin 2014 ve 2015 dönemleri finansman gideri ile net satışlarının rasyosu %1,2 ve %0,6 olarak hesaplanmıştır. Yani işletmenin 2014 dönemi faiz gideri net satışlarının %1,3'üne denk gelmektedir. Faiz giderlerinin net satışlara oranı 2015 döneminde düşüş göstermiştir. Finansman giderleri ve vergi öncesi net karın toplam pasiflere oranı; incelenen dönemler arasında sırayla %4,3 ve %2,7'dir. İşletme kaynaklarını %4,3 oranında karlı kullanıyorken 2015 döneminde %2,7 oranında karlı kullanmıştır. 2015 yılında kaynakların karlı kullanımında önceki yıla göre düşüş olduğu anlaşılmaktadır. Finansman giderleri ve vergi öncesi net karın finansman giderlerine oranı ise; 2014 döneminde 2,52 ve 2015 döneminde 4,74 olarak hesaplanmıştır. Bu oran işletmenin faiz yükümlülüklerini ödeme gücünü göstermektedir ve gelişmiş ülkelerde bu

oranın %7-8 civarlarında olması uygun görülür. Mevcut işletmede elde edilen sonuçlar istenen sonuçlara yakın değildir, ancak ikinci yıldaki önemli artış fark edilmektedir.

Devir Hızlarına İlişkin Analiz: Öz kaynak devri hızı 2014 döneminde 4 iken 2015 döneminde 3,3 olarak hesaplanmıştır. Bu orandan, işletmenin, 2014 yılında kaynaklarını daha verimli kullandığı anlaşılmaktadır. Bu oranın yüksek olması, işletmenin faaliyetlerini daha çok borç ile sürdürüldüğü; çok düşük olması ise öz kaynakların etkin kullanılmadığı şeklinde yorumlanır ve bu konuda ortalama kabul görmüş bir değer bulunmamaktadır. Ancak Ek-1’de görülen tekstil sektörü ortalaması bu konuda fikir vermektedir. Bunun dışında işletmenin geçmiş yılları baz alınarak değerlendirmeler yapılmaktadır ki çalışma kapsamında işletmeye ait iki dönem (2014-2015) verilerine ulaşılabilmektedir. İki dönem arasında oranlar karşılaştırıldığında oranların birbirine yakın olmasına rağmen; 2015 yılında kaynakların önceki yıla göre daha az verimli kullanıldığı söylenebilir.

İşletmenin 2014 dönemi net çalışma sermayesi devir hızı 3 iken bu oran 2015 döneminde 1,4’e düşmüştür. Net çalışma sermayesi kullanımının etkinliği iki dönem arasında azalma eğilimdedir. Aktif devir hızı oranlarına göre ise; işletme varlıklarını 2014 döneminde 1,1 oranında etkin kullanıyorken; 2015 döneminde varlıkların etkin kullanımı %70 oranına düşmüştür. Mevcut işletmenin alacaklarını tahsil etme kabiliyeti 2014 döneminde 5,3 iken; 2015 döneminde 3,9’a düşmüştür. Küçük bir artış da olsa işletmenin alacaklarını tahsil etme kabiliyetinde artış mevcuttur. Bu durumda işletme 2014 yılında alacaklarını yaklaşık 69 günde bir tahsil etmekte iken, 2015 yılında bu süre uzamış ve yaklaşık 93 güne çıkmıştır. Aradaki fark yaklaşık bir aylık gecikmeyi ifade etmektedir. Alacak devir hızı oranı genellikle ne kadar yüksekse o kadar iyi olarak yorumlanır.

Stok devir hızı da alacak devir hızı gibi mümkün olduğu ölçüde yüksek çıkması istenen oranlardan biridir. Bahsi geçen işletmenin stok devir hızı 2014 döneminde 2,4; 2015 döneminde 1,3’dür. İşletme stoklarının etkin kullanımını gösteren bu oran her iki yılda da yüksek denebilecek şekilde gerçekleşmemiştir. Daha önceki yorumlarda açıklanan; işletmenin stok oranlarının yüksekliği hatırlanacak olursa stok devir hızının iyi bir durumu işaret etmeyişi sürpriz olmamıştır.

İşletmenin duran varlıklarının ne derece etkili kullanıldığını gösteren duran varlık devir hızı ise; 2014 ve 2015 dönemlerinde sırayla 7,5 ve 5,6 olarak hesaplanmıştır. İşletme

ele alınan son dönemde duran varlıklarını 5,6 etkin kullanmaktadır ve incelenen iki dönem arasındaki düşüş olumlu yorumlanmamaktadır.

3.3.3. Mali Analiz Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Yapılan mali analizde, işletmenin 2014 ve 2015 yıllarının mali verileri incelenmiştir. Firmanın likidite yapısını gösteren oranlar çok olumsuz olmasa da, 2015 yılında satışların düştüğü, stok devir hızının çok yavaşladığı, işletmenin stoklara bağımlılığının fazla olduğu, alacakların devir hızının azaldığı gibi etkenler dikkate alındığında likidite riski söz konusudur. İşletme finansman yapısı açısından üçüncü kişilere bağımlıdır. Öz kaynaklarının azlığı yeni borç verecek kişilere güven vermeyecek ölçüdedir, bu yüzden işletmenin kredi alma konusunda pazarlık şansının düşük olduğu değerlendirilmektedir. İşletmenin kârlılığı, Ek-1’de gösterilen sektör ortalamasına göre düşüktür. Bu düşüklükte maliyetlerin ve faaliyet giderlerinin yüksekliği rol oynamaktadır. Bütün bu göstergelere bakılarak işletmenin kredibilitesinin genel olarak olumsuz olduğu değerlendirilmiştir. İşletme hakkında bankadan alınan bilgilere göre işletmenin çalıştığı bankalar ve finansal kurumlardan herhangi bir sorun yaşamamış olup, yapılan piyasa araştırmalarında herhangi bir olumsuzluğa rastlanılmamıştır.

İşletme için hazırlanan mali analiz ve istihbarat çalışmasında, genel olarak olumsuz bir karara varılmamış olup, bankaca önerilen kredi limitinin tahsis edilmesinin uygun olacağı kanaatine varılmamıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kredi, bankanın bir müşteriye nakit ödünç vermesi veya müşterisi lehine üstlendiği taahhütlerdir. Kullanılan tüm krediler geri ödenmeme riski taşır. Riskin en aza indirilmesinde müşterinin kredi ihtiyacının doğru incelenmesi, kredi değerliliğinin doğru tespit edilmesi ve yeterli teminat alınması büyük önem taşımaktadır. Kredi verirken, krediye ilişkin olarak Bankacılık Kanunu'nda belirtilen kısıtlama ve düzenlemelere uygun davranılması gerekir. Bu gerekliliğe uyum, bankanın yasal olarak zor durumda kalmaması için de faydalıdır. Kredinin doğru kullanımı ve geri dönüşü için, karşılaşılan kredi taleplerinde müşteri ihtiyacına uygun kredi türüne karar verebilmek oldukça önemlidir.

Kredi analizi, müşterisinin mali durumunun ve ekonomik faaliyetlerinin, banka kaynakları ve kredinin türlerinin dikkate alınarak incelenmesi süreçlerini de içermektedir. Kredi taleplerinin değerlendirmesinde kullanılan kaynaklardan en önemlisi mali tablolarıdır. En az iki döneme ait mali tabloların incelenmesiyle, firmanın gelecekteki mali durumuna yönelik tahminler yaparak kredi kararının oluşumuna katkıda bulunmak mali analizin temel amacıdır. Ancak, doğru bir kredi kararı verilebilmesi için mali tabloların dürüst ve gerçeğe uygun bilgiler içermesi gerekir. Bu nedenle mali tablolar analiz edilmeden önce, mali tablolarda yer alan kalemlerin ayrıntılı olarak incelenmesi, gerekli düzeltmelerin yapılması ve analize uygun hale getirilmesi doğru ve amacına uygun bir kredi kararı verilebilmesi için oldukça önemlidir.

Kredi analizinin temel amacı kredi talep edenlere, kendilerine uygun kredilerin verilmesini sağlamaktır. Ayrıca önemli bir amaç da, verilen kredilerin sözleşme koşullarına uygun olarak, müşterinin krediyi geri ödeme kapasitesine ve arzusuna sahip olup olmadığını saptamak yoluyla kredi riskini azaltmaktır. Bu çalışma kapsamında, birinci bölümünde krediye ilişkin kavramsal konular ve kredilendirme süreci ele alınmıştır. İkinci bölümde kredi değerlendirilmesinde kullanılan mali tablolar ve analiz yöntemleri üçüncü bölümde ise örnek işletmenin mali analizleri ve yorumları yapılmıştır. Uygulama kısmında bankadan alınan firmaya ilişkin finansal bilgiler analize tabi tutulmuş ve yorumlanmıştır. İşletmenin 2014 ve 2015 yıllarının mali verilerine dayanılarak yapılan incelemede likidite oranları çok olumsuz olmasa da, 2015 yılında ortaya çıkan farklı göstergeler dikkate alındığında likidite riskinin söz konusu olduğu söylenebilir. İşletmenin finansmanı ağırlıklı olarak üçüncü (işletme dışındaki) kişiler tarafından sağlanmıştır. İşletmenin sermaye yapısının yeni borç verecek kişilere güven vermeyecek durumda olması, kredi alma konusunda pazarlık şansının düşük olduğu kanaatini doğurmaktadır. İşletmenin

karlılığının düşüklüğünde maliyetlerin ve faaliyet giderlerinin yüksekliği rol oynamaktadır. Bu koşullarda analiz sonuçlarından, firmanın kısa vadeli borç yükünün giderek arttığı, net çalışma sermayesinin ve satışlarının giderek azaldığı dikkate alındığında krediye değer olmadığı kanaatine varılmıştır.

Banka firmayı mali analiz tekniklerinin yanı sıra farklı açılardan inceleme olanağına da sahiptir. Tarafımızdan yapılan olumsuz yorum muhtemelen banka tarafından da yapılmasına karşın, firmanın ve ortaklarının hakkında olumsuz kayıt bulunmadığı, kredi talep değerlendirme aşamasında firma ve ortakların bankadaki ticari sicillerinin olumlu olması gibi istihbarat sonucu elde edilen bilgilere dayanılarak kredi firmaya verilmiştir. Yapılan piyasa istihbaratında soruna rastlanmaması uzun vadeli kredi anlaşmalarında avantaj sağlandığı, bunun piyasada firmanın önünü görmesi açısından önemli bir tespit olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ortakların ve firmanın faaliyet gösterilen sektörde yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olduğu bu sektöre olan bakış açılarının olumlu olması ve geçmiş tecrübelerini sektöre yansıtmaları şirket için bir artı olduğu görülmüştür. Firmanın yaklaşık yirmi yıldan beri piyasada aralıksız faaliyet göstermesi, firma ve daha önceki kredi talep değerlendirmeleri, firmaya verilecek kredi için önemli değişkenlerdendir. Tüm dönemlerde faaliyetlerini pozitif net işleme sermayesi ile sürdürdüğü ve bankalarda kayda değer limitlerinin olduğu, öz kaynak birikiminin yeterli olduğu banka tarafından gözlenmiştir. Banka, firma hakkında elde edilen finansal bilgilerden yola çıkarak ve bu bilgileri değerlendirerek kredinin verilmesi kanaatine varılmıştır. Buradan kredi analizlerinde bankaların yalnızca finansal tablo analiz sonuçlarına dayanmayıp, istihbarat çalışmaları sonucu firma ve ortakları hakkındaki bilgileri de değerlendirdiği, finansal tablo analiz sonuçlarından ziyade bu bilgileri ön plana alarak karar verdiği gözlemlenmiştir.

Teoride kredi taleplerinin değerlendirilmesinde finansal bilgilerin etkinliğinin çok büyük önem taşıdığı bilinmektedir. Kredi taleplerinin değerlendirilmesinde finansal bilginin etkinliği bankalar açısından olduğu kadar ekonomi içerisindeki tüm sektörler ve ulusal ekonomi açısından da önem taşımaktadır. Etkin ve verimli kredilendirme sürecinin sağlanması için finansal bilgilerin önemli bir yeri vardır. Bankaların kredi verme sürecinde finansal olarak yaptıkları hatalar kaynak israfına neden olduğu gibi, ekonomik istikrar üzerinde de olumsuz etkiler yapabilmektedir. Etkin bir kredilendirme faaliyeti, ülkenin ekonomik faaliyetlerini artıracak ve firmaların yatırımlarını doğru finanse ederek büyümelerini ve sürekliliğini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 396 m. 517.

6219 sayılı Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu, m.29/1.

Acer A. (2010), *Ticari Kredi Talebi Değerlendirme Sırasında Bankalar Tarafından Yapılan Mali Analiz Çalışmaları ve Bilanço Aktarma-Arındırma Politikaları*, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Akdoğan, N. (2007). Tenker, N. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*, (On üçüncü Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.

Akdoğan, N. (2010). Tenker, N. *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*, (On birinci Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.

Akgüç, Ö. (1997). *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi*, İstanbul: Avcıol Basım.

Akgüç, Ö. (2010). *Finansal Yönetim*, (Sekizinci Baskı), İstanbul: Avcıol Yayınları.

Akgüç, Ö. (2011). *Kredi taleplerinin değerlendirilmesi*. İstanbul: Arayış Basım ve Yayıncılık.

Akgüç, Ö. (2013). *Mali Tablolar Analizi*, (15.Baskı), İstanbul: Avcıol Yayınları

Akıncı, N ve Erdoğan, N. (1995). *Finansal Tablolar ve Analizi*, (4. Baskı), İzmir: Fakülteler Kitabevi- Barış Yayınları

Alpugan, O ve Diğerleri., (1987), *İşletme Ekonomisi ve Yönetimi*, İstanbul: Beta Basım Yayım.

Altman, E. Managing The Commercial Lending, Edited By; Richard C.Aspinwall, Robert E. (1985). *Handbook For Banking Strategy*, NewYork: A Willey Interscience Publication.

Aras, G. (1996). *Ticari Bankalarda Kredi Portföyünün Yönetimi*, İstanbul: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları.

Arat, E. (2005). *Finansal analiz aracı olarak oranlar: ilkeler & yorumlar*. Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı.

Arat, M.; E. Çetin, A. (2011). *TFRS Uygun Finansal Durum Tabloları Analizi*. İstanbul: Nihad Sayar Eğitim Vakfı.

Ardıç, O.; Yılmaz, P.(2002). *Para – Banka, Uluslararası İktisat ve Türkiye Ekonomisi*, (İkinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi.

Arslan, D. (2014). *Bankacılık Sektöründe Kredi Kullanıcılarının Değerlendirilmesi*.

Aydın, N ve Başar, M., & Coşkun, M. (2007). *Finansal Yönetim Gözden Geçirilmiş*, (2.Baskı), Eskişehir: Genç Copy Center.

- Aydın, N. (2003). *Finansal Yönetim*, Eskişehir: TC. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 1465.
- Bakır, H ve Şahin, C. (2009) *Yöneticiler için Finansal Tablolar Analizi*, Ankara: Detay Yayıncılık
- Berk, N. (2001). *Bankacılıkta Pazara Yönelik Kredi Yönetimi*, İstanbul: Beta Yayın Dağıtım.
- Berk, N. (2001). *Finansal Yönetim*, İstanbul: Güzem Yayınları.
- Berk, N. (2001). *Kredi Yönetimi*, (Üçüncü Baskı), İstanbul: Beta Yayın Dağıtım.
- Bektöre, S. , Çömlekçi, F. (2013). Sözbilir, H. *Mali tablolar analizi*.
- Bozdemir, E. (2016). *Genel Muhasebe Uygulamaları*. (Yedinci Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi
- Çabuk, A. (2009). *Muhasebede Dönem Sonu İşlemleri*, (Dördüncü Basım). Bursa: Dora Yayıncılık.
- Çabuk, A. Lazol, İ. (2016). *Mali Tablolar Analizi*. (Onbeşinci Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Çabuk, A. ve Lazol, İ. (2010). *Mali tablolar analizi*. (Sekizinci Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Çaldağ, Y. ve Ayanoglu, Y.(2016). *Genel Muhasebe*. (Sekizinci Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi
- Çelik, F. (2014). *Kredi Talepleri*. (Birinci Baskı). İstanbul: Türkmen Kitabevi
- Çetiner, E. (2007). *İşletmelerde Mali Analiz*. (Beşinci Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi
- Çömlekçi, F.; Yılcı, M.; Erdoğan, N.; Önce, S.; Selimoğlu, S.; Kaya, E. (2009). *Muhasebe Denetimi ve Mali Analiz*, (Dördüncü baskı), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Delikanlı, İ. U. (2000). *Bankalarda Uluslararası Standartlara Uygun Risk Yönetim ve Kontrolü*, İktisadi Araştırmalar Vakfı Seminer Tebliği
- Er, M. (2010). *İşletmelerin Banka Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi ve Bir Uygulama* Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Ercan, H. (2002). *Bankacılıkta Kredi Riski Yönetimine İlişkin Metodlar ve Bir Uygulama Örneği: Saf Karton Ve Ambalaj Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Erol, C. (1991) *Nakit Akım Yaklaşım Yöntemiyle Kredi Değerlendirmesi*, (Birinci Basım), Ankara: Türkiye Bankalar Birliği.
- Fettahoğlu, A. , (2008), *İşletme Finansmanı*, İzmit: Kayhan Matbaacılık Sanayi Ticaret Limidet.

- Gücenme, Ü.(2000). *Mali Tablolar Analizi*, (Üçüncü Baskı). Bursa: Marmara Kitabevi
- Gürses, D. (2016). *Banka Genel Kredi Sözleşmesi*. (Birinci Baskı) On İki Levha Yayıncılık
- Halkbankası A.Ş. (2007). *Proje Değerlendirme*, Mali Tahlil ve İstihbarat Daire Başkanlığı, Uygulama Talimatı.
- Karapınar, A., Aykoğlu, Z. (2013). *F. Finansal Analiz*. (Üçüncü Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi
- Kaval, H. (2011). *Öz kaynak Yöntemine Göre Değerlenen İştiraklerin Öz kaynaklarında Gösterilen Gelir ve Gider Unsurları ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu*.
- Kavcıoğlu, Ş. (2003). *Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi Çözüm Yolları ve Takibi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Kaya, F. (2014). *Bankacılık Giriş ve İlkeleri*. (3. Baskı), İstanbul: Beta Yayınevi.
- Kaygusuz, S.Y.(2015). *Genel Muhasebe-1*. (4.Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Kiracı, M. (2014). *Finansal Tablolar Analizi*. Ankara: Nisan Kitabevi
- Kocaman, B. E. (2015). *Ticaret sektöründe faaliyet gösteren kobi'lerin kredi taleplerinin değerlendirilmesi ve mali analizi uygulama örneği* (Doctoral dissertation).
- Konuralp, G. (2001). *Sermaye piyasaları*, İstanbul: Alfa Yayınları
- Küçük, M. (1993). Bireysel Bankacılık, Otomasyon ve Türkiye'de Bireysel Bankacılık, *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, 1(4), 28-54.
- Lalik, Ö. ,(1975) *İşletmelerde Firma Değerinin Muhasebe Açısından İncelenmesi*, Ankara
- Lazol, İ. (2010). *Mali Analiz Uygulamaları*, (Beşinci Baskı), Bursa: Ekin Yayınevi.
- Öztürk, N. (2014). *Para Banka Kredi*. (İkinci Baskı). Ankara: Ekin Basın Yayın Dağıtım
- Reisoğlu, S. (2000). Banka Teminat Mektupları ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar, *Bankacılar Dergisi*,43.
- Sarıaslan, H. ,(1994), *Yatırım Projelerinin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi*, (2.Baskı) Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları
- Savcı, M. (2013). *Mali Tablolar Analizi*, (Altıncı Baskı), Bursa: Ekin Basım Yayın
- Sevilengül, O. (2009). *Genel Muhasebe*. (Onbeşinci Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sungur, T. (1999). *Bankacılar için Banka Tekniği İşlemleri*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları
- Şakar, B. (2011). *Banka Kredileri ve Yönetimi*, (İkinci Basım). İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım
- Şakar, H. (2000). *Genel Bankacılık Bilgileri*. İstanbul, Yayın No: 4.

- Şamiloğlu, F.(2010). Akgün, A.İ. *Finansal Tablolar Analizi*. (2. Baskı). Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım
- Takan, M. (2011). Boyacıoğlu, M. A. *Bankacılık Teori, Uygulama ve Yöntem*. (3. Basım) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Tokel, Ö. E. (2004). *Kredi Risk Modelleri Kullanılarak Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Torun, T.(2013). *Bankalarda Kredi Yönetimi*, (İkinci Baskı), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Usta, M. (1994). *Temel Kredi Bilgileri*, (Üçüncü Basım). İstanbul: Pamukbank Eğitim Yayınları.
- Usta, M. (1996) *Temel Kredi Bilgileri*, (Üçüncü Basım). İstanbul: Pamukbank Eğitim Yayınları.
- Usta, M. (1998). *Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi ve Tahsisi*, Pamukbank A.Ş. İstanbul: Eğitim Bölümü Yayınları.
- Ünal, O. Yücedağ, N. (2013) *Kredi Talebinin Değerlendirilmesi ve Kredi Talebinde Değerlendirilmesinde Finansal Bilginin Önemi*. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15(1), 98-122.
- Vurucu, M ve Arı, U.A. (2014). *A'dan Z'ye Bankacılık*, (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yalkın, K. Y. (2012) *Genel Muhasebe İlkeler ve Uygulamalar*, (18.Baskı). Ankara: Nobel Akademi Yayınları.
- Yıldırım, E. (2007). *Bankalarda ticari kredilendirme süreci; karşılaşılan sorunlar ve çözüm yolları ile ilgili ampirik bir çalışma* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Zarakolu, A. (1993). *Para ve Kredi Bilgisi*. Ankara: Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.

EKLER

Ek-1. C - 13 Tekstil Ürünlerinin İmalatı, Orta Ölçekli Firmalar Standart Oranlar Tablosu

C - 13 TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN İMALATI, ORTA ÖLÇEKLİ FİRMALAR STANDART ORANLAR TABLOSU (*)

SQ, Sektör tablosundan hesaplanan oran Q, Sektördeki firmaların oranlarının aritmetik ortalaması	2013					2014					2015				
	SQ	Q	Q1	Q2	Q3	SQ	Q	Q1	Q2	Q3	SQ	Q	Q1	Q2	Q3
Sektördeki firmaların %25' inin oranı Q1'e (Alt Kartil) eşit ya da küçüktür Sektördeki firmaların %50 'sinin oranı Q2'ye (Medyan) eşit ya da küçüktür Sektördeki firmaların %75' inin oranı Q3'e (Üst Kartil) eşit ya da küçüktür															
A- LİKİDİTE ORANLARI															
1-Cari Oran (%)	156,3	168,4	111,5	150,1	195,7	153,9	163,4	112,6	146,7	193,6	150,8	173,2	110,1	142,3	199,0
2-Likidite (Asit Test) Oranı (%)	104,8	108,8	68,8	94,6	135,2	102,7	111,1	72,6	93,2	136,0	103,3	114,9	73,5	97,2	140,5
3-Nakit Oranı (%)	29,8	29,3	3,4	15,0	43,8	32,8	32,5	2,7	13,9	48,3	30,7	31,8	1,8	13,5	48,8
4-Stoklar / Dönen Varlıklar Oranı (%)	28,8	29,9	17,8	28,1	41,6	29,3	29,8	17,2	27,6	41,2	27,8	28,9	16,7	26,6	38,9
5-Stoklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	17,8	19,1	11,2	18,4	25,1	17,5	18,8	10,9	16,8	25,3	16,8	18,3	10,0	16,1	24,5
6-Stok Bağlımlılık Oranı (%)	156,2	174,3	80,1	162,7	263,9	149,1	188,3	69,5	150,0	281,2	165,0	221,3	77,8	167,7	333,5
7-Kısa Vadeli Alacaklar / Dönen Varlıklar Oranı (%)	47,8	46,7	30,6	45,5	62,3	45,3	46,7	27,7	45,2	65,4	48,0	48,8	30,7	49,4	65,6
8-Kısa Vadeli Alacaklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	29,6	31,6	18,1	28,2	44,4	27,1	30,3	16,2	27,1	42,5	28,9	32,2	18,6	30,6	42,9
B- FİNANSAL YAPI ORANLARI															
1-Yabancı Kaynaklar Toplamı / Aktif Topl. Oranı (%)	59,6	62,5	44,5	65,2	81,5	61,0	63,4	49,3	66,4	79,5	62,7	63,9	50,6	67,6	80,1
2-Öz Kaynaklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	40,4	37,5	18,5	34,8	55,5	39,0	36,6	20,5	33,6	50,7	37,3	36,1	19,9	32,4	49,4
3-Öz Kaynaklar / Yabancı Kaynaklar Top. Oranı (%)	67,8	79,7	22,3	50,6	113,3	63,9	71,6	24,7	47,4	92,9	59,6	63,5	22,7	44,1	79,8
4-Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Pasif Top. Oranı (%)	39,6	43,6	28,9	41,9	58,6	38,9	43,0	27,5	40,5	58,0	40,0	43,8	28,4	42,0	60,0
5-Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Pasif Top. Oranı (%)	20,0	18,1	1,8	16,0	28,9	22,1	20,4	3,4	18,4	31,2	22,7	20,0	2,9	18,0	31,6
6-Uzun Vadeli Yab.Kaynaklar / Devamlı Sermaye Oranı (%)	33,0	32,6	4,1	27,5	55,0	36,2	35,7	7,0	33,8	56,4	37,8	35,3	6,9	35,2	53,4
7-Maddi Duran Varlıklar (Net) / Öz Kaynaklar Oranı (%)	73,2	78,6	37,6	61,6	98,1	74,8	89,7	36,8	68,7	126,8	73,3	89,0	38,0	69,9	113,3
8-Maddi Duran Varlıkl. (Net) / Uzun Vad. Yab. Kaynaklar Or. (%)	148,2	183,1	78,0	121,6	223,5	131,7	165,3	67,1	125,7	212,9	120,5	193,0	64,1	121,6	217,7
9-Duran Varlıklar / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	63,9	57,8	31,2	47,1	74,8	65,9	60,7	35,5	52,3	79,0	63,4	56,6	33,9	48,8	72,3
10-Duran Varlıklar / Öz Kaynaklar Oranı (%)	94,2	102,3	51,4	79,2	134,4	103,1	115,9	61,5	90,9	144,9	106,5	117,1	54,6	86,8	157,8
11-Duran varlıklar / Devamlı Sermaye Oranı (%)	63,0	62,5	39,8	60,0	78,0	65,8	64,4	44,3	61,8	79,6	66,2	65,9	42,2	60,1	81,4
12-Kısa Vad. Yabancı Kaynakl. / Yabancı Kaynakl. Top. Oranı (%)	66,5	72,5	54,8	74,7	96,4	63,7	69,8	54,1	70,2	94,2	63,8	70,6	50,7	72,4	93,6
13-Banka Kredileri / Aktif Toplamı Oranı (%)	32,2	30,5	15,7	30,5	44,5	33,1	32,6	18,2	34,9	46,7	34,9	33,4	19,0	34,7	46,1
14-Kısa Vad. Banka Kredileri / Kısa Vad. Yabancı Kaynakl.Oranı (%)	41,8	37,0	9,4	40,0	58,6	42,5	40,4	12,4	41,1	63,7	43,1	40,0	16,0	41,4	62,2
15-Banka Kredileri / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	54,1	47,5	26,0	52,1	67,7	54,3	50,7	34,4	55,4	71,0	55,7	50,1	33,3	53,0	69,4
16-Dönen Varlıklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	61,9	66,9	58,1	69,5	77,7	59,8	64,6	52,7	67,1	76,1	60,2	65,8	56,5	66,7	78,1
17-Maddi Duran Varlıklar (Net) / Aktif Toplamı Oranı (%)	29,6	26,9	15,6	24,6	36,2	29,2	27,7	16,2	25,3	38,5	27,4	25,8	14,6	23,8	35,0

A

C - 13 TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN İMALATI, ORTA ÖLÇEKLİ FİRMALAR
STANDART ORANLAR TABLOSU

SQ, Sektör tablosundan hesaplanan oran Q, Sektördeki firmaların oranlarının aritmetik ortalaması Sektördeki firmaların %25' inin oranı Q1'e (Alt Kartil) eşit ya da küçüktür Sektördeki firmaların %50'sinin oranı Q2'ye (Medyan) eşit ya da küçüktür Sektördeki firmaların %75' inin oranı Q3'e (Üst Kartil) eşit ya da küçüktür	2013					2014					2015				
	SQ	Q	Q1	Q2	Q3	SQ	Q	Q1	Q2	Q3	SQ	Q	Q1	Q2	Q3
C- DEVİR HIZLARI															
1-Stok Devir Hızı (Kez)	0,0	6,8	3,6	5,3	8,2	4,6	6,6	3,4	4,9	8,9	4,4	6,2	3,5	4,7	8,3
2-Alacak Devir Hızı (Kez)	3,2	4,4	2,2	3,4	5,6	3,5	4,8	2,4	3,8	6,2	3,0	4,6	2,1	3,5	5,8
3-Çalışma Sermayesi Devir Hızı (Kez)	1,4	1,6	1,2	1,5	1,9	1,4	1,7	1,2	1,5	2,0	1,4	1,6	1,1	1,5	1,9
4-Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı (Kez)	3,8	4,6	2,1	3,3	6,5	4,1	4,3	2,1	3,5	7,0	4,0	4,5	2,0	3,4	6,2
5-Maddi Duran Varlık Devir Hızı (Kez)	2,9	5,4	2,2	4,0	7,1	2,9	4,7	2,3	3,6	6,1	3,0	4,9	2,6	4,0	6,3
6-Duran Varlık Devir Hızı (Kez)	2,2	3,8	1,9	3,1	5,0	2,1	3,4	1,8	2,9	4,4	2,1	3,6	1,7	3,0	4,7
7-Öz Kaynaklar Devir Hızı (Kez)	2,1	3,3	1,6	2,7	4,3	2,2	3,5	1,7	2,9	4,6	2,2	3,7	1,6	2,9	4,5
8-Aktif Devir Hızı (Kez)	0,9	1,0	0,7	1,0	1,2	0,9	1,1	0,7	1,0	1,2	0,8	1,0	0,7	1,0	1,2
D- KARLILIK ORANLARI															
1-Kar ile Sermaye Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar															
a)Net Kar (Zarar) / Öz Kaynaklar Oranı (%)	3,4	6,7	1,7	5,9	11,3	7,4	7,0	2,8	6,8	11,9	4,8	6,9	1,1	6,5	13,2
b)Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Öz Kaynaklar Oranı (%)	4,7	8,1	2,0	7,0	13,5	8,7	8,7	3,0	8,4	15,0	6,4	8,3	1,4	8,0	16,0
c)Faiz ve Vergi Öncesi Kar (Zarar) /Pasif T.Oranı (Ekonomik Rantabilite) (%)	5,1	5,2	2,4	4,8	7,8	6,7	5,8	2,6	5,5	8,4	6,7	6,9	3,0	5,5	10,6
d)Net Kar (Zarar) / Aktif Toplamı Oranı (%)	1,4	1,8	0,2	1,7	4,0	2,9	2,5	0,6	2,4	4,5	1,8	2,5	0,1	1,8	4,9
e)Faaliyet Karı (Zararı) / Faaliyetin Gerçekleştirilmesinde Kul Varlık Oranı (%)	5,5	6,1	3,1	5,6	8,6	6,1	6,2	3,7	5,9	8,4	6,8	7,9	3,8	7,1	10,8
f)Birikmeli (Kümülatif) Karlılık Oranı (%)	6,1	1,6	0,1	0,6	2,1	5,8	2,0	0,2	0,8	2,4	5,6	2,5	0,3	0,9	2,8
2-Kar ile Satışlar Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar															
a)Faaliyet Karı (Zararı) / Net Satışlar Oranı (%)	6,2	6,3	2,8	6,0	9,0	6,8	6,4	3,4	6,0	9,3	7,8	7,9	4,0	7,1	11,8
b)Brüt Satış Karı (Zararı) / Net Satışlar Oranı (%)	11,9	12,0	7,9	11,0	15,4	12,3	11,8	7,4	11,3	15,0	13,8	13,6	8,5	12,8	18,7
c)Net Kar (Zarar) / Net Satışlar oranı (%)	1,6	1,7	0,2	1,7	4,3	3,4	2,8	0,6	2,4	5,0	2,2	2,3	0,1	1,5	4,7
d)Satılan Malın Maliyeti / Net Satışlar Oranı (%)	88,1	88,0	84,6	89,0	92,1	87,7	88,2	85,0	88,7	92,6	86,2	86,4	81,3	87,2	91,5
e)Faaliyet Giderleri / Net Satışlar Oranı (%)	5,7	5,2	2,6	4,3	6,6	5,5	5,3	2,6	4,3	6,7	5,9	5,6	2,7	4,4	7,5
f)Faiz Giderleri / Net Satışlar Oranı (%)	3,8	2,6	0,8	1,9	3,5	3,9	2,8	0,9	2,0	4,0	5,3	3,9	1,1	2,9	5,6
3-Kar ile Finansal Yüküm. Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar															
1-Faiz Ödeme (Karşılama) Oranı															
a)Faiz ve Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Faiz Giderleri Oranı (%)	158,8	254,9	101,9	168,1	336,2	203,2	247,4	118,2	186,3	308,1	155,2	200,0	94,0	146,8	259,8
b)Net Kar (Zarar) ve Faiz Giderleri / Faiz Giderleri Oranı (%)	142,0	236,1	101,9	160,5	313,4	187,7	214,3	111,7	168,1	290,7	141,6	189,8	93,9	139,4	239,9
Firma Sayısı :			193					193					193		

(*) Gözlem sayısının 12'den az olduğu oranlar için hesaplama yapılmamaktadır.

Ek-1. C - 13 Tekstil Ürünlerinin İmalatı Standart Oranlar Tablosu

C - 13 TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN İMALATI STANDART ORANLAR TABLOSU (*)

SQ, Sektör tablosundan hesaplanan oran Q, Sektördeki firmaların oranlarının aritmetik ortalaması	2013					2014					2015				
	SQ	Q	Q1	Q2	Q3	SQ	Q	Q1	Q2	Q3	SQ	Q	Q1	Q2	Q3
Sektördeki firmaların %25' inin oranı Q1'e (Alt Kartil) eşit ya da küçüktür Sektördeki firmaların %50'sinin oranı Q2'ye (Medyan) eşit ya da küçüktür Sektördeki firmaların %75' inin oranı Q3'e (Üst Kartil) eşit ya da küçüktür															
A- LİKİDİTE ORANLARI															
1-Cari Oran (%)	157,7	173,5	109,2	146,0	206,6	163,2	168,5	106,2	139,0	196,1	171,6	169,3	106,4	137,3	196,8
2-Likidite (Asit Test) Oranı (%)	105,4	114,2	63,9	95,3	138,6	112,2	112,6	64,4	91,8	140,7	120,9	112,7	65,4	93,1	139,5
3-Nakit Oranı (%)	27,0	28,8	2,9	13,8	43,6	32,8	28,8	2,7	12,7	40,0	32,9	29,1	2,3	11,8	42,7
4-Stoklar / Dönen Varlıklar Oranı (%)	29,7	30,2	17,9	28,0	41,2	28,0	30,8	17,2	29,2	41,6	26,1	30,0	16,0	26,6	40,3
5-Stoklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	18,2	19,2	10,1	17,7	24,9	17,2	19,3	9,9	17,4	26,4	16,0	18,9	9,8	16,1	26,3
6-Stok Bağımlılık Oranı (%)	155,7	193,3	73,4	158,6	281,1	147,4	199,4	72,2	158,8	291,8	149,7	218,0	75,9	161,9	318,0
7-Kısa Vadeli Alacaklar / Dönen Varlıklar Oranı (%)	49,5	46,9	29,7	45,3	64,3	48,4	45,8	26,1	45,0	65,2	51,1	47,5	28,0	47,9	65,8
8-Kısa Vadeli Alacaklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	30,2	31,2	17,7	28,2	44,0	29,9	29,6	15,2	25,9	42,0	31,3	31,1	16,2	28,0	44,1
B- FİNANSAL YAPI ORANLARI															
1-Yabancı Kaynaklar Toplamı / Aktif Topl. Oranı (%)	60,3	63,4	48,0	65,5	80,5	62,1	65,4	52,0	67,8	80,9	63,9	66,9	53,2	70,1	82,4
2-Öz Kaynaklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	39,7	36,6	19,5	34,5	52,0	37,9	34,6	19,1	32,2	48,0	36,1	33,1	17,6	29,9	46,8
3-Öz Kaynaklar / Yabancı Kaynaklar Top. Oranı (%)	65,9	67,0	22,7	47,8	91,7	61,1	63,0	21,9	46,3	81,2	56,4	57,2	20,2	40,6	71,3
4-Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Pasif Top. Oranı (%)	38,8	44,0	27,8	41,9	59,7	37,8	43,9	28,2	41,4	59,3	35,7	44,8	27,2	44,5	60,7
5-Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar / Pasif Top.Oranı (%)	21,5	19,1	1,7	16,0	29,6	24,3	21,4	3,7	18,3	33,7	28,3	22,1	4,1	18,9	33,0
6-Uzun Vadeli Yab.Kaynaklar / Devamlı Sermaye Oranı (%)	35,2	33,0	2,9	28,9	54,5	39,0	36,5	7,5	33,9	58,1	43,9	37,8	7,9	37,3	57,8
7-Maddi Duran Varlıklar (Net) / Öz Kaynaklar Oranı (%)	65,6	83,7	37,4	66,4	108,8	67,1	89,9	36,8	69,2	120,9	69,6	93,3	36,7	70,4	129,9
8-Maddi Duran Varlıkl.(Net) / Uzun Vad. Yab. Kaynaklar Or. (%)	121,0	165,4	59,8	112,6	208,5	104,9	152,6	59,7	109,7	199,8	88,9	157,7	59,6	99,4	197,6
9-Duran Varlıklar / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	64,5	59,5	31,9	49,0	77,3	61,8	60,5	34,6	51,5	78,5	60,6	55,8	31,7	49,1	73,1
10-Duran Varlıklar / Öz Kaynaklar Oranı (%)	97,9	107,4	49,0	83,3	143,8	101,1	115,7	56,1	89,3	154,8	107,5	119,7	53,0	91,9	162,3
11-Duran varlıklar / Devamlı Sermaye Oranı (%)	63,5	63,7	38,7	59,5	81,6	61,6	68,2	40,2	62,5	88,3	60,3	66,7	39,8	59,8	85,6
12-Kısa Vad. Yabancı Kaynakl/ Yabancı Kaynakl Top Oranı (%)	64,3	71,2	54,6	74,3	96,8	60,9	69,0	52,5	69,8	92,8	55,8	68,3	50,6	71,3	91,4
13-Banka Kredileri / Aktif Toplamı Oranı (%)	36,0	32,3	16,5	32,6	46,7	38,9	35,4	19,8	36,4	50,1	40,3	36,2	21,6	37,8	50,5
14-Kısa Vad. Banka Kredileri /Kısa Vad. Yabancı Kaynakl Oranı (%)	53,0	37,3	6,7	40,2	61,3	53,8	41,1	12,9	42,2	65,7	51,0	39,3	10,7	41,2	63,6
15-Banka Kredileri / Yabancı Kaynaklar Toplamı Oranı (%)	59,8	49,4	28,9	54,5	71,4	62,6	52,9	34,9	57,9	73,0	63,0	52,1	35,1	55,3	73,3
16-Dönen Varlıklar / Aktif Toplamı Oranı (%)	61,1	65,7	54,4	67,6	77,4	61,7	63,8	51,9	66,5	76,0	61,3	64,7	53,8	67,2	78,1
17-Maddi Duran Varlıklar (Net) / Aktif Toplamı Oranı (%)	26,1	28,0	15,5	25,5	37,0	25,5	28,5	16,2	25,8	38,4	25,1	26,9	14,6	24,0	35,7

C - 13 TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN İMALATI
STANDART ORANLAR TABLOSU

SQ, Sektör tablosundan hesaplanan oran Q, Sektördeki firmaların oranlarının aritmetik ortalaması Sektördeki firmaların %25' inin oranı Q1'e (Alt Kartil) eşit ya da küçüktür Sektördeki firmaların %50'sinin oranı Q2'ye (Medyan) eşit ya da küçüktür Sektördeki firmaların %75' inin oranı Q3'e (Üst Kartil) eşit ya da küçüktür	2013					2014					2015				
	SQ	Q	Q1	Q2	Q3	SQ	Q	Q1	Q2	Q3	SQ	Q	Q1	Q2	Q3
C- DEVİR HIZLARI															
1-Stok Devir Hızı (Kez)	0,0	6,3	3,2	4,8	7,9	4,1	6,0	2,9	4,4	7,8	4,0	5,4	2,8	4,3	6,9
2-Alacak Devir Hızı (Kez)	3,2	4,0	2,1	3,2	5,5	3,5	4,6	2,3	3,7	5,9	3,1	4,3	2,0	3,2	5,6
3-Çalışma Sermayesi Devir Hızı (Kez)	1,3	1,5	1,1	1,3	1,9	1,2	1,6	1,0	1,4	1,9	1,2	1,4	1,0	1,4	1,8
4-Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı (Kez)	3,5	3,4	1,6	2,9	5,1	3,2	3,7	1,7	3,0	5,4	2,9	3,1	1,4	2,5	5,1
5-Maddi Duran Varlık Devir Hızı (Kez)	3,0	4,7	2,0	3,5	6,0	3,0	4,4	2,0	3,4	5,8	2,9	4,5	2,0	3,5	6,0
6-Duran Varlık Devir Hızı (Kez)	2,0	3,6	1,6	2,7	4,5	2,0	3,2	1,5	2,6	4,1	1,9	3,3	1,5	2,6	4,2
7-Öz Kaynaklar Devir Hızı (Kez)	2,0	3,1	1,6	2,4	4,2	2,0	3,3	1,6	2,6	4,6	2,0	3,3	1,5	2,6	4,3
8-Aktif Devir Hızı (Kez)	0,8	0,9	0,7	0,9	1,2	0,8	0,9	0,6	0,9	1,2	0,7	0,9	0,6	0,9	1,1
D- KARLILIK ORANLARI															
1-Kar ile Sermaye Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar															
a)Net Kar (Zarar) / Öz Kaynaklar Oranı (%)	5,6	6,4	1,5	5,5	11,6	8,6	7,1	2,2	6,6	12,4	6,8	5,6	0,7	5,3	12,5
b)Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Öz Kaynaklar Oranı (%)	7,0	7,8	1,6	6,6	13,8	10,3	8,7	2,7	7,8	15,4	8,3	6,8	0,8	6,6	15,0
c)Faiz ve Vergi Öncesi Kar (Zarar) /Pasif T. Oranı (Ekonomik Rantabilite) (%)	7,0	5,1	2,0	4,4	8,2	7,6	5,5	2,1	4,9	8,5	8,8	6,2	2,2	4,8	9,8
d)Net Kar (Zarar) / Aktif Toplamı Oranı (%)	2,2	1,8	0,2	1,6	3,8	3,3	2,2	0,5	1,7	4,3	2,4	1,6	(0,0)	1,2	3,8
e)Faaliyet Karı (Zararı) / Faaliyetin Gerçekleştirilmesinde Kul. Varlık Oranı (%)	7,4	5,7	2,4	5,5	8,7	6,5	5,8	2,4	5,4	8,6	7,8	7,0	3,0	6,5	10,6
f)Birikmeli (Kümülatif) Karlılık Oranı (%)	5,5	2,0	0,1	0,6	2,5	5,0	2,0	0,1	0,7	2,6	5,2	2,2	0,1	0,7	2,7
2-Kar ile Satışlar Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar															
a)Faaliyet Karı (Zararı) / Net Satışlar Oranı (%)	8,6	6,4	2,8	6,4	9,8	7,8	6,3	2,9	5,9	9,7	9,9	8,0	3,3	7,4	12,6
b)Brüt Satış Karı (Zararı) / Net Satışlar Oranı (%)	14,8	13,2	8,1	11,7	16,9	14,2	13,1	7,6	11,6	17,1	16,7	15,0	8,6	13,7	20,7
c)Net Kar (Zarar) / Net Satışlar Oranı (%)	2,8	1,9	0,3	1,8	4,1	4,3	2,6	0,6	2,0	5,0	3,3	1,9	0,1	1,5	4,5
d)Satılan Malın Maliyeti / Net Satışlar Oranı (%)	85,2	86,8	83,1	88,3	91,9	85,8	86,9	82,9	88,4	92,4	83,3	85,0	79,3	86,3	91,4
e)Faaliyet Giderleri / Net Satışlar Oranı (%)	6,2	6,8	3,0	5,0	8,8	6,4	6,8	2,9	5,0	8,9	6,8	7,0	2,9	5,2	9,6
f)Faiz Giderleri / Net Satışlar Oranı (%)	5,4	3,1	0,9	2,2	4,2	4,8	3,5	1,0	2,4	4,9	7,9	4,7	1,2	3,3	6,6
3-Kar ile Finansal Yüküm. Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar															
1-Faiz Ödeme (Karşılama) Oranı															
a)Faiz ve Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Faiz Giderleri Oranı (%)	165,4	226,6	101,0	167,8	297,3	206,3	207,6	112,8	170,4	283,1	151,5	164,8	87,6	132,5	239,3
b)Net Kar (Zarar) ve Faiz Giderleri / Faiz Giderleri Oranı (%)	152,5	196,8	100,5	154,5	261,8	189,3	189,7	110,5	162,2	263,4	142,1	153,2	90,5	128,0	222,0
Firma Sayısı :			446					446					446		

(*) Gözlem sayısının 12'den az olduğu oranlar için hesaplama yapılmamaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : ALTAY, Adem
Uyruğu : T. C. Vatandaşı
Doğum tarihi ve yeri : 1989 - ANKARA
Medeni hali : Bekar
Telefon : 0555 667 98 47
e-mail : ademaltay2014mail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi	Devam ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi	2013
Lise	Kutludüğün İMKB ÇP Lisesi	2006

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Masa tenisi, müzik dinleme, yürüyüş yapma, yüzme, araştırma yapma, ney üfleme, saz çalma, şiir yazma.

GAZİ GELECEKTİR..

